
Shri Skanda Saptashati

श्रीस्कन्दसप्तशती

Document Information

Text title : Skanda Saptashatih

File name : skandasaptashatiH.itx

Category : subrahmanya, saptashati

Location : doc_subrahmanya

Proofread by : Aruna Narayanan, Rajani Arjun Shankar

Acknowledge-Permission: Veda Circle, Vedic Education Dissemination and Awareness

Latest update : March 4, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 6, 2025

sanskritdocuments.org

શ્રીસ્કન્દસપ્તશતી

અનુક્રમણિકા

૧. શ્રીસ્કન્દસપ્તશતી-પૂર્વાર્ધગમ્ ।
- ૧.૧ સકુલ્પઃ ।
- ૧.૨ શ્રીસુબ્રહ્માણ્ય-માલામન્ત્રઃ ।
- ૧.૩ સુબ્રહ્માણ્ય-પઞ્ચદશાક્ષરી-મન્ત્રઃ ।
૨. શ્રીસ્કન્દપુરાણ-લઘુશકુરસંહિતાયાં સપ્તશતીસ્તોત્રમ્ ।
- ૨.૧ ગૌરીવિવાહઃ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૨ કુમારસમ્ભવઃ દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૩ પ્રણવોપદેશઃ તૃતીયોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૪ તારકાસુરવધઃ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૫ શ્રીવીરબાહુદત્તઃ પચ્ચમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૬ ભાનુકોપવધઃ ષષ્ઠમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૭ સિંહમુખવધઃ સપ્તમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૮ શૂરસંહાર અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૯ શ્રીદેવસેના-વિવાહઃ નવમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૦ શ્રીવલ્લીવિવાહઃ દશમોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૧ શ્રીત્યાગરાજમહિમા એકાદશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૨ દક્ષચરિતં દ્વાદશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૩ દક્ષયજ્ઞઃ ત્રયોદશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૪ ઉપદેશકાણે કૈલાસવાર્ણના ચતુર્દશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૫ ઉપદેશકાણે ભસ્મધારણપ્રભાવઃ પચ્ચદશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૬ ઉપદેશકાણે રુદ્રાક્ષમહિમા ષોડશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૭ ઉપદેશકાણે પચ્ચાક્ષરમહિમા સપ્તદશોઽધ્યાયઃ ।
- ૨.૧૮ ઉપદેશકાણે મુક્તિફલપ્રદાનં અષ્ટાદશોઽધ્યાયઃ ।

प्रार्थना

गणेशं नन्दिनं वार्णीं सोमास्कन्दं शिवं गुरुन् ।

द्वैपायनमगस्त्यञ्च नत्वा स्कन्दमुदीरयेत् ॥

कवित्व-वाराशि-निशाङ्गरात्र्यां दारिद्र्य-दावाम्बुद-मालिकात्र्याम् ।

दूरीकृतानम्र-विपत्तिदात्र्यां नमो नमः श्रीगुरुपादुकात्र्याम् ॥

नता ययोः श्रीपतितां समीयुः कदाचिदध्याशु द्रिद्रवर्थाः ।

भूकाश्च वायस्मतितां छि तात्र्यां नमो नमः श्रीगुरुपादुकात्र्याम् ॥

कामादि-सर्पव्रज-भञ्जिकात्र्यां विवेकवैराग्य-निधिप्रदात्र्याम् ।

बोधप्रदात्र्यां द्रुतमोक्षदात्र्यां नमो नमः श्रीगुरुपादुकात्र्याम् ॥

स्वार्थापराणां अभिलेष्टदात्र्यां स्वाढासढायाक्ष-धुरन्धरात्र्याम् ।

स्वान्ताय्य-भावप्रद-पूजनात्र्यां नमो नमः श्रीगुरुपादुकात्र्याम् ॥

अज्ञान-तिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जन-शलाकया ।

यक्ष्मरुन्मीलितं येन तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

ॐ श्री गुरु-चरणारविन्दात्र्यां नमः ।

ॐ श्री सद्गुरु-चरणारविन्दात्र्यां नमः ।

ॐ श्री परमगुरु-चरणारविन्दात्र्यां नमः ।

ॐ श्री परापरगुरु-चरणारविन्दात्र्यां नमः ।

ॐ श्री परमेष्ठिगुरु-चरणारविन्दात्र्यां नमः ।

ॐ स्वरूप-निरुपा-हेतवे श्रीगुरुभ्यो नमः ।

१. श्रीस्कन्दसप्तशती-पूर्वाङ्गं

१.१ सङ्कल्पः

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं यतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

प्राणायामः

ॐ भूः भूर्भुवस्सुवरो

શિવશમ્ભોરાણ્યા પ્રવર્તમાનસ્ય શુભે શોભને મુહૂર્તે આદ્ય
 બ્રહ્મણઃ દ્વિતીયપરાર્ધે શ્વેતવરાહકલ્પે અષ્ટાવિંશતિતમે કલિયુગે પ્રભવાદિ-ષષ્ઠિ-
 સંવત્સરાણાં મધ્યે ———નામ સંવત્સરે ————
 અયને ————ઋતૌ ————માસે ————પક્ષે
 — શુભતિથૌ — વાસરસંયુક્તાયાં, શુભયોગ
 શુભકરણ સકલવિશેષણ-વિશિષ્ટાયાં અસ્યાં શુભતિથૌ,
 મમોપાત્ત-સમસ્ત-દુરિત-ક્ષયદ્વારા શ્રીપરમેશ્વર-પ્રીત્યર્થ
 શ્રીવલ્લીદેવસેનાસમેત-શ્રીસુબ્રહ્મણ્ય-ઇચ્છાક્રિયાજ્ઞાન-
 શક્તિસ્વરૂપ-સ્કન્દ-પ્રીત્યર્થ
 અસ્માકં સર્વેષાં સહકુટુમ્બાનાં ક્ષેમસ્થૈર્ય-વીર્યવિજય-આયુરારોગ્ય-
 ઐશ્વર્યાભિવૃદ્ધ્યર્થ સર્વપાપ-નિવૃત્ત્યર્થ
 ધનકનક-વસ્તુવાહનાદિ-સર્વમુગ્ધાવાસ્યર્થ
 સકલ-સૌભાગ્ય-સૌમદ્ગણ્યતા-સિદ્ધ્યર્થ
 શ્રીવલ્લીદેવસેનાસમેત-શ્રીસુબ્રહ્મણ્ય-પ્રસાદાનુગ્રહપ્રાપ્ત્યર્થ
 શ્રીજ્ઞાનસ્કન્દ-પ્રીત્યર્થ શ્રીસ્કન્દ-સપ્તશત્યભિધાયા
 લઘુશકુર-સંહિતાયાઃ પારાયણં કરિષ્યે ॥

અસ્ય શ્રીસુબ્રહ્મણ્ય-સ્કન્દ-કવચસ્તોત્ર-મહામન્ત્રસ્ય
 બ્રહ્મ ઋષિઃ, અનુષ્ઠુષ્ઠન્દઃ, શ્રી સુબ્રહ્મણ્યો દેવતા
 હ્રાં બીજં હ્રીં શક્તિઃ હ્રૂં કીલકં મમ સર્વાભીષ્ટ-સિદ્ધ્યર્થે જપે વિનિયોગઃ ॥

અથ કરન્યાસઃ ।

ૐ સાં અઙ્ગુષ્ઠાભ્યાં નમઃ ।

ૐ સીં તર્જનીભ્યાં નમઃ ।

ૐ સૂં મધ્યમાભ્યાં નમઃ ।

ૐ સૈં અનામિકાભ્યાં નમઃ ।

ૐ સૌં કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ।

ૐ સઃ કરતલ-કરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥

અથ હૃદયાદિન્યાસઃ ।

ૐ સાં હૃદયાય નમઃ ।

ૐ સીં શિરસે સ્વાહા ।

ૐ સૂં શિખાયૈ વષટ્ ।

ૐ સૈં કવચાય હુમ્ ।

ॐ सौं नेत्रेभ्यो वौषट् । (नेत्रत्रयाय)

ॐ सः अस्त्राय कृट् ।

ॐ ભૂર્ભુવસ્સુવરોમિતિ દિગ્બન્ધઃ ॥

ધ્યાનમ્ ।

સિન્દૂરાણામિન્દુકાન્તિ-વદનં કેયૂરહારાદિભિઃ

દિવ્યેરાભરણૈર્વિભૂષિતતનું સ્વર્ગાદિ-સૌખ્યપ્રદમ્ ।

અમ્ભોજાભય-શક્તિ-કુક્કુટધરં રક્તાડ્ગ-રાગાંશુકં

સુબ્રહ્મણ્યમુપાસ્મહે પ્રણામતાં ભીતિ-પ્રણાશોદયતમ્ ॥

સુબ્રહ્મણ્યોઽગ્રતઃ પાતુ સેનાની પાતુ પૃષ્ઠતઃ ।

ગુહો માં દક્ષિણે પાતુ વહ્નિભૂઃ પાતુ વામતઃ ॥

શિરઃ પાતુ મહાસેનઃ સ્કન્દો રક્ષેલ્લલાટકમ્ ।

નેત્રે મે દ્વાદશાક્ષશ્ચ શ્રોત્રે રક્ષતુ વિશ્વભૃત્ ॥

મુખં મે ષણ્મુખઃ પાતુ નાસિકાં શક્રરાત્મજઃ ।

ઓષ્ઠૌ વલ્લીપતિઃ પાતુ જિહ્વાં પાતુ ષડક્ષરઃ ।

દેવસેનાપતિર્દન્તાન્ ચુબુકં બહુલાસુતઃ ॥

કર્ણં તારકજિત્ પાતુ બાહૂ દ્વાદશ-બાહુમાન્ ।

હસ્તૌ શક્તિધરઃ પાતુ વક્ષઃ પાતુ શરોદ્ભવઃ ॥

હૃદયં બ્રહ્મભૂઃ પાતુ કુક્ષિં પાત્વમ્બિકાસુતઃ ।

ઊરૂ પાતુ ગજારૂઢો જાનુની જાહ્નવીસુતઃ ॥

વિશાખઃ પાતુ જડ્ધે મે પાદૌ ચ શિખિવાહનઃ ।

સર્વાણ્યડ્ગાનિ ભૂતેશઃ સપ્તધાતૂંશ્ચ પાવકિઃ ॥

સન્ધ્યાકાલે નિશીથિન્યાં દિવા પ્રાતર્જલેઽગ્નિષુ ।

દુર્ગમે ચ મહારણ્યે રાજદ્વારે સસાધ્વસે ॥

તુમુલે રણમધ્યે ચ સર્વદુષ્ટ-મૃગાદિષુ ।

ચોરાદિ-સાધ્વસેઽભેદ્યે જ્યરાદિ-વ્યાધિ-પીડને ॥

દુષ્ટગ્રહાદિ-ભીતૌ ચ દુર્નિમિત્તાદિ-ભીષણે ।

અસ્ત્રશસ્ત્ર-નિપાતે ચ પાતુ માં કૌઞ્યદારણઃ ॥

સુબ્રહ્મણ્યસ્ય કવચં યો વા પઠતિ માનવઃ ।

તસ્ય તાપત્રયં નાસ્તિ સત્યં સત્યં વદામ્યહમ્ ॥

ઇતિ જપેત્ ।

ૐ કાર્તિકેયાય વિદ્મહે શક્તિહસ્તાય ધીમહિ

તન્નો ગુહઃ પ્રચોદયાત્ ॥

ૐ મહાસેનાય વિદ્મહે પદાનનાય ધીમહિ

તન્નઃ સ્કન્દઃ પ્રચોદયાત્ ॥

ૐ કુક્કુટધ્વજાય વિદ્મહે વજ્રહસ્તાય ધીમહિ

તન્નઃ સ્કન્દઃ પ્રચોદયાત્ ॥

૧.૨ શ્રી સુબ્રહ્મણ્ય માલામન્ત્રઃ

સ્કન્દક-સૂક્તઃ

માતેકુમારે રક્ષોવધીન્માધેનુરત્યા સારણી

પ્રિયાધનસ્ય ભૂયા એધમાનાસ્સે ગૃહે સ્વાહા

અયં કુમારો જરાન્ધયતુ દીર્ઘમાયુઃ

યસ્વૈત્વં સ્તન પ્રાપ્યાયુર્વયોયશોભલં સ્વાહા

માલામન્ત્રઃ

ૐ નમો ભગવતે સુબ્રહ્મણ્યાય શક્તિહસ્તાય

તારકારયે શરવણોદ્ભવાય ઋગ્યજુસ્સામાથર્વણાય

દેવસેનાપતયે અસુરકુલ-મર્દનાય

દિવ્યાન્તરિક્ષાય યોગાધિપતયે કુરુ કુરુ

ચટચટ શાન્તાય શાન્તરૂપિણે

ષષ્ઠીપ્રિયાય શિવાનનાય વચદ્ભુવે સર્વજ્ઞાન-

હૃદયાય ષણ્મુખાય સુરરાજાય નમઃ ।

જગદ્ભુવં વચદ્ભુવં વિશ્વભુવં

રુદ્રભુવં બ્રહ્મભુવં ભુવોદ્ભવમ્ ।

આણુભિશ્ચ મહદ્ભિશ્ચ નિઘૃષ્ઠૈઃ સમાયુતૈઃ

કાલૈર્હરિત્વમાપન્નૈઃ ઇન્દ્રાયાહિ સહસ્રયુક્ (ત્ ?)

અગ્નિર્વિભ્રાષ્ટિ વસનઃ વાયુશ્ચેત સિકદ્રુકઃ

સંવત્સરો વિષૂવર્ણૈઃ નિત્યાસ્તેનુચરાસ્તવ

સુબ્રહ્મણ્યૌ સુબ્રહ્મણ્યૌ સુબ્રહ્મણ્યોમ્ ।

જગદ્ભુવં બહુતોહુતં ચજદ્ભુવં નમસ્તે
 અસ્તુ વિશ્વભુવે જગદ્ભુભુવોધિપતિઃ સેનાની
 મયૂરપ્રિયષડાનનાડગારઃ સઞ્જયાહનમસ્તે
 અસ્તુ સુખાવહાય સુબ્રહ્માણ્યો બૃહસ્પતે (તેં ?)
 સુતાયાસ્ય પદ્યતથોનેઃ યસ્યાત્માવહને વહતિ
 સખ્યાતેમાયોષં સખ્યાન્મે માયોષ્ઠાઃ
 સાસિ સુબ્રહ્માણ્યે તસ્યાસ્તે દિશઃ પાદઃ
 પરોરજાસ્તે પઞ્ચમઃ પાદઃ સાનળષમૂર્જન્દુશ્વ
 તેજલન્દ્રિયં બ્રહ્મવર્યં સમન્દાઘં
 વિમિમેત્વાપયસ્વતિ દેવાનાં ઘેનું સુદુઘા
 મનપ્રસ્પુરન્તિ ઇન્દ્રસોમં પિબતુક્ષેમોઽસ્તુનઃ

૧.૩ સુબ્રહ્માણ્ય-પઞ્ચદશાક્ષરી-મન્ત્રઃ

અસ્ય શ્રી સુબ્રહ્માણ્ય પઞ્ચદશાક્ષરી-
 મહામન્ત્રસ્ય બ્રહ્મા ઋષિઃ ગાયત્રી છન્દઃ
 શ્રીસુબ્રહ્માણ્યો દેવતા
 ઐ શ્રીં ક્લીં ક્લીં બીજં
 શરવણભવઃ શક્તિઃ ઐ રં નં લં સૌઃ કીલકં
 શ્રીસુબ્રહ્માણ્ય-પ્રસાદસિદ્ધ્યર્થે જપે વિનિયોગઃ ॥

અથ કરન્યાસઃ ।
 ઐ શ્રીં ક્લીં ક્લીં અડ્ગુષ્ઠાભ્યાં નમઃ ।
 ઐ ઐ રં નં લં સૌઃ તર્જનીભ્યાં નમઃ ।
 ઐ શરવણભવ મધ્યમાભ્યાં નમઃ ।
 ઐ શ્રીં ક્લીં ક્લીં અનામિકાભ્યાં નમઃ ।
 ઐ ઐ રં નં લં સૌઃ કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ।
 ઐ સઃ શરવણભવ કરતલ-કરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥

અથ હૃદયાદિ ન્યાસઃ ।
 ઐ સાં હૃદયાય નમઃ ।
 ઐ સીં શિરસે સ્વાહા ।
 ઐ સૂં શિખાયૈ વષટ્ ।
 ઐ સૈ કવચાય હુમ્ ।

ૐ સૌં નેત્રેભ્યો વૌષટ્ । (નેત્રત્રયાય)

ૐ સઃ અસ્ત્રાય કૃટ્ ।

ૐ ભૂર્ભુવસ્સુવરોમિતિ દિગ્બન્ધઃ ॥

ધ્યાનમ્ ।

સિન્દૂરારુણં ઇન્દુ-પદ્મજનિભૈઃ ષડ્ભિર્મુખૈર્ભાસિતં
કારુણ્યામૃત-સ્થન્દિ-સુન્દરતરૈર્ભાન્તં દ્વિષલ્લોચનૈઃ ।

બિભ્રાણં વરમબ્જ-યુગ્મમભયં શક્તિદ્વયં કાર્મુકં
ખડ્ગં ચર્મ પૃષ્ઠમક્રુશગદે વલ્લીશમીક્ષે હૃદિ ॥

અથ લમિત્યાદિ પઞ્ચપૂજા ।

લં પૃથિવ્યાત્મને ગન્ધં કલ્પયામિ ।

હં આકાશાત્મને પુષ્પાણિ કલ્પયામિ ।

યં વાય્વાત્મને ધૂપં કલ્પયામિ ।

રં અગ્ન્યાત્મને દીપં કલ્પયામિ ।

વં અમૃતાત્મને અમૃતં મહાનૈવેદ્યં કલ્પયામિ ।

સં સર્વાત્મને તામ્બૂલાદિ સર્વોપચારપૂજાન્ કલ્પયામિ ॥

મૂલં - ૐ શ્રીં હ્રીં કલીં ઐં રં નં લં સૌઃ

શરવણભવાય સ્વાહા ઇતિ અષ્ટોત્તરશતં જપં કૃત્વા સમર્પયેત્

૨. શ્રી સ્કન્દ-સમશતી

ષડાનનં ચન્દ્રસમાનવર્ણં મહામતિં દિવ્યમયૂરવાહમ્ ।

રુદ્રસ્ય સૂનું સુરસૈન્યનાથં ગુહં સદાહં શરણં પ્રપદ્યે ॥

શ્રીસ્કાન્દપુરાણ-લઘુશકુરસંહિતાયાં સમશતીસ્તોત્રે

૨.૧ ગૌરીવિવાહઃ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।

ૐ હાં કલ્યાણસુન્દરાસનાય નમઃ ।

ૐ હાં કલ્યાણસુન્દરમૂર્તયે નમઃ ।

કુન્દાભં તરુણેન્દુ-ચૂડ-મકુટં કૃષ્ણં મૃગં વામકે ।

દક્ષાલમ્બિ-પતાકયા ગિરિસુતા-હસ્તામ્બુજં બિભ્રતમ્ ॥

ટહ્નું ચોર્ધ્વકરે ધૃતાભયકરં પદ્મોદ્ભવેનાદૃતમ્ ।

वामे विष्णुसमाश्रितं स्मितमुभं कल्याणैव लजे ॥

ॐ हां कल्याणसुन्दराय नमः ।

श्रीगणेशं सम्प्राणम्य शिवं गौरीञ्च षण्मुभम् ।

स्थिते रङ्गनाथेन लब्धौ शङ्करसंछिता ॥ १ ॥

पुरा काञ्च्यां तपस्यन्तं ब्रह्माणं प्राप्य तापसाः ।

पप्रच्छुः स्वतपःस्थानं सोऽपि नैमिषमादिशत् ॥ २ ॥

यत्र संसारचक्रस्य नेमिः शीर्षाऽभवत्स्थले ।

अन्यत्र लब्धसञ्चारो दृढा यथायुक्ता ॥ ३ ॥

तत्र गत्वा तपस्तीव्रं तप्त्वा ते शुद्धमानसाः ।

सहस्र-वत्सरमितं सत्रमारेभिरे तदा ॥ ४ ॥

यदृच्छयाऽऽगतं सूतमपृच्छन् स्कन्दवैभवम् ।

प्राणम्य स्वगुरुं सोऽपि प्रवक्तुमुपपन्नमे ॥ ५ ॥

द्वापरे द्वापरे विष्णुर्वेधाश्चेक्षाज्ञया भुवि ।

व्यासत्वेन मनुत्वेनाप्यवतीर्य श्रुतिस्मृती ॥ ६ ॥

सङ्गृहीतस्तथैवान्ये मुनयश्च यथोचितम् ।

सूत्रादिकं प्रणिन्युर्हि धर्मालोपाय सादरम् ॥ ७ ॥

भद्रयं भद्रयञ्चैव भद्रयं वयतुष्टयम् ।

अनपाविशिङ्गस्कानि पुराणानि दशाष्ट य ॥ ८ ॥

(भद्रयं - भद्रय, मार्कण्डेय । भद्रयं - भागवत, भविष्य ।

भद्रयं - ब्रह्म, ब्रह्माण्ड, ब्रह्मवैवर्त ।

वयतुष्टयम् - वराह, विष्णु, वामन, वैनतेय (गरुड) ।

अनपाविशिङ्गस्कानि - अग्नि, नारद, पाद्म, विष्णु, शिव, कूर्म, स्कान्द)

वेदोपबृंहणार्थाय व्यधाद्-द्वैपायनो मुनिः ।

तथैवोपपुराणानि यकाराष्टादशैव तु ॥ ९ ॥

अष्टादश-पुराणेषु दश शैवानि तेष्वपि ।

स्कान्दं लक्षमितं तस्य संछिता-षट्क-शोभितम् ॥ १० ॥

आद्या सनत्कुमारीया द्वितीया वैष्णवी मता ।

तृतीया तु भवेत्सौरी यतुर्थी सूतसंछिता ॥ ११ ॥

પગ્ચમી શાકુરી તસ્યાં બહુખાણાશ્ચ તેષુ તુ ।
 ખાણં શિવરહસ્યાખ્યં કાણડસમક-મણિઉતમ્ ॥ ૧૨ ॥
 તત્ર સમ્ભવકાણડોડયં સ્કન્દજન્મપરઃ શુભઃ ।
 ઉચ્યતે શ્રૂયતાં વિપ્રાઃ સર્વસમ્પત્તિકારકઃ ॥ ૧૩ ॥
 કૈલાસભૂધરે શમ્ભું કદાચિત્સર્વમડગલા ।
 અબ્રવીત્યક્તુકામા સ્વાં દક્ષાજજાતાં તનૂં રહઃ ॥ ૧૪ ॥
 ભગવત્યપરાઘ્નસ્ય દક્ષસ્ય વ્યપદેશતઃ ।
 દાક્ષાયણીત્યતો લજ્જે ત્યજેયં તત્તનૂમિતિ ॥ ૧૫ ॥
 અનુજ્ઞાતા ચ તેનાથ હિમવન્મેનયોઃ સુતા ।
 ગૌરીતિ નામ્નાડડવિભૂય પગ્ચમેડબ્દે તપોડચરત્ ॥ ૧૬ ॥
 સદાશિવસ્તદા શુદ્ધવિદ્યાં સદ્ભ્યો દિશન્નભૂત્ ।
 તદાનીં શૂરપદ્માદિ-પીડિતા દેવતાઃ સમમ્ ॥ ૧૭ ॥
 કૈલાસમીશનિલયં ગત્વા નન્દિ-નિવારિતાઃ ।
 સત્યલોકં ગતાઃ પદ્મભુવે દુઃખં ન્યવેદયન્ ॥ ૧૮ ॥
 જિષ્ણોર્ગોમય-લેપિત્વં વલ્લેટીપકરાગ્રતામ્ ।
 યમસ્ય વૈદ્યતાં રક્ષઃપતેર્ભટ-ધુરીણાતામ્ ॥ ૧૯ ॥
 અપ્પતેર્નર્મ-સાચિવ્યં વાયોર્વીજકતાં મૃદુ ।
 યક્ષરાજઃ કગ્ચુકિતામીશાનસ્ય ચ નેતૃતામ્ ॥ ૨૦ ॥
 શ્રુત્વાડ-ચેષાં હીનધર્માન્ વિચાર્ય સુચિરં વિધિઃ ।
 દૈવૈઃ સમં વિષ્ણુલોકં ગતો દુઃખં ન્યવેદયત્ ॥ ૨૧ ॥
 તુષ્ટાવ ચ રમાનાથં પુંસૂક્તેન સુરૈઃ સહ ।
 તચ્છ્રુત્વા હરિરપ્યાગાન્મુક્ત્વા દ્રાડ-મૈરવીં ગુહામ્ ॥ ૨૨ ॥
 કામદહનં
 દૈવૈર્જ્ઞાપિતવૃત્તશ્ચ વિમૃશ્ય ચિરમીશ્વરમ્ ।
 શતરુદ્રીય-જપતોડતોષયદ્વિબુધૈઃ સમમ્ ॥ ૨૩ ॥
 ન હ્યસ્તિ શતરુદ્રીય-જપાદન્યત્પ્રિયં પ્રભોઃ ।
 યતોડત્ર તસ્ય સાર્વાત્મ્યં વિસ્તરેણ નિગદ્યતે ॥ ૨૪ ॥
 અથ તત્ર મહાદેવ આવિર્ભૂયાચિરાદ્ગુહમ્ ।

उत्पाद्य तेन दुःखं वो हरिष्यामीति याव्रवीत् ॥ २५ ॥

श्रुत्वा तद्विबुधाः सर्वे पुनः सम्भूय शाङ्करिम् ।
लब्धुं शङ्करपार्वत्योर्विवाहाय ऋषध्वजम् ॥ २६ ॥

आलूय बलुधाऽभ्यर्थ्य सामदानादिभिर्नयैः ।
प्राडिण्वञ्छम्बु-निकटं स यागाद्-रतिसंयुतः ॥ २७ ॥

तत्र गत्वा नन्दिकेशानुज्ञातोऽन्तः प्रविश्य य ।
पश्चिमद्वारमार्गेण भगवन्तं ददर्श हि ॥ २८ ॥

जटाधरं विरुपाक्षं चिन्मुद्रा-विलसत्करम् ।
व्याघ्राजिनोत्तरासङ्गं वसानञ्च गजाजिनम् ॥ २९ ॥

भूतिभूषित-सर्वाङ्गं रुद्राक्ष-विलसत्तनुम् ।
मन्दस्मितेन शिष्याणां संशयच्छेदकं गुरुम् ॥ ३० ॥

सनकादि-मुनीन्द्रेभ्यः निगमान्तार्थ-बोधकम् ।
दृष्ट्वा य साध्वरोनैव स्विन्नाङ्गस्य सवेपथोः ॥ ३१ ॥

तस्य उस्ताद्गुर्बाणौ श्रुतौ तत्क्षणातो भुवि ।
पुनरादाय सन्धाय बाणं धनुषि शङ्करम् ॥ ३२ ॥

यदा लक्ष्मीयकाराऽसौ तदा तटालवन्निना ।
दग्धोऽभून्मन्थो देवाः पुनर्विव्यथिरे भृशम् ॥ ३३ ॥

अथेश्वरो देवसङ्घान् समाधाय मनोरथम् ।
पूरयिष्ये न भेतव्यमिति योक्तवा रतिं सतीम् ॥ ३४ ॥

विलपन्ती भर्तृनाशात् सान्त्वयित्वा पतिं तव ।
पुनरुज्ज्वययिष्यामीत्यन्तर्धानं गतः क्षणात् ॥ ३५ ॥

तपश्चरन्तीं गिरिजामनुगृह्णन् जरत्तनुः ।
जगाम गौरीशिखरं तथा विधिवदर्थितः ॥ ३६ ॥

तपः किमर्थं क्रियत इति पप्रच्छ तां हरः ।
तत्सम्प्रीत्यां शिवप्राप्त्यै षट्युक्तः शङ्करं बभूव ॥ ३७ ॥

दूषयामास पार्वत्या अनुरूपो वरो न सः ।
भवेदिति तदा गौर्या पिधाय श्रोत्रमन्यतः ॥ ३८ ॥

गन्तुं व्यवसितं तस्मिन्क्षणे तां वृषभध्वजः ।
 समाललम्बे स्वं रुपमास्थाय नियमस्थिताम् ॥ ३९ ॥
 वेपमानां य तन्वङ्गीमन्वगृह्णात्करग्रहम् ।
 श्वः कुर्यामिति कैलासं गत्वा समाऽस्मरन्मुनीन् ॥ ४० ॥
 तेऽपि क्षणेन कैलासमागत्य शिवमस्तुवन् ।
 प्राप्यानुज्ञां नन्दिकेशादुपेताश्च शिवान्तिकम् ॥ ४१ ॥
 सोऽपि तान् मानयन् गौरीगुरुमाश्रित्य तापसाः ।
 युष्माभितत्सुता मज्यं वरणीयेति यावशात् ॥ ४२ ॥
 ततस्ते स्वकुटुम्बित्व-कृतां छित्वा त्रपां मुदा ।
 सारुन्धतीकाः सपदि प्राप्तवन्तो छिमालयम् ॥ ४३ ॥
 सत्कृतास्तेन विधिवद्भुक्त्वा शङ्कर-वैभवम् ।
 कन्याञ्च वरयामासुर्द्विताय जगताममी ॥ ४४ ॥
 मेनाञ्चारुन्धती किञ्चिच्छुक्रमानां समादधे ।
 तत ओमिति नीलार-भूधरेण प्रतिश्रुते ॥ ४५ ॥
 श्वः कल्याणमिति प्रोच्य प्रभवे य न्यवेदयन् ।
 छिमवानपि कल्याणमण्डपं विश्वकर्माणा ॥ ४६ ॥
 भुक्तामणि-पताकाढ्यं कारयामास विस्तृतम् ।
 लोकानामपि सर्वेषां प्राडिणोल्लग्नपत्रिकाम् ॥ ४७ ॥
 पार्वतीञ्च सुगन्धाढ्य-तैलेनाभ्यङ्ग-मङ्गलम् ।
 अभिषेकं पुरन्ध्रीभिः कारयामास भूधरः ॥ ४८ ॥
 भूषणैर्विविधैश्चैतां भूषयामास यत्नतः ।
 तामिर्निवेदिते तस्या अलङ्कारः कृतस्त्विति ॥ ४९ ॥
 ब्राह्मेणैव विवाडेन दित्संस्तां शम्भवे गिरिः ।
 कैलासमगमत्तूर्ण आह्वानाय मलेशितुः ॥ ५० ॥
 नन्दिना याभ्यनुज्ञातो मलेशाय न्यवेदयेत् ।
 तेनोमिति स्वीकृते य प्राप स्वं पुरमद्विशट् ॥ ५१ ॥
 षशाङ्गया तदा नन्दी सस्मार सकलं जगत् ।
 कालाग्रिरुद्र-मुप्याश्च ङाटकेशादयस्तथा ॥ ५२ ॥

સ્વૈઃ સ્વૈર્ગૌસ્સહાયતાસ્તસ્થુઃ પ્રાગ્જલયોઽગ્રતઃ ।

દશાવતારૈર્વિષ્ણુશ્ચ વ્યૂહૈર્લક્ષ્મ્યા સહાયયૌ ॥ ૫૩ ॥

વિધિર્વાણ્યા ચ નવભિઃ પ્રજાપતિભિરાગમત્ ।

ઇન્દ્રાદયશ્ચ દિક્ષાલાઃ સ્વૈઃ સ્વૈયનૈઃ સમાગમન્ ॥ ૫૪ ॥

કટાક્ષિતા મહેશેન સ્વે સ્વે સ્થાન ઉપાવિશન્ ।

અથ બ્રહ્મા ચ વિષ્ણુશ્ચ તં વ્યજિજ્ઞાપતાં શિવમ્ ॥ ૫૫ ॥

ઇમાનિ ભૂષણાન્યેતૈરલકૃત-તનું પ્રભુમ્ ।

દ્રષ્ટુમિચ્છન્તિ સર્વેઽપિ તદ્દગ્ગીકર્તુમર્હસિ ॥ ૫૬ ॥

ઇત્યુક્તો ધૂર્જટિસ્તાનિ સમાલભ્ય કરાગ્રતઃ ।

ક્ષણાત્તદિષ્ટ-ભૂષાઢ્યરૂપાં તનુમધારયત્ ॥ ૫૭ ॥

તૈશ્ચ સર્વાન્ દિવિષદોઽભૂષયત્તત્તદીપ્સિતૈઃ ।

અથાધિરુહ્ય વૃષભં ક્ષણાન્નીહારભૂધરમ્ ॥ ૫૮ ॥

પ્રાપ શ્રુતિરવૈર્વાદ્ય-સ્વૈર્જયજયારવૈઃ ।

દેવદાનવ-ગન્ધર્વમુનીન્દ્રૈઃ પરિવારિતઃ ॥ ૫૯ ॥

પ્રત્યુદ્ગતો હિમાગેન પ્રાદક્ષિણ્યક્રમાત્પુરમ્ ।

પ્રવિશ્ય પૌરનારીભિઃ સ્તૂયમાનયશા યયૌ ॥ ૬૦ ॥

કલ્યાણ-મણ્ડપદ્ધારિ મડ્ગગણાષ્ટક-સત્કૃતઃ ।

અન્તઃ પ્રવિશ્ય તન્મધ્યે દિવ્યં સિંહાસનં ગતઃ ॥ ૬૧ ॥

પાર્વતી ચ પુરન્ધ્રીભિર્ગૌરીકલ્યાણપૂર્વકમ્ ।

આનીય સ્થાપિતા તત્ર તતો ડોલાધિરોહણમ્ ॥ ૬૨ ॥

કર્તુમભ્યર્થિતો દેવૈરઙ્ગ્યકાર્ષીદ્યાનિધિઃ ।

કૃતમાલા-વ્યત્યયશ્ચ મેનયા સહ માતૃભિઃ ॥ ૬૩ ॥

પાદૌ પ્રક્ષાલ્ય પયસા કૃતનીરાજનઃ પ્રભુઃ ।

કટે માઙ્ગલિકે સાકં પાર્વત્યા સમુપાવિશત્ ॥ ૬૪ ॥

અથાદ્રિરાજઃ કન્યાયા દાનં સહુલ્ય મેનયા ।

ક્ષેમાય જગતાં પ્રાદાચ્છમ્ભવે સર્વમઙ્ગલામ્ ॥ ૬૫ ॥

પ્રત્યગૃહ્ણાદયથા વાચમર્થસ્તાં ચન્દ્રશેખરઃ ।

સર્વે લોકા મુમુદિરે શઙ્ખા ભેર્યશ્ચ દધ્વનુઃ ॥ ૬૬ ॥

ભૂમિશ્ચોત્તરતો ભુગ્ના દક્ષિણે ચોત્રતાઽભવત્ ।
તદા નિજસમં લોપામુદ્રાજાનિ મહેશ્વરઃ ॥ ૬૭ ॥

સમપ્રેષ્ય દક્ષિણામાશાં બ્રહ્મણા પ્રાર્થિતઃ પુનઃ ।
અગ્નૌ જુહાવ વિધિવત્ ચક્રે સપ્તદીપિ ॥ ૬૮ ॥

લાજહોમં ચ નિર્વર્ત્ય કૃતાશીર્વાદમ્ડગલઃ ।
ભોજયિત્વા જનાન્ સર્વાન્ કૈલાસં પ્રતિપેદિવાન્ ॥ ૬૯ ॥

તત્ર પ્રવિશ્ય હોમાદિ-શેષહોમાન્તકર્મણિ ।
નિર્વૃત્તે દેવતાઃ સર્વાઃ લબ્ધ્યાનુજ્ઞા મહેશ્વરાત્ ॥ ૭૦ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં સમ્ભવકાણ્ડે સ્કન્દસપ્તશત્યાં
ગૌરીવિવાહઃ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ હાં હ્રીં સાં ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
સપરિવારાય સવાહનાય સપદશમન્ત્રાત્મકાય
શ્રી કલ્યાણસુન્દરાય તામ્બૂલં-કુકુમાક્ષત-
પુષ્પ-સધૃત-ભિલ્વચ્છદમાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
અનેન દિવ્યમ્ડગળહોમેન ગિરિજાહૃદયસ્થિત-
ઝરજાત-પાણ્ડર-મનુજાધિપ-અદ્રિ-તનુજા-વિવાહ-
પારિજાતમોદ-સહજાત-શાતજલજાયુધેશ-શરજાલ-
પાત-દિવ્યમ્ડગળ-કલ્યાણમહોત્સાહ-
શ્રીકલ્યાણસુન્દરઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીકલ્યાણસુન્દર જય જય
જય પાર્વતીપતે જય જય
જય ગૌરીમનોહર જય જય
જય સકલમ્ડગળપ્રદ જય જય
જય સકલકાર્ય-જયપ્રદ જય જય
નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

२.२ कुमारसम्भवः द्वितीयोऽध्यायः ।

ॐ बालस्कन्दासनाय नमः ।

ॐ बालस्कन्दमूर्तये नमः ।

पद्मसव्य-कटिसंयुतवामं पद्मकान्ति-निभमेकमुपगच्छ ।

बालवृद्धिकरमीश्वरसूनुं बालमुन्नतभुजं प्राणतोऽस्मि ॥

ॐ बालस्कन्दाय नमः ।

स्वं स्वं निलयमासेदुर्मुनयो विबुधा नराः ।

सर्वे बभूवुः सन्तुष्टा गौरीशङ्करसङ्गमे ॥ ७१ ॥

अथ गौर्या सडेशानो रममाणः शिलादजम् ।

द्धारदेशे प्रतिष्ठाप्य शुद्धान्तं प्राविशत्सुभम् ॥ ७२ ॥

काले बहुतिथे याते देवा विषण्मुखाः पुनः ।

मिलित्वा चिन्तयामासुः स्कन्दोत्पत्ति-विलम्बनात् ॥ ७३ ॥

मेरोर्गुडां गतास्ते हि विचिन्त्य विबुधा द्रुतम् ।

मारुतं प्रेषयामासुः शिव-वार्तोपलब्धये ॥ ७४ ॥

स य भोगपुरं प्राप्य प्रविश्येशान-मन्दिरम् ।

कक्ष्याः सप्त व्यतीयाय केनाप्यनुपलक्षितः ॥ ७५ ॥

अथान्तः पुरमिच्छन् सन् प्रवेष्टुं नन्दिवारितः ।

भीतः प्राप सुरान् भूयो न शक्नोमि शिवान्तिकम् ॥ ७६ ॥

गन्तुमित्यब्रवीद्यापि तच्छ्रुत्वा सर्वदेवताः ।

सम्भूय जग्मुः कैलासं स्तोत्रैश्चेश्वरमस्तुवन् ॥ ७७ ॥

कामारे त्रिपुरारे कालारे कालकूटविषभक्ष ।

शूरत्रस्तानस्मान् पाहि विभो षण्मुषं य जनयेति ॥ ७८ ॥

अथ प्रसन्नो भगवान् वदनैः षड्भिरन्वितः ।

गौरीमपश्यन्नेत्रेभ्यः षड्भ्यस्तेजसि जज्ञिरे ॥ ७९ ॥

ललाटाग्नि-प्रभापुञ्जमक्षमान्वीक्षितुं सुरान् ।

ज्ञात्वेवो वह्निमादूय वायुना सड तद्गुह ॥ ८० ॥

निधेहि सुरनद्यां येत्यशात् सोऽपि तथाऽकरोत् ।

यदा शरवाणे तेन यत्नेन मडताऽऽडितम् ॥ ८१ ॥

તદા પદ્મોષુ તેજાસિ ષટ્સુ ષટ્થ પુરાં રિપોઃ ।
 ષોઢા બાલવપૂંષ્યાસન્ નેત્રાસેયનકાન્યથ ॥ ૮૨ ॥
 દેવા વિષ્ણુમુખા દૃષ્ટવા રરક્ષુઃ શ્રદ્ધયા શિશૂન્ ।
 ષટ્કૃત્તિકાઃ સમાહૂય સ્તન્યં યાદાપયદ્ધરિઃ ॥ ૮૩ ॥
 ગુહોડપિ પ્રીણયંસ્તાસાં મનાંસિ નયનાનિ ચ ।
 બહ્વીભિર્બાલવીલાભિરવર્ધત દિને દિને ॥ ૮૪ ॥
 ચન્દ્રમા ઇવ સમ્પૂર્ણઃ કલાભિરુદિતો દિવિ ।
 વિઘ્નેન સ્વીયગર્ભસ્ય કુહ્યયાડતિતરાં તથા ॥ ૮૫ ॥
 ગૌર્યાં તુ દેવતાઃ શામા નિજગર્ભભરાડસહાઃ ।
 યૂયમપ્યનપત્યા હિ યથૈવાહં ભવિષ્યથ ॥ ૮૬ ॥
 ઇતિ શમ્વા કુધા યાન્ત્યા મણયો નૂપુરસ્થિતાઃ ।
 નવાપિ વ્યગલંસ્તેષુ તન્મૂર્તિઃ પ્રતિભિમ્બિતા ॥ ૮૭ ॥
 શિવસ્તુ તાઃ સમાહૂય પ્રેમણાડપશ્યન્નવાઙ્ગનાઃ ।
 તત્ક્ષણાદેવ તાઃ સર્વાઃ ગર્ભ દધુરુમાપતેઃ ॥ ૮૮ ॥
 ગર્ભનિસ્સરણં માભૂદિતિ શામાસ્તદોમયા ।
 સ્વેદોદ્રમાદજનયન્ ગણનાથાન્ બહૂનિમાઃ ॥ ૮૯ ॥
 અથ ગર્ભગતૈર્દેવી સ્તુતા શમ્ભુપ્રસાદિતા ।
 અન્વગૃહ્ણાદ્રજદેવીસ્તાભ્યો જાતા નવાત્મજાઃ ॥ ૯૦ ॥
 વીરબાહુર્વીરધીરો વીરમાર્તાણ્ડ એવ ચ ।
 વીરાન્તકસ્તથા વીરરક્ષો વીરપુરન્દરઃ ॥ ૯૧ ॥
 વીરકેસરિસંજ્ઞશ્ચ વીરમાહેશ્વરસ્તથા ।
 વીરેન્દ્ર ઇતિ ચ ખ્યાતાઃ તત્તદ્ભલ્લીસમા રુચ્યા ॥ ૯૨ ॥
 તાંશ્ચ સ્કન્દ-સહાયાર્થં અનુશાસ્ય મહેશ્વરઃ ।
 ગૌર્યાં સાકં શરવણં યયૌ પુત્રદિદૃક્ષયા ॥ ૯૩ ॥
 પુત્રષટ્ક-મુખામ્ભોજાલોકનામોદમન્વભૂત્ ।
 ઉમા યાદાત્ જ્ઞાનમયં સ્તન્યં સ્નુતપયોધરા ॥ ૯૪ ॥
 ગાઢાલિઙ્ગન-નિર્વૃત્ત-વપુરૈશ્વભૃતે નિજમ્ ।
 ષડ્ભિર્મુખૈર્દ્વાદશભિઃ ભુજૈરષ્ટાદશાક્ષિભિઃ ॥ ૯૫ ॥

युक्ताय द्विपदे तत्र समये यान्यज्जगलन् ।
 पयः पृषन्ति तत्पानामुक्ताः शापान्भुनेस्सुताः ॥ ९६ ॥
 ततस्ताः कृत्तिकाः शम्भुर-वगृह्णातदाभ्यया ।
 कार्तिकेय इति ज्योतिर्लभतां कृत्तिकादिने ॥ ९७ ॥
 उपोष्य गुडपूजं ये कुर्वन्ति भुवि मानवाः ।
 तेषां सर्वाभीष्ट-सिद्धिर्गुह्येच्छातो भवत्विति ॥ ९८ ॥
 अथ स्कन्दः शम्भुगौरीवालितोऽङ्गुतस्तयोः ।
 वीला बहुविधाश्चक्रे बालभावोयिताः शुभाः ॥ ९९ ॥
 क्रमेण वृष-सर्पाभु-सिद्धैर्युध्य-सङ्गानुगः ।
 ब्रह्मलोके विष्णुलोकेऽपिललोके च वज्रिणः ॥ १०० ॥
 अथाद्रौनम्बुधीश्चैव भञ्जयन् क्षोभयंश्च सः ।
 शिभराणि मङ्गामेरोः बभञ्च शिशुवीलया ॥ १०१ ॥
 दमनादिज्जगन्नां च मेरोरुत्पाटनेन च ।
 क्रुद्धः शतमभस्तेन योद्धुमागात् सुरैस्सह ॥ १०२ ॥
 शशमाया-विलसितं तेषां बुद्ध्वाऽथ षण्मुभः ।
 प्रत्ययुध्यत तैः साकं मूर्छयामास तानपि ॥ १०३ ॥
 अथ नारदवाक्येन बृहस्पतिरुपेत्य तम् ।
 तुष्टाव सोऽपि प्रीतः सन् सुरांस्तानुद्विज्जवयत् ॥ १०४ ॥
 वरं वृणीत येत्याह ते तथोक्ताश्च षण्मुभम् ।
 छन्दस्त्वे वरयामासुर्भगवांस्तु दयानिधिः ॥ १०५ ॥
 शङ्कस्यैवन्द्रतां स्वस्य सेनानीत्वमुशन् पुनः ।
 प्राप्य स्कन्दगिरिं तत्र विश्वकर्म-विनिर्मिते ॥ १०६ ॥
 मण्डपे विबुधैः सिद्धैर्मुनिभिश्चाभिषेधितः ।
 सैन्यापत्ये स्थितः सर्वान् लोकान् पालयति स्म सः ॥ १०७ ॥
 ॐ जय जय स्कन्दपुराणे शङ्करसंछितायां सम्भवकाण्डे स्कन्दसप्तशत्यां
 कुमारसम्भवः द्वितीयोऽध्यायः ।
 सत्यास्सन्तु यजमानस्य कामाः ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
 હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥
 ઐં હાં હ્રીં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
 સપરિવારાય સવાહનાય સમત્રિંશત્મન્ત્રાત્મકાય
 શ્રીબાલસ્કન્દાય તામ્બૂલકુકુમાક્ષત-
 પુષ્પ-સઘૃત-જમ્બૂ-ફલમાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
 અનેન દિવ્યમઙ્ગળ હોમેન વિજૃમ્ભિત-કુસુમ્ભવર્ણ-સ્વર્ણશરીર-
 શોભા-પરમ્પરાભઙ્ગિ-ભર્ત્સિત-બાલરવિદ્યુતિઃ સુરસુન્દરીબૃન્દ-
 વિષાદાનલઃ નિજસૌન્દર્ય-નિન્દિત-સુન્દર-કન્દર્પતનુઃ શ્રીબાલસ્કન્દઃ પ્રીયતામ્ ।
 જય શ્રીબાલસ્કન્દ જય જય
 જય જ્ઞાનસ્કન્દ જય જય
 જય ભક્તવત્સલ જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૩ પ્રણવોપદેશઃ તૃતીયોઽધ્યાયઃ ।

ઐં સ્વામિનાથાસનાય નમઃ
 ઐં સ્વામિનાથમૂર્તયે નમઃ ।
 ઊરુહસ્તં દણ્ડપાણિં મૌઙ્ગ્ય-કૌપીનધારિણમ્ ।
 શુક્લચક્રોપવીતઞ્ચ સુપ્રસન્નં સ્મિતાનનમ્ ॥
 સિન્દૂરારુણવર્ણઞ્ચ કિઞ્ચિદ્ધ્વ-શિખોજજ્વલમ્ ।
 ભક્તાભીષ્ટપ્રદાતારં સ્વામિનાથમહં ભજે ॥
 ઐં અં ઉં મં હ્રીં સ્વામિનાથાય નમઃ ।
 કદાચિન્નારદો નામ ભૂસુરો નારદોપમઃ ।
 સોમેનાયજતેશાનં પશોસ્ત્વાલમ્ભન-ક્ષણે ॥ ૧૦૮ ॥
 પ્રાક્કર્મવશતો મેષો બભૂવ ગિરિસન્નિભઃ ।
 લોકાનાકુલચન્ સર્વાન્ ચચાર ચ મદાવિલઃ ॥ ૧૦૯ ॥
 વૈકુણ્ઠમપિ ગત્વા સઃ યદા તં ભીષયન્ સ્થિતઃ ।
 તદા મુનિગણૈઃ સ્કન્દઃ પ્રાર્થિતો વીરબાહુના ॥ ૧૧૦ ॥

આનાચ્ચ તમુપારુહ્ય ત્રીન્લોકાન્ સઞ્ચચાર સઃ ।
 પાદઘાતૈઃ કશાઘાતૈઃ પીડિતઃ પ્રકૃતિં ગતઃ ॥ ૧૧૧ ॥
 તં સુન્દરાકૃતિં સ્વસ્થ વાહનત્વેડપ્યકલ્પયત્ ।
 નારદં ચ ગુહ્યઃ પ્રાહ પ્રાર્થયન્તં કતોઃ કલમ્ ॥ ૧૧૨ ॥
 તવ યજ્ઞેન મે વાહો જાતસ્તેન તવ કૃતુઃ ।
 શતાશ્વમેઘૈસ્તુલ્યત્વં ગતો બ્રહ્માર્પણાદ્વિજ ॥ ૧૧૩ ॥
 યચ્છિવાર્પણમીષચ્ચ ક્રિયતે તદનન્તતામ્ ।
 એતીતિ તં વિસૃજ્ય સ્વૈરનુગૈર્વિજહાર હ ॥ ૧૧૪ ॥
 અથ બ્રહ્મા પ્રદોષે તુ કદાચિદ્દ્રષ્ટુમીશ્વરમ્ ।
 કૈલાસમેત્ય પ્રવિશન્નન્તર્મ્યુજ્જયાલયમ્ ॥ ૧૧૫ ॥
 ક્રીડન્તં ષણ્મુખં દ્વારે હ્યનાદૃત્ય યયૌ પુનઃ ।
 નિર્ગચ્છન્નપિ સત્કારં ન ચકાર યદા ગુહ્યે ॥ ૧૧૬ ॥
 તદા પપ્રચ્છ તં સ્કન્દઃ કો ભવાન્ કા ચ તે કૃતિઃ ।
 કા વિદ્યા કુત્ર વાસશ્ચેત્યેતત્બ્રૂહિ યથાર્થતઃ ॥ ૧૧૭ ॥
 ઇતિ પૃષ્ઠેન વિધિના સ્રષ્ટૃત્વં વેદવેત્તતા ।
 સત્યલોકાધિપત્યં ચ વર્ણિતં સ્વમશેષતઃ ॥ ૧૧૮ ॥
 તહ્યૈકમુચ્યતાં વાજ્યમૃગાદાવિતિ શાકુરિઃ ।
 યદાઽપૃચ્છત્તદા પૂર્વં પ્રણવોચ્ચારપૂર્વકમ્ ॥ ૧૧૯ ॥
 વિધિના વક્તુમારબ્ધે તિષ્ઠ તિષ્ઠેતિ તર્જયન્ ।
 પપ્રચ્છ ષણ્મુખઃ પૂર્વં ઓઙ્કારાર્થમુદીરય ॥ ૧૨૦ ॥
 સ્વાધ્યાયાધ્યયનં હ્યર્થજ્ઞાનાર્થં તદ્વિના નરઃ ।
 સ્થાણુર્ભવેદ્ભારહાર ઇતિ વેદેષુ નિન્દ્યતે ॥ ૧૨૧ ॥
 ઇતિ પૃષ્ઠો વિધિસ્તસ્યાપ્યહમેવાર્થ ઇત્યુત ।
 યદાઽબ્રવીત્તદેશસ્ય પુત્રસ્તં મૂર્ધ્નિ કુટ્ટયન્ ॥ ૧૨૨ ॥
 કારાગુહ્યે ન્યરૌત્સીચ્ય તત્ક્ષણં વીરબાહુના ।
 સૃષ્ટિં ચ જગતઃ કર્તું સ્વયમારભત પ્રભુઃ ॥ ૧૨૩ ॥
 અથ દેવૈર્જાતવૃત્તઃ પ્રાહિણોન્નન્દિનં શિવઃ ।
 બ્રહ્માણં મોચયિષ્યન્ સન્ યદા નાઙ્ગ્યકરોદ્ગુહ્યઃ ॥ ૧૨૪ ॥

તદા સ્વયં વિના ગૌરીં સ્કન્દપત્તનમેત્ય તમ્ ।

દ્વિત્રિઃ સામ્ના ચ કોપેનાપ્યુવાચ ગુહમીશ્વરઃ ॥ ૧૨૫ ॥

બ્રહ્માણં મુગ્ધ્ય મુગ્ધ્યેતિ તતો મુક્ત્વા વિધિં ગુહઃ ।

ન્યવેદ્યત્તસ્ય દૌષ્ટ્યં પિત્રા પૃષ્ઠઃ પુનઃ સ્વયમ્ ॥ ૧૨૬ ॥

પ્રણવાર્થમુપાદિક્ષચ્છમ્ભોઃ કર્ણો રહસ્યથ ।

સદાશિવો સુબ્રહ્મણ્યો ઇતિ નાવોઙ્ઘ્રતેઃ શ્રુતિઃ ॥ ૧૨૭ ॥

અર્થં બ્રવીતિ તદ્દ્વાનાત્પુરુષાર્થો ભવેદ્ધ્રુવમ્ ।

અધિકાર-મદગ્રસ્તો ન જાનાતિ હિ પદ્મજઃ ॥ ૧૨૮ ॥

ઇત્યુક્ત્વા શકુરસ્તુષ્ઠઃ કૈલાસં પ્રાપ્ય પાર્વતીમ્ ।

પ્રતિન્યવેદ્યત્સર્વં સાડપિ તુષ્ટા મુદ્દં યયૌ ॥ ૧૨૯ ॥

ૐ જય જય શ્રીસ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં સમ્ભવકાણ્ડે સ્કન્દસપ્તશત્યાં

પ્રણવોપદેશઃ તૃતીયોડધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ અં ઉં મં હ્રીં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય

સપરિવારાય સવાહનાય દ્વાવિંશતિ-મન્નાત્મકાય

શ્રીસ્વામિનાથાય તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-

પુષ્પ-સઘૃત-કપિત્થ-ફલમાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમ્ડગ્ગળ-હોમેન યમનિયમાસન-

પ્રાણાયામ-પ્રત્યાહાર-ધ્યાનયોગ-સમાધિ-

સચ્ચિતાદ્વા-સમ્પુષ્ટિ-વિશિષ્ટિ-યોગાકૃષ્ટાણિમાદિ-

ગુણાદૈશ્વર્યસિદ્ધિઃ પ્રસિદ્ધ-પ્રણવોપદેશઃ શ્રીસ્વામિનાથઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીબાલસ્કન્દ જય જય

જય સ્કન્દગુરો જય જય

જય સકલમન્ત્રમૂર્તે જય જય

જય જ્ઞાનદાયક જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જયજય

નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૪ તારકાસુરવધઃ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ।

ૐ તારકાસુરવધાસનાય નમઃ ।

ૐ તારકાસુરવધમૂર્તયે નમઃ ।

વરદમહુશ-ધ્વજે ચ કટક-ચાપ-વજ્રમપ્-

યભય-પાશ-ચક્ર-ખડ્ગ-મુસલ-શક્તિ-મન્વહમ્ ।

દ્વિદશ-પાણિભિર્દધાનમરુણ-કોટિ-સન્નિભં

ભજત તારકારિમદ્ય ભવવિનાશકારણમ્ ॥

ૐ શ્રી સૌં તારકારયે નમઃ ।

અથ પૃષ્ઠો ગિરિજયા ગિરીશઃ પ્રાહ શાકુરેઃ ।

નામ્નાં નિરુક્તિં માહાત્મ્યં વિભૂતિઞ્ચ વિશેષતઃ ॥ ૧૩૦ ॥

સર્વજ્ઞાત્વાત્ સ્કન્દ ઇતિ હૃદ્બહારથો ગુહઃ સ્મૃતઃ ।

સુતરાં બ્રાહ્મણપ્રીત્યા સુબ્રાહ્મણ્ય ઇતીર્યતે ॥ ૧૩૧ ॥

વહ્નિનીતોઽગ્નિભૂશ્ચૈવ કૃત્તિકાપ્રીતિકૃત્યુનઃ ।

કાર્તિકેયઃ શરવણે જાતઃ શરવણોદ્ભવઃ ॥ ૧૩૨ ॥

વિશાખ-ઋક્ષ-જાતત્વાદ્વિશાખ ઇતિ કથ્યતે ।

સુરનદ્યામભિવ્યક્તો ગાડ્ગેય ઇતિ કીર્તિતઃ ॥ ૧૩૩ ॥

તત્ષ્ણુત્વા ગીયમાનં તુ વૈણિકૈર્વિષ્ણુસન્નિનિ ।

તત્કન્યેઽમૃતવલ્લીતિ તથા સૌન્દર્યવલ્લ્યપિ ॥ ૧૩૪ ॥

પ્રેમવત્યાવભૂતાં હિ ષણ્મુખે ન્યસ્તમાનસે ।

શરકાનનમભ્યેત્ય તપશ્ચાચેરતુઃ સ્વયમ્ ॥ ૧૩૫ ॥

તેન સન્તુષ્ટહૃદયઃ સ્કન્દઃ પ્રાદુરભૂત્યુનઃ ।

ઉવાચ ચેન્દ્રભવને ગેહે શિવમુનેરપિ ॥ ૧૩૬ ॥

વસતં યુવયોઃ પાણી ગૃહીષ્યામીતિ સાદરમ્ ।

અથ સ્મૃતો ગિરીશેન ગતઃ કૈલાસમગ્નિભૂઃ ॥ ૧૩૭ ॥

અલગ્ન્યકાર તસ્યાહું સોમાસ્કન્દં શિવં તદા ।

દૃષ્ટ્વાઽઽપુર્જન્મ-સાફલ્યં દેવા વિષ્ણુપુરોગમાઃ ॥ ૧૩૮ ॥

અથ વિજ્ઞાય સન્દર્ભમુચિતં ચિરરાત્રતઃ ।

શૂરપદ્મકૃતાં પીડાં ષાણમુખાય વ્યજિજ્ઞાપન્ ॥ ૧૩૯ ॥
 સોડપિ કેલાસપતિનાડનુજ્ઞાતઃ પ્રયથૌ મુદા ।
 તાતં પ્રદક્ષિણીકૃત્ય તથામ્બાં સર્વમડ્ગલામ્ ॥ ૧૪૦ ॥
 નમસ્કૃત્ય પરં તાભ્યાં દત્તાનુજ્ઞો ડનુગાવૃતઃ ।
 અસ્ત્રાણ્યનેકરૂપાણિ લબ્ધ્વા શક્તિઞ્ચ શકુરાત્ ॥ ૧૪૧ ॥
 શતયૂથં શતાડ્ગં ચ મારુતં સારથિં તથા ।
 શડ્મભેરી-મૃદડ્ગાદિ-વાદ્યઘોષ-પુરઃસરમ્ ॥ ૧૪૨ ॥
 ગત્વાડડદૌ પર્વતં ગન્ધમાદનં હેમકૂટકમ્ ।
 યથૌ પશ્ચાત્તદા વિષ્ણુમુખાઃ સ્કન્દં વ્યજિજ્ઞાપન્ ॥ ૧૪૩ ॥
 ભગવન્ કૌઞ્ચ-શૈલોડયમસુરોડગસ્ત્ય-શાપતઃ ।
 ભૂતૈવં તારકસ્યાતિમિત્રં દેવાન્ હિનસ્તિ હિ ॥ ૧૪૪ ॥
 દ્રાવયૈનં ક્ષણેનેતિ પ્રાર્થિતઃ શકુરાત્મજઃ ।
 વીરબાહું સમાહૂય તન્નિરોધનમન્વશાત્ ॥ ૧૪૫ ॥
 સ યદા ન્યરુણાત્ કૌઞ્ચં તદાડડગાત્તારકો યુધે ।
 અતીવ તુમુલં યુદ્ધં વીરાણાં તારકસ્ય ચ ॥ ૧૪૬ ॥
 યદા પ્રવૃત્તમષ્ટાનામસહ્યં વીક્ષ્ય તત્ક્ષણમ્ ।
 વીરબાહુઃ સ્વયં યોદ્ધું તેન સાકં યથૌ તદા ॥ ૧૪૭ ॥
 તથોઃ સમભવદ્યુદ્ધં તુમુલં રોમહર્ષણમ્ ।
 અસ્ત્રપ્રત્યસ્ત્ર-યોગેન સર્વવિસ્મય-કારકમ્ ॥ ૧૪૮ ॥
 યદા તુ ભીતો દૈત્યેન્દ્રઃ પ્રાવિશત્કૌઞ્ચ-ગહ્વરમ્ ।
 તદા પરાઝમુખસ્યાર્હો વધો નેતિ વિચિન્તયન્ ॥ ૧૪૯ ॥
 વીરબાહુર્જહારાસ્ત્રં સ તુ માયાબલેન વૈ ।
 ગુહાયાં ન્યક્ષિપત્સર્વાન્ વીરાંસ્તે તુ પરિભ્રમન્ ॥ ૧૫૦ ॥
 કુર્વન્તો નિર્ગમાલાભાત્ ખિન્નચિત્તા યદાડભવન્ ।
 ગણનાથાસ્તદા દૈત્યભીતા દુદ્રુવિરે દિશઃ ॥ ૧૫૧ ॥
 તત્સર્વં નારદેનોક્તં શ્રુત્વા સ્કન્દો મહામનાઃ ।
 પ્રસ્થાય ચતુરડ્ગેન સૈન્યેનાયોદ્ધુમાયથૌ ॥ ૧૫૨ ॥

તં દૃષ્ટ્વા તારકસ્તસ્ય તેજો-વિસ્મિત-માનસઃ ।

શિવપુત્ર ઇતિ જ્ઞાત્વા તમાહ વિનયાન્વિતઃ ॥ ૧૫૩ ॥

દૈવાસુરં હિ સહજં વૈરં તસ્ય ન નિષ્ઠિયા ।

વિષયેઽસ્મિન્ કઃ પ્રસન્નઃ શમ્ભોસ્તત્તનયસ્ય વા ॥ ૧૫૪ ॥

અતો નમસ્કરોમિ ત્વાં ગચ્છ કૈલાસમીશ્વરમ્ ।

પાર્વતીઽય સમારાદ્ધુમુચિતં તવ ષણ્મુખ ॥ ૧૫૫ ॥

ઇત્યુક્તસ્તારકેણેશપુત્રઃ પ્રાહ શિવાજ્ઞયા ।

વેદાતિક્રમ-કર્તૃણાં નિગ્રહં કર્તુમાગમમ્ ॥ ૧૫૬ ॥

ઇત્યન્યોન્યં વીરવાદ-પુરસ્સરમયુધ્યતામ્ ।

દેવાઃ સિદ્ધાઃ ચ મુનયો વિસ્મયં જગ્મુરુત્તમમ્ ॥ ૧૫૭ ॥

ગગનં ગગનાકારં સાગરઃ સાગરોપમઃ ।

સ્કન્દ-તારકાર્યોર્યુદ્ધં સ્કન્દ-તારકયોરિવ ॥ ૧૫૮ ॥

યદા સર્વાણિ ચાસ્ત્રાણિ વૃથાજાતાનિ ષણ્મુખે ।

તદાનીં તારકો દૈત્યઃ સ્કન્દેનોરસિ તાડિતઃ ॥ ૧૫૯ ॥

મૂર્ચ્છિતઃ પુનરુત્થાય કૃત્તશુરો ગુહ્યેન ચ ।

અમર્ષ-વશમાપન્નઃ પુનરાયોદ્ધુમાગતઃ ॥ ૧૬૦ ॥

ષણ્મુખશ્ચ શિતૈર્બાણૈરવધીતસ્ય સારથિમ્ ।

જહૃષુશ્ચ તદા દેવા વિષણ્ણસ્તારકોઽભવત્ ॥ ૧૬૧ ॥

અથ માયાબલેનૈવ યોદ્ધું નિશ્ચિત્ય દાનવઃ ।

કૌઞ્ચેન સહિતઃ સ્કન્દં પુનરભ્યુદયૌ બલી ॥ ૧૬૨ ॥

કાલાનવાત્મના ભૂત્વા યદા લોકાંસ્તતાપ સઃ ।

તદા જઘાન તં શક્ત્યા સાકં કૌઞ્ચેન ષણ્મુખઃ ॥ ૧૬૩ ॥

દેવા મુમુદિરે સર્વે લોકાશ્ચ જહૃષુર્ભૃશમ્ ।

વીરાશ્ચોત્તસ્થુરાકાશાત્પુષ્પવર્ષં પપાત ચ ॥ ૧૬૪ ॥

સ્કન્દઃ પાશુપતાસ્ત્રં તત્તારકીયં સ્વહસ્તકમ્ ।

શત્રુપ્રાણહરં તીક્ષ્ણં પ્રાયચ્છદ્વીરબાહવે ॥ ૧૬૫ ॥

અથ સ્કન્દો હિમગિરિં પ્રાપ્ય નાકિભિરર્થિતઃ ।

દિવ્યસિંહાસને વિશ્વકર્માણા નિર્મિતે વિભુઃ ॥ ૧૬૬ ॥

ઉપવિષ્ઠો દેવતાનાં સપર્યાં પ્રતિગૃહ્ય ચ ।
 શિવાભ્યાં નન્દિતો વિષ્ણુબ્રહ્મમુખૈઃ સુરૈરપિ ॥ ૧૬૭ ॥
 ઉવાસ રાત્રૌ સ્કન્દાદ્રૌ સર્વેષાં દર્શનં દદત્ ।
 સર્વેડપિ નેત્રેસ્તં પીત્વા ન્યમજ્જન્મોદ-સાગરે ॥ ૧૬૮ ॥
 તારકાસુર-પત્ન્યસ્તુ વિલપન્ત્યો ભૃશાતુરાઃ ।
 ચિતામારોપ્ય ભર્તારં સ્વયગ્ચારુરુર્મુદા ॥ ૧૬૯ ॥
 પિતરં માતૃભિઃ સાકં સંસ્કૃત્ય ભૃશદુઃખિતઃ ।
 જગામ શૂરપદ્મસ્ય સમીપં તારકાત્મજઃ ॥ ૧૭૦ ॥
 નિવેદ્ય તસ્મૈ વૃત્તાન્તં પ્રત્યાય્ય શપથેન ચ ।
 દુઃખમુત્પાતયામાસ તસ્મૈ સોડપિ ચિરં રુદન્ ॥ ૧૭૧ ॥
 ભ્રાત્રા સિંહ-મુખેનાન્યૈર્મન્ત્રિભિશ્ચ સમન્વિતઃ ।
 ચકાર યુદ્ધસન્નાહં વારિતોડમોહમન્ત્રિણા ॥ ૧૭૨ ॥
 દૂતાન્ સ પ્રાહિણોત્સ્કન્દ-વાર્તા-તત્વોપલબ્ધયે ।
 અપશ્યચ્ચ જગત્ સ્કન્દમયં તદ્ભ્રતમાનસઃ ॥ ૧૭૩ ॥
 ઇતિ તારક-સંહારકથા શત્રુજયપ્રદા ।
 પઠતાં શૃણ્વતાગ્ચૈવ સર્વાભીષ્ટફલપ્રદા ॥ ૧૭૪ ॥
 અથ સ્કન્દગિરેસ્તસ્માચ્છૂરપદ્મ-જિઘાંસયા ।
 પ્રસ્થાય ષણ્મુખઃ સર્વૈરન્વિતો દૈવતૈઃ સહ ॥ ૧૭૫ ॥
 કેદારં પ્રથમં પ્રાપ્ય તતો વારાણસીમપી ।
 શ્રીપર્વતં વટારણ્યં કૈલાસં દક્ષિણં તથા ॥ ૧૭૬ ॥
 કાઞ્ચીં ચિદમ્બરગ્ચૈતેષ્વર્યચિત્વા શિવૌ સ્વયમ્ ।
 ગચ્છંશ્ચ સહ્યજા-તીરમુત્તરં પ્રાપ્ય ષણ્મુખઃ ॥ ૧૭૭ ॥
 સૂર્યસ્યાસ્તમયાત્તત્ર સેનાં વિશ્રમયન્યદા ।
 ઉવાસ વિશ્વકર્માડપિ રત્નસૌધં તદાડકરોત્ ॥ ૧૭૮ ॥
 તત્ર મણિનદીતીરે સ્વનામ્ના નગરીં ગુહઃ ।
 પ્રતિષ્ઠાપ્ય વ્રજન્મધ્યે મરુભૂમિં કટાક્ષતઃ ॥ ૧૭૯ ॥
 શીતલીકૃત્ય વેગેન પરાચલમુપાગમત્ ।

તત્ર ષટ્તાપસાન્ શ્રીમત્પરાશરમુનેઃ સુતાન્ ॥ ૧૮૦ ॥

અનુગૃહ્ય મહેન્દ્રેણ માનિતો વિભુષૈઃ સહ ।

જગામ સેન્તીનગરં તત્ક્ષણાદ્વિશ્વકર્મણા ॥ ૧૮૧ ॥

નિર્મિતે માણ્ડપે તિષ્ઠન્નવયુક્ત બૃહસ્પતિમ્ ।

દૈત્યાઃ કતિ કુતો જાતાઃ કિઞ્ચૈષાં વીર્યમિત્યપિ ॥ ૧૮૨ ॥

તત્સર્વં વક્તુમારેભે ગુહાયાઽથ બૃહસ્પતિઃ ।

ઇત્યં સમ્ભવકાણ્ડોઽયં પૂર્ણઃ શ્રેયસ્કરો નૃણામ્ ॥ ૧૮૩ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં સમ્ભવકાણ્ડે સ્કન્દસમશત્યાં

તારકાસુરવધઃ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરાણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ શ્રીં શૌં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય

સપરિવારાય સવાહનાય ચતુઃપઞ્ચાશત્-મન્ત્રાત્મકાય

શ્રીતારકારિમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-

પુષ્પ-સઘૃત-બીજાપૂર-કૃલમાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમઙ્ગળ-હોમેન સકલસુરાસુર-

નિકરાપેક્ષિત-સૈનાપત્યઃ કરષટ્કયુગ્મઘૃત-

કાલાનલ-પરિજવલજ્જવાલાયમાન-જયોતિર્મય-

મહાશક્તિયુક્ત-શરખઙ્ગચાપ-પરશુપાશ

વજ્ર-કુક્કુટધ્વજ-ખેટકકુટ-કાર્મુક-વિવિધાયુધ-

વિદગિત-દાનવ-બાધાવિમુક્તઃ શ્રીતારકારિઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીતારકારિમૂર્તે જય જય

જય અસુરકુલાન્તક જય જય

જય યજ્ઞરક્ષક જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય

નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૫ શ્રી વીરબાહુદૂતઃ પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ

ૐ કાર્તિકેયાસનાય નમઃ ।

ૐ કાર્તિકેયમૂર્તયે નમઃ ।

વરદકુલિશાખેટં વામહસ્તત્રયે ચ દધતમભયશક્તિં ખડ્ગમન્યત્રયે ચ ।

તરુણરવિ-સમાભં સાધુભિઃપૂજ્યમાનં કમલવદન-ષટ્કં કાર્તિકેયં નમામિ ॥

ૐ હ્રીં સાં કાર્તિકેયાય નમઃ ।

પુરા મડ્ગલકેશિન્યામસુરેન્દ્રઃ સુતાં શુભામ્ ।

સુરસાં જનયામાસ સા ચ શુકપ્રસાદતઃ ॥ ૧૮૪ ॥

સર્વાશ્ચ વિદ્યાઃ સમ્પાદ્યા માયેત્યાખ્યાં જગામ હ ।

અસુરાણાં સમૃદ્ધ્યર્થં કશ્યપાશ્રમમેત્ય સા ॥ ૧૮૫ ॥

વિદ્યુલ્લતેવ તચ્ચિતં મોહયન્તી પુનઃ પુનઃ ।

પ્રાર્થિતા તેન ભોગાર્થં કામરૂપવરેણ ચ ॥ ૧૮૬ ॥

પ્રથમં શૂરપદ્મઞ્ચ સિંહાસ્યઞ્ચ દ્વિતીયકમ્ ।

તૃતીયં તારકઞ્ચૈવ ચતુર્થામિષ્યજામુખીમ્ ॥ ૧૮૭ ॥

સૈન્યૈઃ સહ સમુત્પાદ્ય તત્તદ્વક્ત્રયુતા બહુ ।

યદૈવોપરતા તર્હિ શૂર-સિંહાસ્ય-તારકાઃ ॥ ૧૮૮ ॥

પપ્રચ્છુઃ પિતરં નત્વા કિન્નઃ કાર્યમિહેતિ સઃ ।

તપો દાનં મતિર્ધર્મે કાર્યા ભૂતદયા સદા ॥ ૧૮૯ ॥

ઇત્યુદાહરણં ભૂરિ કુર્વન્નુપદિદેશ હ ।

માયા તુ તન્નિરાકૃત્ય ધર્મોઽયં નનુ યોગિનામ્ ॥ ૧૯૦ ॥

ભવદ્ભિસ્તુ વટદ્વીપં ગત્વા શમ્ભું પ્રસાદ્ય ચ ।

દીર્ઘમાયુર્મહદ્વીર્યમનેકાણ્ડાધિરાજતા ॥ ૧૯૧ ॥

કેનાપ્યવધ્યતા ચૈવ સમ્પાદ્યેતિ સમન્વશાત્ ।

તદર્થં યજ્ઞસમ્ભારાન્ તન્નં મન્ત્રાન્ દિદેશ ચ ॥ ૧૯૨ ॥

તથૈવ તે શમ્ભુમિષ્ટ્વા મહાકુણ્ડ-વિધાનતઃ ।

પ્રતીક્ષમાણા અપિ તત્પ્રસાદં નૈવ લેભિરે ॥ ૧૯૩ ॥

સંવત્સર-સહસ્ત્રાન્તે શૂરપદ્મઃ સ્વકાં તનુમ્ ।

છિત્વા જુહાવ તેનાઽપિ ન પ્રસન્નો યદા શિવઃ ॥ ૧૯૪ ॥

तदाऽग्नौ निपपाताऽथ सिंखवक्त्रश्च दुःषितः ।
 शिरांसि कर्तयित्वाऽग्नौ जुडाव य पुनः पुनः ॥ १८५ ॥
 तदा भुवश्चरः साक्षाद्गौर्या साकं वृषस्थितः ।
 दत्त्वा दर्शनमेतस्मै गङ्गातोयेन यानलम् ॥ १८६ ॥
 शमयित्वा शूरपद्ममुज्ज्वल्य तदभिष्टुतः ।
 तस्मै ददौ वरञ्चाष्ट-सहस्राण्डाधिनेतृताम् ॥ १८७ ॥
 अन्याभ्यामपि सिंहास्य-तारकाभ्यां भुवश्चरः ।
 यथेप्सितं वरं प्रादात् तपसा तोषितस्तथोः ॥ १८८ ॥
 अष्टाशतयुगञ्चायुः स्वशक्त्यन्यैरवध्यताम् ।
 ते पुनः कथयन् प्राप्य निवेद्य स्वमनोरथम् ॥ १८९ ॥
 तेनावधीरिताः शुक्रमुपेत्याभ्यर्थयन् पुनः ।
 स आर्थशास्त्रं लोकस्य पौरुषायत्ततामपि ॥ २०० ॥
 निरुपयन् देवर्षिसां कर्तुमेतानथोदयत् ।
 अथ ते हृष्टमनसः प्रस्थिता दिग्विजिगीषया ॥ २०१ ॥
 न्यरुन्धन्नलकामादौ यतुरङ्गबलैः सह ।
 धनदेन य वै तस्य वृत्त्या शूरः सुतोषितः ॥ २०२ ॥
 ईशान-दिशमुत्सृज्य शिवचिह्नस्य धारणात् ।
 भुवन्द्रेनगरीं दग्ध्वा प्रापुः वल्लेः पुरीं ततः ॥ २०३ ॥
 अग्निं विजित्य शमन-नगरीं रोद्धुमागमन् ।
 यमोऽपि विविधै रत्नैर्वस्त्रैर्धान्यैश्च सादरम् ॥ २०४ ॥
 प्रत्युद्गम्य प्रणाम्यामून् तन्निदेशेन लम्बितः ।
 पितृराज्यं जुगोपाथ निरृतेः प्रययुर्दिशम् ॥ २०५ ॥
 तेन ज्ञापित-बन्धुत्वाः तमास्थाय निजे पदे ।
 वरुणस्य दिशं प्राप्य रुरुधुस्तस्य पत्तनम् ॥ २०६ ॥
 वरुणश्च यदा भीतो विवेशान्तरमम्बुधेः ।
 लुण्ठयित्वा तदा सर्वं धनं तस्य ययुर्दुतम् ॥ २०७ ॥
 वायोः ककुभमेतस्मिन् भीते पातालमीयुषि ।
 मुमुषुस्तस्य रत्नानि ललनाश्च सुरेतरे ॥ २०८ ॥

એવં જિત્વા દિશોઽષ્ઠૌ ચ નાગલોકમુપેત્ય તે ।
 નાગાન્વિજિત્ય તૈશ્ચાપિ સ્વીયરત્નૈઃ પ્રસાદિતાઃ ॥ ૨૦૯ ॥
 સપ્તદ્વીપાં વસુમતીં વિજિગ્ધુઃ ક્રમશઃચ તે ।
 ક્ષીરામ્બુધિમથાઽસાદ્ય પયઃ પાનૈરલોલયન્ ॥ ૨૧૦ ॥
 શ્રીશ્ચ ભૂમિશ્ચ નિદ્રાણં પ્રબોધ્ય નિજનાયકમ્ ।
 આસન્નમાપદં તસ્મા અબ્રૂતાં સોઽપિ તૈઃ સહ ॥ ૨૧૧ ॥
 યુદ્ધ્વા ચિરં તતસ્તેષાં વરમીશકૃતં સ્મરન્ ।
 સાન્તવયંસ્તાન્ પરાં મૈત્રીં ભાવયંસ્તૈશ્ચ મોદિતઃ ॥ ૨૧૨ ॥
 અથ ધુલોકં ક્રમશઃ લોકાંશ્ચ મહરાદિકાન્ ।
 અતીત્ય સત્યલોકસ્થં બ્રહ્માણં પ્રયયુર્દ્યુતમ્ ॥ ૨૧૩ ॥
 સોઽપિ તૈઃ સ્વસ્ય સમ્બન્ધં પિતામહ ઇતીરયન્ ।
 અનુજ્ઞાતશ્ચ તૈસ્સત્યલોકં રક્ષન્નવર્તત ॥ ૨૧૪ ॥
 અથ તે વિષ્ણુલોકાખ્યં વૈકુણ્ઠં પ્રાપ્ય તેન ચ ।
 પ્રસાદિતાઃ શમ્ભુલોકં જગ્મુઃ સર્વોપરિ સ્થિતમ્ ॥ ૨૧૫ ॥
 તત્ર નત્વા નન્દિનં તે તેનેશાજ્ઞા-પુરઃસરમ્ ।
 પ્રવેશિતાઃ પ્રણેમુશ્ચ શકુરં સાકમમ્બયા ॥ ૨૧૬ ॥
 તેનાદિષ્ટાઃ સર્વમણ્ડં નિરીક્ષ્ય પુનરત્ર વૈ ।
 સ્થાતવ્યમિતિ સર્વાણિ વીક્ષ્યાણ્ડાન્યસુરૈર્વૃતાઃ ॥ ૨૧૭ ॥
 માતામહઞ્ચાસુરેન્દ્રં શુક્રાચાર્યં નિજં ગુરુમ્ ।
 પ્રણિપત્ય નિવેદ્યાભ્યાં સર્વં દિગ્વિજયાદિકમ્ ॥ ૨૧૮ ॥
 અથૈત્ય દક્ષિણે સિન્ધુતીરે તિષ્ઠન્ યદાઽસુરાઃ ।
 તદા વિષ્ણુમુખા દેવા આગતાસ્તદ્-દિદૃક્ષ્યા ॥ ૨૧૯ ॥
 તન્મધ્યપતિતાન્ રુદ્રાન્ દૃષ્ટ્વા પપ્રચ્છ તત્કથામ્ ।
 શૂરસ્તદા વિષ્ણુનોક્તાં બ્રહ્માહન્તાં શિવેન ચ ॥ ૨૨૦ ॥
 તદ્ભઙ્ગપ્રભૃતિં વાર્તાં શ્રુત્વાઽભૂદતિવિસ્મિતઃ ।
 નિર્મિતે નગરે સિન્ધુમધ્યે પ્રાવિશદુજ્જવલે ॥ ૨૨૧ ॥
 વીરમાહેન્દ્ર-નગરે પુર્યષ્ટક-સમાવૃતે ।

નિવસન્દેવતાનાં ચ કાર્યં પ્રાદાદયોચિતમ્ ॥ ૨૨૨ ॥
 મત્સ્ય-ગ્રહણકાર્યેઽન્યે નિયુક્તા દુઃખિતાઃ સુરાઃ ।
 દક્ષયજ્ઞ-સમુદ્ભૂતં મન્તું ધ્યાયન્ત આસત ॥ ૨૨૩ ॥
 દિને દિને ચ શૂરસ્તુ પ્રાતઃ પ્રસ્થાય કૌતુકાત્ ।
 પાતાલં મધ્યમં સ્વર્ગં ચાનુવીક્ષ્ય ન્યવર્તત ॥ ૨૨૪ ॥
 તત્ર દૃષ્ટ્વા શયીં કામમોહિતઃ પ્રૈષયત્સ્વકમ્ ।
 દૂતં તસ્યા આહરણે તજ્જ્ઞાત્વા દેવરાટ્ તદા ॥ ૨૨૫ ॥
 રૂપાન્તરેણ શ્રીકાળી-નગરં પ્રાપ્ય ભાર્યયા ।
 વેણુરૂપ-ધરોઽતિષ્ઠન્નારદાનુમતશ્ચિરમ્ ॥ ૨૨૬ ॥
 કદાચિદૈવયોગેન લોકેઽવગ્રહ-પીડિતે ।
 વેણુઃ શુશોષ શઙ્કશ્ચ શયી ચામ્ભાયતાં ભૃશમ્ ॥ ૨૨૭ ॥
 અથ સૂતઃ શૈનકાઘૈરજામુખ્યાઃ કથાં પ્રતિ ।
 પૃષ્ઠઃ પ્રોવાય વૃત્તાન્તં તસ્યા દુરિતદૂષિતમ્ ॥ ૨૨૮ ॥
 દુર્વાસસં કદાચિત્સા બલાદાકૃષ્ય સઙ્ગતા ।
 વાતાપિમિલ્વલં ચોભાવસૂત પરમોદ્ધતૌ ॥ ૨૨૯ ॥
 તૌ ચ તાતમયાચેતાં તપઃસર્વં દદાત્વિતિ ।
 ક્રુદ્ધેન તેન શમૌ ચ નશ્યતાં બ્રાહ્મણૈરિતિ ॥ ૨૩૦ ॥
 ઇલ્વલસ્તુ વિધાતારમિષ્ટ્વા તસ્ય પ્રસાદતઃ ।
 વાતાપેર્મેષભાવેન પાકેઽપિ પુનરાગમમ્ ॥ ૨૩૧ ॥
 અવૃણોચ્ય તદારભ્ય કુટક-પ્રાન્તભૂતલે ।
 વિપ્રાન્નિમન્થ્ય ભુક્ત્યન્તે વાતાપિં પ્રાહ્યનબલી ॥ ૨૩૨ ॥
 ઘાતયામાસ તાન્ કાલે ગચ્છત્યેવં કદાચન ।
 વિન્ધ્ય-પર્વતમાસાધ નારદો મેરુવિક્રમમ્ ॥ ૨૩૩ ॥
 વર્ણયિત્વા તસ્ય કોપમુત્પાદ્ય રવિરોધને ।
 પ્રૈરયત્તં તતો દેવાઃ સમ્ભૂયાગસ્ત્યમબ્રુવન્ ॥ ૨૩૪ ॥
 ભગવન્નસ્ત્વમેવાધ્ય શરણં શમ્ભુના સમઃ ।
 ઇતિ તત્પ્રાર્થનામઙ્ગીકુર્વન્ કલશભૂર્યયૌ ॥ ૨૩૫ ॥

ઈશાદાદાય કાવેરીં કુણ્ડિકાયાં મુનીશ્વરઃ ।
 વારાણસ્યાં શિવં નત્વા પ્રયાસ્યન્ દક્ષિણાં દિશમ્ ॥ ૨૩૬ ॥
 વિન્ધ્યં મમર્દ હસ્તેન ભૂધરં માર્ગરોધકમ્ ।
 કૌઞ્યં માયાવિનં મધ્યે શમ્વા શૈલો ભવેતિ ચ ॥ ૨૩૭ ॥
 કુટકં પ્રાપ્ય વાતાપિમિલ્વલં ચ સુરેતરૌ ।
 ભુક્ત્યૈ નિમન્ત્રિતસ્તાભ્યાં જિઘાંસૂ તૌ ચ વગ્ચકૌ ॥ ૨૩૮ ॥
 હત્વા તત્પાપ-શુદ્ધ્યર્થં સહ્યાદ્રૌ તપ આચરત્ ।
 તદા ગણેશઃ શક્ટેણ પૂજિતઃ પ્રાપ્ય તત્સ્થલમ્ ॥ ૨૩૯ ॥
 કાકરૂપેણ તત્રત્ય-કુણ્ડિકામુદયાલયત્ ।
 મુનિનાનુદ્રુતો બ્રહ્મચારિ-વેષમુપેત્ય સઃ ॥ ૨૪૦ ॥
 જવાત્ દુદ્ધાવ તચ્છીર્ષે કુટ્ટિતું મુનિરભ્યગાત્ ।
 સુમુખશ્ચ નિજં રૂપં મુનયે દર્શયન્ મુદા ॥ ૨૪૧ ॥
 શુણ્ડયાઽનીય તીર્થાભઃ પૂરયિત્વા ચ કુણ્ડિકામ્ ।
 પ્રાવાહયચ્ચ કાવેરીં સા ચ શ્રીકાળી-પત્તનમ્ ॥ ૨૪૨ ॥
 વેગાદુપેત્ય તત્રત્યાન્ વૃક્ષાન્ પુષ્પાનકારયત્ ।
 મુમુદે વેણુ-રૂપેણ સ્થિતઃ શચ્ચા શતક્રતુઃ ॥ ૨૪૩ ॥
 અથ દેવાઃ સહસ્રાક્ષં તત્રાગત્ય વ્યજિજ્ઞાપન્ ।
 ત્વયા નાથેન હીનાનાં ન મનઃ સ્વાસ્થ્યમૃચ્છતિ ॥ ૨૪૪ ॥
 તદેહિ સ્થાનમિત્યુક્તઃ શર્ચી નિક્ષિપ્ય શાસ્તરિ ।
 કૈલાસમગમચ્છકઃ શિવાનુગ્રહ-લિપ્સયા ॥ ૨૪૫ ॥
 નન્દિના ચ તદા સેવાવસરો નેતિ વારિતઃ ।
 તત્રૈવ શિખરિણ્યસ્મિન્ ન્યવસદ્ભિબુધૈઃ સહ ॥ ૨૪૬ ॥
 તદા ત્વજામુખી લોકાનટન્ત્યેવ યદૃચ્છયા ।
 શ્રીકાળી-નગરે દેવીમિન્દ્રાણીમુપલભ્ય ચ ॥ ૨૪૭ ॥
 બલાદ્-ગ્રહીતુમારેભે તદા શાસ્તુરનુજ્ઞયા ।
 મહાકાલઃ કરૌ તસ્યાઃ છિત્વાઽરક્ષચ્છયીમપિ ॥ ૨૪૮ ॥
 અજામુખી છિન્નહસ્તા કન્દન્તી દારુણં બહુ ।
 સાન્તવ્યમાના ચ દુર્મુખ્યા ગતા શૂરાન્તિકં ક્ષણાત્ ॥ ૨૪૯ ॥

छन्द्राण्यपि य शङ्केषा नारद-प्रेरितेन छि ।
 नीता मेरुगुहां तस्थौ भयमुत्सृज्य भामिनी ॥ २५० ॥
 शूरः सभामध्यगतः स्वसारं वीक्ष्य दुःष्मिताम् ।
 पतितां छिन्नलस्ताण्य क्रोधेन कलुषीकृतः ॥ २५१ ॥
 पृष्ट्वा छेतुं मलाकाल-येष्टितं दुर्मुष्मीमुष्मात् ।
 ज्ञात्वा तत्रत्य-देवान् स शङ्कुभलाभिर्बभन्ध ॥ २५२ ॥
 आलूय वेधसं तस्या बाहू सन्धाप्य तेन य ।
 प्रार्थितो भोययामास देवान्निगडितानपि ॥ २५३ ॥
 आलूय भानुकोपज्य मलाकाल-सुरेन्द्रयोः ।
 बन्धनार्थं व्यादितेश सोऽपि गत्वा बलैः सल ॥ २५४ ॥
 अपश्यन्नमरावत्यां देवेन्द्रं न्यराण्यतुरीम् ।
 युद्ध्वा चिरं जयन्तेन बद्ध्वा तं वशमानयत् ॥ २५५ ॥
 औरावतं भग्नदन्तं कारयित्वा सुराङ्गनाः ।
 बन्दीकृत्य पितुः पार्श्वे परिययामकारयत् ॥ २५६ ॥
 छति गीष्पतिना स्कन्द-सन्निधावासुरी कथा ।
 वर्णिता भक्तिनम्रेण सोऽपि श्रुत्वा विसिष्मिये ॥ २५७ ॥
 छत्थमासुरकाण्डीयां कथां शृण्वन्ति ये नराः ।
 प्रीतः षड्ब्रह्मस्तोषां क्षिप्रारोग्यं प्रयच्छति ॥ २५८ ॥
 अथ षड्ब्रह्मः श्रीमान् भीतान् विष्णुमुष्मान् सुरान् ।
 अनुगृह्याभयं दत्वा वीरबाहुं मलामतिम् ॥ २५९ ॥
 प्रेषयमास निकटं शूरपद्मस्य दौत्यतः ।
 सोऽपि गत्वा समुद्रान्तः दैत्यान् छत्वा बधूनपि ॥ २६० ॥
 प्राप्य लङ्कां तत्पतिज्य छत्वाऽयोमुष्म-संज्ञकम् ।
 उत्तरं वीरमाडेन्द्र-नगरद्वारमागमत् ॥ २६१ ॥
 तत्र घोरमघोरज्य द्वारपालौ ससैनिकौ ।
 जागरुकौ निरीक्ष्याथ प्राप्यद्वारमुपागमत् ॥ २६२ ॥
 तत्रापि मखिषाक्षौ द्वौ द्वारपालौ निरीक्ष्य सः ।

પ્રવેશે વિદ્મમુત્રેક્ષ્ય વીરબાહુર્મહામતિઃ ॥ ૨૬૩ ॥
 યામ્યાં દિશમવાપાથ તત્રત્યેન નિરીક્ષિતઃ ।
 ગજાસુરેણ પૃષ્ઠશ્ચ કસ્ત્વમિત્યુદ્ધતાક્ષરમ્ ॥ ૨૬૪ ॥
 યુદ્ધ્વા સહસ્રવક્ત્રેણ તેન તં વિનિહત્ય ચ ।
 પશ્ચિમ-દ્વારમાર્ગેણ પ્રવિશ્ય નગરીં લઘુ ॥ ૨૬૫ ॥
 વીથીરાલોકયંસ્તત્ર સુરાણાં પ્રવિલાપનમ્ ।
 દૃષ્ટ-સુસ્વપ્ન-સઞ્જાત-હર્ષાણાં વચનાનિ ચ ॥ ૨૬૬ ॥
 શૃણ્વંસ્તાંશ્ચ જયન્તાદીનાશ્ચાસ્ય ગુહવાર્તયા ।
 શૂરપદ્મં સભામધ્યે સિંહાસનગતં વિદન્ ॥ ૨૬૭ ॥
 તત્કાલ-સ્મૃત-ષટ્પદ્મત્રાનુગ્રહાદાગતે શુભે ।
 દિવ્યે સિંહાસને સ્થિત્વા સ્વામિ-સન્દેશમબ્રવીત્ ॥ ૨૬૮ ॥
 ત્વત્પીડિતૈર્વિષ્ણુમુખૈર્દેવો વિજ્ઞાપિતઃ શિવઃ ।
 કુમારં જનયામાસ ત્વદ્વધાય સ યાગતઃ ॥ ૨૬૯ ॥
 શ્રીસેન્તિનગરે સ્વીય-સૈનિકૈરાવૃતઃ સ્થિતઃ ।
 દયયા ત્વયિ સન્દેશં પ્રાહિણીચ્છુણુ તં હિતમ્ ॥ ૨૭૦ ॥
 જયન્તાદીન્ દિવિષદો બન્યાન્મોચય માચિરમ્ ।
 નોચેત્ સબન્ધું ત્વામદ્ય હન્યામિતિ જગાદ ચ ॥ ૨૭૧ ॥
 તત્ક્રુત્વા કુપિતઃ શૂરો વીરબાહુવધે ભટાન્ ।
 ન્યયુક્ત તેડપિ ષટ્પદ્મ-સ્મરણાત્તેન મારિતાઃ ॥ ૨૭૨ ॥
 અથાદિદેશ તનયં વજ્રબાહું સુરેતરઃ ।
 વીરબાહોર્નિગ્રહાય સોડપિ યુદ્ધ્વા ચિરં બલી ॥ ૨૭૩ ॥
 અન્તે નિષૂદિતો વીરબાહુના સૈનિકૈઃ સહ ।
 પુત્રશોકેન સન્તપ્તઃ શૂરઃ સમ્મન્થ મન્ત્રિભિઃ ॥ ૨૭૪ ॥
 પ્રોત્સાહિતશ્ચ બહુભિઃ સાન્ત્વ્યમાનોડપિ ધીમતા ।
 સિંહવક્ત્રેણાનુજેન તમનાદૃત્ય હેલયા ॥ ૨૭૫ ॥
 તારકકૌઞ્ય-હનનં ન પૌરુષકૃતન્ત્વિતિ ।
 યુક્ત્યોપપાદ્ય યુદ્ધાય સન્નાહમકરોત્સ્વયમ્ ॥ ૨૭૬ ॥

વીરબાહુસ્તુ સિદ્ધાર્થો નિર્યાય પથિ સઙ્ગતમ્ ।
વ્યાલિવક્ત્રં નિહત્યાશુ શ્રીસેન્તિનગરં યયૌ ॥ ૨૭૭ ॥

પ્રત્યુદ્ગતઞ્જ વિબુઘૈઃ મુદિતૈઃ પદ્મજાદિભિઃ ।
ષટ્કુન્ન-સન્નિધિં પ્રાપ્ય વૃત્તં સર્વં ન્યવેદયત્ ॥ ૨૭૮ ॥

તેનાપિ શ્વઃ શૂરપદ્મં હત્વા ભીતિં તદુદ્ભવામ્ ।
વ્યપનેષ્યે દેવતાનામિતિ ધીરં પ્રતિશ્રુતમ્ ॥ ૨૭૯ ॥

વીરમાહેન્દ્ર-કાણ્ડીયકથૈવં વર્ણિતા દ્વિજાઃ ।
શ્વૃણ્વતાં કાર્યસિદ્ધિઃ સ્વાદ્ધીરબાહુ-પ્રસાદતઃ ॥ ૨૮૦ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં
અસુર-વીરમાહેન્દ્રકાણ્ડે સ્કન્દસમશત્યાં
વીરબાહુદૂતઃ પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ ।
સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ હ્રીં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
સપરિવારાય સવાહનાય સમનવતિ-મન્ત્રાત્મકાય
શ્રીકાર્તિકેયમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-
પુષ્પ-સઘૃત-દ્રાક્ષાફલમાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
અનેન દિવ્યમઙ્ગળ હોમેન પુરહરનન્દનઃ રિપુકુલભઞ્જનઃ
દિનકરકોટિરૂપઃ પરિહૃત-લોકતાપઃ
શિખીન્દ્રવાહનઃ મહેન્દ્રપાલનઃ
નિખિલદનુજ-તૂલવાતૂલઃ તાપસસમારાધિતઃ
નવવીરસેવિતઃ રણધીરસમ્ભાવિતઃ
વીરબાહુસોદરઃ શ્રીકાર્તિકેયઃ પ્રીયતામ્ ।
જય શ્રી કાર્તિકેયમૂર્તે જય જય
જય વીરબાહુસોદર જય જય
જય અસુરકુલમર્દન જય જય
જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૬ ભાનુકોપવધઃ ષષ્ઠોઽધ્યાયઃ ।

ૐ સાં શિખિવાહનાસનાય નમઃ ।

ૐ સાં શિખિવાહનમૂર્તયે નમઃ ।

ભાનુકર-રત્નનિભ-દિવ્ય-રસવસ્ત્રં

વજ્રધનુ-ખેટ-વરપદ્મ-કરશૂલમ્ ।

શક્તિશર-ખડ્ગ-ભય-હૃદ-ધ્વજ-રથાડ્ગં

નૌમિ શિખિવાહન-ષડાનન-સુરૂપમ્ ॥

ૐ નં સૌ શ્રીં શિખિવાહનાય નમઃ ।

શ્રુત્વા પ્રતિશ્રુતં શૂરદૂતાસ્તસ્મૈ ન્યવેદયન્ ।

તથાપિ યુદ્ધં બાલેન ન યુક્તમિતિ લજ્જયા ॥ ૨૮૧ ॥

મન્ત્રિભિઃ સહ સ મ્મન્થ ભાનુકોપાભયં સુતમ્ ।

આહૂય સાન્તવયિત્વા તં પ્રાહિણોદસુરાધિપઃ ॥ ૨૮૨ ॥

સ્કન્દોઽપિ નારદમુખાત્ શ્રુત્વા યુદ્ધોદ્યમં રિપોઃ ।

પ્રતસ્થે ભૂતસંઘૈશ્ચ વૃતો બ્રહ્માદિભિઃ સુરૈઃ ॥ ૨૮૩ ॥

વીરમાહેન્દ્ર-નગરસ્થોત્તરદ્વાર-પાર્શ્વતઃ ।

શિબિરં પ્રાવિશન્નૂત્તં નિર્મિતં વિશ્વકર્મણા ॥ ૨૮૪ ॥

તતો યુદ્ધં પ્રવવૃતે સૈન્યયોર્દિવદૈત્યયોઃ ।

દૈત્યસેનાં યદાઽપશ્યન્મૂર્છિતાં શૂરપદ્મજઃ ॥ ૨૮૫ ॥

તદાઽવર્ષદ્વાણવૃષ્ટિં ભૂતસૈન્યોપરિ કુધા ।

ભૂતાનિ ચ તથા મૂર્છામાપુશ્છિન્નાઙ્ગસન્ધયઃ ॥ ૨૮૬ ॥

વીરબાહુરપિ પ્રેક્ષ્ય તાદૃશીં ભૂતદુર્દશામ્ ।

પ્રેષયામાસ વેગેન ભૂતસેનાપતીન્ નવ ॥ ૨૮૭ ॥

પ્રથમં ભૂતસેનાનીઃ સિંહો યોદ્ધુ પ્રચક્રમે ।

અનલશ્ચાસુરચમૂ-નાથસ્તં પ્રત્યયુધ્યત ॥ ૨૮૮ ॥

અનલે નિહતે ચણ્ડઃ સિંહમભ્યદ્રવદ્રુષા ।

સોઽપિ સિંહેન નિહતઃ તતસ્ત્વજમુખો યયૌ ॥ ૨૮૯ ॥

તસ્મિન્નપિ હતે માયી નીલેનાયુધ્યત કુધા ।

નિહતશ્ચ તતઃ સેના ભૃશમુગ્રેણ તાડિતાઃ ॥ ૨૯૦ ॥

निरीक्ष्य भानुकोपस्तु प्रयातः समराङ्गणम् ।
 वीरबाहुञ्च बभूव न्यङ्ग्ये तर्जयन् रिपुम् ॥ २९१ ॥
 दूतस्त्वं न मया साकं युद्धार्हं ऽति सोऽपि तम् ।
 दूतो वा यदि वा स्वामी बली योद्धेत्यतर्जयत् ॥ २९२ ॥
 ततश्च तुमुलं युद्धं प्रावर्तत तयोर्मिथः ।
 अष्टावपि यदा वीरा मूर्छां प्राप्ता रणाजिरे ॥ २९३ ॥
 तदा कोपेन मलता वीरबाहुः पुरः स्थितः ।
 किरीटं भानुकोपस्य बभञ्ज कवचं तथा ॥ २९४ ॥
 तदानीं भानुरुडसत् मुनयश्च जयं जगुः ।
 वीरश्च षण्मुष्णं ध्यायन् भानुकोपमताडयत् ॥ २९५ ॥
 मूर्छिते भानुकोपे य भूतसेना मुदाऽन्विताः ।
 ममर्दुरासुरीं सेनां सा य भीता विदुद्रुवे ॥ २९६ ॥
 गतमोहो भानुकोपः स्वसेनां वीक्ष्य विद्रुताम् ।
 मोहास्त्रं प्रेरयामास वीरबाहुं प्रति कुधा ॥ २९७ ॥
 तेन मोहं गताः सर्वे भूतेशा भुव्यशेरत ।
 तश्छुत्वा षण्मुष्णास्त्रममोहं समकल्पयत् ॥ २९८ ॥
 वीतमोहास्ततः सर्वे जाताः सुमोत्थिता एव ।
 वीरबाहुश्च भूयोपि भानुकोपोपरि कुधा ॥ २९९ ॥
 अस्त्रं पाशुपतं क्षेममुपकान्तो यदा तदा ।
 भानुकोपस्तदेवास्त्रं गृहादाहर्तुमुद्यतः ॥ ३०० ॥
 निर्गतो नगरीं प्राप सूर्यश्चास्तमितस्ततः ।
 शूरपद्मस्तु तं दृष्ट्वा स्वयं गत्वा रणाजिरम् ॥ ३०१ ॥
 युद्धाय सज्जस्तं शङ्कः षण्मुष्णाय न्यवेदयेत् ।
 सोऽपि वीरैः सहागत्य यदा योद्धुं मनो दधे ॥ ३०२ ॥
 तदोग्रो नाम सेनानीः शूरे वृक्षैरविध्यत ।
 शूरेणाप्यस्त्रमाग्रेयं वारुणं ब्राह्ममेव य ॥ ३०३ ॥
 अस्त्रं नारायणीयञ्च मुक्तं सर्वञ्च सोऽग्रात् ।
 ततः पाशुपते मुक्ते शूरेणोऽग्रास्तु षण्मुष्णम् ॥ ३०४ ॥

ધ્યાયન્ પગ્યાક્ષરં મન્ત્રં જજાપ વિહિતાઞ્જલિઃ ।

તદસ્ત્રં તુ ક્ષણાચ્છમ્ભોઃ હસ્તં પ્રાપ તદાજ્ઞયા ॥ ૩૦૫ ॥

તતશ્ચ શૂરો વ્યથિતઃ ભૂતસેનાં પ્રકમ્પયન્ ।

અસ્ત્રાણિ વર્ષયામાસ ષણ્મુખશ્ચ વિસિષ્ઠિયે ॥ ૩૦૬ ॥

તતઃ સુતુમુલે યુદ્ધે પ્રવૃત્ત ઉભયોરપિ ।

સેનયોસ્તત્ર સિંહાસ્ય-સુતૌ દૃમાવયુધ્યતામ્ ॥ ૩૦૭ ॥

અતિશૂરાસુરેન્દ્રાખ્યૌ નિહતૌ વીરબાહુના ।

તૌ દૃષ્ટ્વા શૂરપદ્મસ્તુ કુહ્લ આશીવિષોપમઃ ॥ ૩૦૮ ॥

અદ્રાવયદ્ભૂતસેનાં વીરાંશ્ચ મૂર્છયન્નિવ ।

તતઃ સ્કન્દઃ સ્વયં તેન યોદ્ધુમભ્યાયયૌ તદા ॥ ૩૦૯ ॥

બાલોડસીતિ પ્રહસિતઃ રુદ્રનેત્ર-સ્ફુલિંગવત્ ।

સ્વલ્પોડપિ નાશયેલ્લોકાનિતિ પ્રત્યવદત્ સ્મયન્ ॥ ૩૧૦ ॥

પ્રવૃત્તે શસ્ત્રસમ્પાતે ભગવાન્ ષણ્મુખસ્તદા ।

કિરીટં શૂરપદ્મસ્ય રથમશ્વાંશ્ચ વર્મ ય ॥ ૩૧૧ ॥

ધનુશ્ચ હારકેયૂરાદ્યસ્થિનત્તાદૃશં ચ તમ્ ।

દૃષ્ટ્વા ભૂતાનિ સર્વાણિ ચક્રુઃ કોલાહલં મુદા ॥ ૩૧૨ ॥

ભત્સ્યમાનાં ચ સેનાં સ્વાં દૃષ્ટ્વા નિર્વિણ્ણ-માનસમ્ ।

શૂરં યાહિ શ્ચ આયાહિ યુદ્ધાયેત્યાહ ષણ્મુખઃ ॥ ૩૧૩ ॥

દેવાન્ વિષ્ણુમુખાંશ્ચાપિ શૂરપદ્મવધાર્થિનઃ ।

આશ્વાસ્ય શૂરસંહારં શ્ચ કુર્યામિત્યગાદ્ગુહમ્ ॥ ૩૧૪ ॥

વીરાશ્ચ દેવસેનાશ્ચ મુક્ત્વા મૂર્ચ્છાં સમુત્થિતાઃ ।

એતસ્મિન્નતરે ભૂતસેનાઃ શૂરસ્ય પત્તનમ્ ॥ ૩૧૫ ॥

લુણ્ઠયિત્વાડતિઘોરાખ્યં દ્વારપાલં નિહત્ય ચ ।

ઉત્પાટ્ય ગોપુરં વાહ્દર્ઙ્યં પ્રાક્ષિપન્ મન્દરં યથા ॥ ૩૧૬ ॥

તચ્છૃત્વા ભાનુકોપસ્તુ માયાં ધ્યાત્વા પિતામહીમ્ ।

તયા ચ નિર્ભન્ધિત યા દત્તં મોહાસ્ત્રમાપ્ય ચ ॥ ૩૧૭ ॥

યુદ્ધાય પ્રસ્થિતો દૂતં પ્રૈષયદ્વીરબાહુવે ।

सोऽपि न्यवेद्यद्-भानुकोपोक्तिं वीरबाहवे ॥ ३१८ ॥

पुनर्युद्धाय निर्यालि वीरबाहो धृतीरितः ।

सोऽपि स्कन्दस्य पदयोर्नत्वाऽनुज्ञामवाप्य य ॥ ३१९ ॥

अन्यैश्च सङ्घितो वीरैर्भूतसेना-समावृतः ।

गत्वा युद्धमर्ह्यं तेन साकं चिरमयुद्ध्यत ॥ ३२० ॥

अस्त्रप्रत्यस्त्र-सङ्ग्रामे सत्युभाभ्यां प्रयोजिते ।

उभे पाशुपते यास्त्रे व्योम्नि युद्ध्वा चिरं मिथः ॥ ३२१ ॥

ऋषिभिः प्रार्थिते लोकपीडा माभूदिति स्वयम् ।

निवृत्ते रविरप्यस्तमगाच्छूरात्मजः पुनः ॥ ३२२ ॥

मायया मोहयित्वा तान् नववीरान् पयोनिधौ ।

प्रक्षिप्य शूरपद्मस्य निकटे प्राप्य तान्भृतान् ॥ ३२३ ॥

निवेद्य य परेद्युस्तं हनिष्यामि गुहं रिपुम् ।

एति विज्ञाप्य तेनापि सत्कृतः स्वगृहं ययौ ॥ ३२४ ॥

स्कन्दोऽपि ज्ञातवृत्तान्तः स्वीकां शक्तिं प्रयुज्य य ।

वीरान् पयोनिधौ मग्नान् प्राबोधयद्भुमासुतः ॥ ३२५ ॥

प्रबुध्य य परेष्व्वात्ममोहं सञ्चिन्तयत्सु य ।

वीरबाहुः क्षणार्धेव सर्वसैन्य-समावृतः ॥ ३२६ ॥

लुण्ठयामास नगरं वीरमाहेन्द्रमृद्धिमत् ।

पश्चिम-द्वारपालञ्च बभूवसेना-समावृतम् ॥ ३२७ ॥

विनिहत्य व्याघ्र-वङ्गं सडाग्रेयेन मारुतम् ।

अस्त्रं प्रयोज्य नगरीं दालयामास कृत्स्नतः ॥ ३२८ ॥

दृढ्यमानां पुरीं दृष्ट्वा शूरपद्मः कुधा ज्वलन् ।

आलूय मेघांस्तैरग्निं शमयित्वाऽतिवेगतः ॥ ३२९ ॥

वीरबाहुं स्वनगरी-दालकं तत्प्रभुं गुहम् ।

हन्तुं कृतमतिस्तूर्णमभियातुं मनो दधे ॥ ३३० ॥

तदा हिरण्यनामाऽस्य पुत्रः पातालपालकः ।

एशस्य मलिमानं तत्पुत्र-तच्छक्ति-वैभवम् ॥ ३३१ ॥

महत्वं वीरबाहोश्च वर्णयित्वाऽऽशु संसदि ।

ન્યષેધદ્-યુદ્ધસહુલ્યં પ્રાર્થયચ્છરણાગતિમ્ ॥ ૩૩૨ ॥

યદા ય શૂરો વાર્તાં તાં નાશૃણોત્ ક્રોધમાપ ય ।
તદા સ્વયં હિરણ્યોડગાદ્યુદ્ધાય શિવસૂનુના ॥ ૩૩૩ ॥

પ્રવૃત્તે તુમુલે યુદ્ધે નીલસ્તં પ્રત્યયુદ્યત ।
તસ્મિન્ પરાજિતે વીરબાહુઃ સ્વયમયુદ્યત ॥ ૩૩૪ ॥

ભગ્ને રથે સારથૌ ય નષ્ટે ધ્વસ્તેડખિલાયુધે ।
માયાહિરણ્યં યુદ્ધાય કૃત્વા પૂર્વસ્તિરોદધે ॥ ૩૩૫ ॥

તેન સાકં ચિરં યુદ્ધ્વા વીરબાહુશ્ચ મૂર્ચ્છિતઃ ।
તત્કૃત્વા નારદાત્ સ્કન્દઃ જ્ઞાનાસ્ત્રેણાવબોધયત્ ॥ ૩૩૬ ॥

તતો ભીતો હિરણ્યસ્તુ ધારયન્ મત્સ્યરૂપતામ્ ।
સમુદ્રસલિલે મગ્નો જુગોપ પ્રાણમાત્મનઃ ॥ ૩૩૭ ॥

અથાગ્નિમુખનામાડન્યઃ શૂરપુત્રો મહાબલઃ ।
ચન્દ્રાય કુપિતો ભાનુકોપ-સ્પર્ધાયુતો હિ યઃ ॥ ૩૩૮ ॥

યયૌ સસૈન્યસ્તં હન્યાં વીરબાહુઃ ક્ષણાદિતિ ।
તં ય યુદ્ધેડમૂર્છયત્સ ધીરો વીરપુરન્દરઃ ॥ ૩૩૯ ॥

તતોડસુરો ભદ્રકાલીં સસ્મારાગત્ય સા પુનઃ ।
યુદ્ધ્વા ચિરં વીરબાહુ-પ્રમુખૈશ્ચિછન્નબાહુકા ॥ ૩૪૦ ॥

દત્વા જયાશિષં વીરબાહવે વિન્ધ્યમાયયૌ ।
અથાગ્નિવદનો માયા-બલેનાઘાતયત્ કુધા ॥ ૩૪૧ ॥

અષ્ટૌ વીરાંસ્તદાકાર્યં વીરબાહુર્યમં પ્રતિ ।
સન્દેશ-ચીટીમનયત્ તેષાં જીવનહેતવે ॥ ૩૪૨ ॥

યમેનાગત્ય તે વીરાઃ જીવિતાશ્ચ પુનઃ કુધા ।
યુદ્ધ્વાડગ્નિમુખમાજઘ્નુઃ સઘ એવ સસૈનિકમ્ ॥ ૩૪૩ ॥

શૂરસ્ત્વગ્નિમુખં પુત્રં મૃતં શ્રુત્વાડતિદુઃખિતઃ ।
વિનિઃશ્વસન્ નમ્રવક્ત્રઃ પુનશ્ચિન્તાપરોડભવત્ ॥ ૩૪૪ ॥

ત્રિસહસ્રં તતઃ પુત્રાસ્તસ્ય પાતાલવાસિનઃ ।
સાન્ત્વયિત્વા સ્વપિતરં યોદ્ધુમભ્યાયયુઃ ક્ષણાત્ ॥ ૩૪૫ ॥

तैः साकं भूतसेनाधिपतीनां य मलद्रुणम् ।
 बभूव तुमुलं देवमुनि-विस्मय-कारकम् ॥ ३४६ ॥
 वीरबाहुश्च बाणौघैस्तच्छिरांस्यस्थिनधदा ।
 तदा पुनः प्ररुढानि तानि भूयोऽस्थिनद्रुषा ॥ ३४७ ॥
 असङ्ख्यिधमानानि यदा नान्तं गतानि य ।
 दध्यौ गुहं तदा वीरबाहुः शक्तिधरं प्रभुम् ॥ ३४८ ॥
 प्रादुर्भूय क्षणात् सोऽपि तानि ब्रह्मवरेण हि ।
 छिन्नान्यपि प्ररोहन्ति छिद्यन्ते युगपद्यदि ॥ ३४९ ॥
 अन्तं गच्छेयुरत्यन्तमित्युपादिशदग्निभूः ।
 तथैव युगपत्तानि छित्वा वीरो मुदं ययौ ॥ ३५० ॥
 शूरेऽथ त्रिसहस्राणां आकर्ष्य निधनं शुभ्या ।
 निध्यायति मलामेधा धर्मकोप-समाह्वयः ॥ ३५१ ॥
 सयिवस्तं सान्त्वयित्वा स्वयं युद्धाय निर्ययौ ।
 पुण्डरीकं गजश्रेष्ठमारुह्याचैश्च मन्त्रिभिः ॥ ३५२ ॥
 तं वीरबाहुर्बहुभिर्बाणैर्हत्वा गजं तदा ।
 निर्मदं कृतवान् सोऽपि स्तुत्वा तं स्वां दिशं गतः ॥ ३५३ ॥
 अेतत्सर्वं निशम्याथ भानुकोपोऽतिभिन्नधीः ।
 माऽभूद्योधनं तावदिति तातं व्यजिज्ञापत् ॥ ३५४ ॥
 कुब्जं ज्ञात्वा य पितरं पुनर्युद्धाय निर्ययौ ।
 जाते य तुमुले युद्धे शस्त्र-प्रत्यस्त्र-वर्षिणि ॥ ३५५ ॥
 मायायुद्धे समारब्धे विज्ञानास्त्रेण वारिते ।
 भङ्ग-युद्धं प्रयकाते तदा स्कन्दं लुटि स्मरन् ॥ ३५६ ॥
 छित्वाऽऽद्यौ भानुकोपस्य हस्तं सव्यं तथेतदम् ।
 शिरश्छित्वा वीरबाहुः जयं प्राप मुदान्वितः ॥ ३५७ ॥
 ततो देवाश्च ऋषयः जलपुः पुष्पवर्षिणः ।
 स्कन्दश्च प्राणतं द्यौर्त्या आलिङ्ग्यान्वग्रीन्मुदा ॥ ३५८ ॥
 भानुकोपवधं वीरबाहुना कृतमद्भुतम् ।
 शृण्वन्ति ये ते विजयं सर्वत्र प्राप्नुयुर्ध्रुवम् ॥ ३५९ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં વીરમાહેન્દ્રકાણ્ડે સ્કન્દસપ્તશત્યાં
ભાનુકોપવધઃ ષષ્ઠોઽધ્યાયઃ ।
સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ નં સૌં શ્રીં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય સપરિવારાય
સવાહનાય એકોનશીતિ-મન્ત્રાત્મકાય શિખિવાહનમૂર્તયે તામ્બૂલ-
કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃત-ઇક્ષુખાણ્ડ-મહાહૃતિ સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
અનેન દિવ્યમડ્ગળહોમેન સુરવરનુત-દર્શિતાત્મીય-દિવ્યસ્વરૂપઃ
અમર-સ્તોમ-સમ્પૂજ્ય-ભુજબલ-નિર્જિતાનેકઃ ગીર્વાણ-ભીધ્વાન્ત-માર્તાણ્ડઃ
ષદ્વક્રઃ ગૌરીશ-કૃલેક્ષિત-સગ્જાત-તેજસ્-સમ્ભૂતઃ શ્રીશિખિવાહનઃ પ્રીયતામ્ ।
જય શ્રી શિખિવાહનમૂર્તે જય જય
જય વીરબાહુસોદર જય જય
જય અસુરમર્દન જય જય
જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૭ સિંહમુખવધઃ સપ્તમોઽધ્યાયઃ ।

ૐ સાં સ્કન્દાસનાય નમઃ ।
ૐ સાં સ્કન્દમૂર્તયે નમઃ ।
ષદ્વક્રં શિખિવાહનં ત્રિનયનં રક્તામ્બરાલકૃતમ્ ।
શક્તિં ચર્મ ચ ખડ્ગ-શૂલ-વિશિખાભીતિં ધનુશ્ચક્રકમ્ ॥
પાશં કુક્કુટમકુશગ્ચ વરદં દોર્ભિદધાનં તથા ।
ધ્યાયેદીપ્સિત-સિદ્ધિદં શશિધરં સ્કન્દં સુરારાધિતમ્ ॥
ૐ સાં સ્કન્દાય નમઃ ।
ભાનુકોપં હતં શ્રુત્વા શૂરપદ્માસુરો ભૃશમ્ ।
વિલલાપ ચિરં તત્ર પદ્મકોમલયા સહ ॥ ૩૬૦ ॥
વિષ્ણુશક્રમુખા દેવા વિહરેયુરિતઃ સુખમ્ ।
ઇત્યાદિ પ્રલપંસ્તસ્ય ગુણાન્ વીર્યકૃતાન્બહૂન્ ॥ ૩૬૧ ॥

ततः कोपेन भडता समाढूय निजानुजम् ।
 सिंखवक्त्रं प्रैषयञ्च्य ङन्तुं पुत्रल्लं रणो ॥ ३६२ ॥
 सोऽपि शम्भुकुमारस्य प्रभावं बडुधा तदा ।
 वर्णयित्वाऽन्ततः शूर-निदृशाद्योद्धुमाययौ ॥ ३६३ ॥
 प्रवृत्ते तुमुले युद्धे भूतदैत्येश-सेनयोः ।
 सिंखालिधानो भूतेशः सिंखस्य प्रत्ययुध्यत ॥ ३६४ ॥
 अस्त्र-प्रत्यस्त्र-वर्षेण दारुणं युध्यतोर्द्वयोः ।
 तनुजाः सिंखवक्त्रस्य समायाताः कुधा रणम् ॥ ३६५ ॥
 कनकेऽग्निमुभे यापि युधा श्रममवाप्तयोः ।
 भङ्गेन वीरबाहुस्तान् चिच्छेद्युगपत्कुधा ॥ ३६६ ॥
 ततः पित्रमनाः सिंखमुपः क्रोधमवाप्य य ।
 मोहास्त्रेण निरास्थत्तान् वीरबाहुमुभान् गिरौ ॥ ३६७ ॥
 उदयेऽथ गुडः कुत्रेत्यन्विष्यन् प्राप वेगतः ।
 उभकूटं षण्मुपश्च मारुतेन निवेदितः ॥ ३६८ ॥
 अवरुड्यासनात् सैमडात् ब्रह्मविषणु-पुनरकृतः ।
 ऋषिभिः स्तूयमानश्च वन्दिभिर्मागधैरपि ॥ ३६९ ॥
 यन्द्रसूर्य-धृतच्छत्रः वीज्यमानो मरुत्वता ।
 शङ्ख-दुन्दुभिनिर्घोषैः प्रययौ रथमास्थितः ॥ ३७० ॥
 ततः प्रवृत्ते युद्धं तुमुलं रोमलर्षणम् ।
 जगद्भयकरं घोरं सिंखवक्त्र-चडास्ययोः ॥ ३७१ ॥
 पाशमोचक-संज्ञास्त्रं प्रयुज्य प्रथमं गुडः ।
 उदयाद्रिगतान् वीरबाह्वादीनानयत्क्षणात् ॥ ३७२ ॥
 सिंखवक्त्रं कुधा भूतसेना-निगरणोद्यतम् ।
 दृष्ट्वा तत्कर-साडस्रं चिच्छेद्युगवान् गुडः ॥ ३७३ ॥
 प्रउदेषु पुनस्तेषु मूर्ध्निश्चिच्छेद्युगवैः ।
 ते यारोडन् पुनः, स्कन्दः पुनश्चिच्छेद्युगवैः ॥ ३७४ ॥
 ततोऽस्य वरमाहात्म्यं विदित्वा पार्वतीसुतः ।

મુખમેકં ભુજૌ દ્વૈ ચ શેષયિત્વાડન્યદાચ્છિનત્ ॥ ૩૭૫ ॥
 કૂર્માડ્ગાનીવ તાન્યાશુ બહિર્નિઃસરણં પ્રતિ ।
 પ્રવૃત્તાનિ સમાલોક્ય હુક્ટુરેણ ન્યવાચત્ ॥ ૩૭૬ ॥
 અથોદ્યતં દણ્ડસ્તં યોદ્ધું સિંહમુખં ગુહઃ ।
 કુલિશેન વિદ્યાર્યાશુ પ્રાણૈસ્તં ચ વ્યયૂયજત્ ॥ ૩૭૭ ॥
 કુલિશસ્તુ રિપું હત્વા ગડ્ગામ્ભસિ નિમજ્જય ચ ।
 પુનઃ પ્રપેદે સ્કન્દસ્ય હસ્તં દેવાશ્ચ તત્ક્ષણાત્ ॥ ૩૭૮ ॥
 ઋષિભિઃ સહ સેનાન્યં તુષ્ટુવુઃ પુષ્પવૃષ્ટિભિઃ ।
 વવર્ષુશ્ચ જયારાવૈરભ્યનન્દંશ્ચ શાકુરિમ્ ॥ ૩૭૯ ॥
 નિધનં સિંહવક્રસ્ય ગુહેન કૃતમદ્ભુતમ્ ।
 યે શૃણ્વન્તિ જયસ્તેષામીપ્સિતાર્થશ્ચ સિદ્ધ્યતિ ॥ ૩૮૦ ॥
 ઐં જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં યુદ્ધકાણે સ્કન્દસપ્તશત્યાં
 સિંહમુખવધઃ સપ્તમોડધ્યાયઃ ।
 સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
 ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
 હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥
 ઐં સાં સાડ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય સપરિવારાય
 સવાહનાય એકવિંશતિ-મન્ત્રાત્મકાય સ્કન્દમૂર્તયે
 તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃત-ઇક્ષુખાણ્ડ-મહાહુતિં
 સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
 અનેન દિવ્યમડ્ગગળ-હોમેન શૂલચક્ર-શરયાપ-
 ખડ્ગખેટક-શડ્ખપાશ-વજ્રશક્તિ-વરદાભય-
 દ્વાદશ-ભુજાલકૃતઃ,અકુણ્ઠ-કણ્ઠધ્વનિ-ગમ્ભીર-મહારમ્ભ-
 સિંહમુખાસુર-સૈન્ય-વિષાદ-પેષણ-ધુરીણ-ભીષણ-નિપુણ-
 પ્રભાવ-નિજવૈભવઃ સ્કન્દમૂર્તિઃ પ્રીયતામ્ ।
 જય શ્રી સ્કન્દમૂર્તે જય જય
 જય વીરબાહુસોદર જય જય
 જય સિંહમુખાસુરહન્ત્રે જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

२.८ शूरसंडार अष्टमोऽध्यायः ।

ॐ सां शूरसंडारमूर्त्यासनाय नमः ।
 ॐ सां शू संडारमूर्ति मूर्तये नमः ।
 उरमुष्ण-भरमानुं रक्तवर्णं तमीडे
 धनु-वर-पवि-भेटे पद्म-पाशं दधानम् ।
 शर-भयलर-शक्तिं भङ्ग-यङ्काङ्कुशं य
 सुर-वरमुनि-शंस्यं शूरसंडार-मूर्तिम् ॥
 ॐ शिं श्रीं श्रीं शूरसंडारमूर्तये नमः ।
 श्रुत्वा भ्रातृवधं वीरः शूरपद्मोऽपतद्भुवि ।
 विललाप चिरं दुःभाततः संज्ञामवाप्य य ॥ ३८१ ॥
 क्रोधेन मलताऽऽविष्टः दैत्यानृषान्तरस्थितान् ।
 सद्येवानयामास ते य दृप्ता मलाबलाः ॥ ३८२ ॥
 सिंख-कुत्राधिक-स्थूलदेहा योद्धुं समागताः ।
 तांश्च दृष्ट्वा भृशं भीता देवा षण्माद्यो गुडम् ॥ ३८३ ॥
 व्यजिज्ञापन् प्रभो शूरपद्मं जडि सखानुगम् ।
 रक्षाऽस्मानिति सोऽपि य स्मयंस्तेभ्योऽभयं ददौ ॥ ३८४ ॥
 ततः प्रवृत्ते तुमुले युद्धे स्कन्दाभिमन्त्रितः ।
 ओकोऽपि भाषाः शतधा भूत्वा दैत्यानृषान् क्षणात् ॥ ३८५ ॥
 ततस्त्वन्याऽङ्गान् दैत्यानाढूयासुरनायकः ।
 योद्धुं प्रवृत्तस्तांश्चापि क्षणैर्नैवावधीदुः ॥ ३८६ ॥
 कृत्वैवं बहुकृत्वश्च क्रोधाविष्टो गुडस्तदा ।
 पिदधेऽङ्गान्तर-द्वारं भाषैस्तस्यासुरेश्वरः ॥ ३८७ ॥
 ज्ञात्वा स्वयं ययौ योद्धुं वीरवादान् वदन् बहून् ।
 षण्मुष्णश्च वृथा वादो माभूदिति समादधत् ॥ ३८८ ॥
 योद्धुमारभतात्यन्तं लोकविस्मय-कारकम् ।
 देवाश्च मुनयश्चैव शशंसुर्विजयं तदा ॥ ३८९ ॥

અસ્ત્રપ્રત્યસ્ત્ર-વર્ષેણ પ્રવૃત્તે તુમુલે રણે ।
 ધ્વજં ચિચ્છેદ દેવસ્ય શૂરપદ્મઃ શરૈઃ કુધા ॥ ૩૯૦ ॥
 અગ્નિસ્તુ કુક્કુટો ભૂત્વા ધ્વજેડતિષ્ઠત્સુરેચ્છયા ।
 ગુહોડપિ શૂરપદ્મસ્ય ધ્વજયાપં તથાડચ્છિનત્ ॥ ૩૯૧ ॥
 દૈત્યાંશ્ચ કોટિસઙ્ખ્યાકાન્ જધાન ક્ષણમાત્રતઃ ।
 તતઃ શૂરો નભસ્યઃ સન્ યુયુધે માયયા ખલઃ ॥ ૩૯૨ ॥
 સ્વામી ચ વિજ્ઞાનાસ્ત્રેણ માયાં નાશમનીનયન્ ।
 અટન્નાણ્ડાન્તરે શૂરઃ દ્વીપાન્તરમવાપ ચ ॥ ૩૯૩ ॥
 ગુહોડપિ તત્ર તત્રૈવ પ્રાહરતં બલોદ્ધતમ્ ।
 તદાનીં વિબુધાન્ ભીતાન્ પર્યસાન્તવયદચ્યુતઃ ॥ ૩૯૪ ॥
 ક્ષણાત્તુ વીરમાહેન્દ્ર-પર્યન્તેડયુધ્યતાં તદા ।
 શૂરપદ્મસ્ય સૈન્યં ચ રથમશ્વાંશ્ચ સાયકૈઃ ॥ ૩૯૫ ॥
 ચિચ્છેદ ભગવાન્ સ્કન્દો દેવાઃ સર્વે મુદ્ યયુઃ ।
 તુષ્ટુવુશ્ચ ગુહં ભક્તિનમ્ના વિષ્ણવાદયઃ સમમ્ ॥ ૩૯૬ ॥
 જય ગૌરીસુત, સ્વામિન્, તારકકૌઞ્ઞ્યદારણ, ।
 કારાગાર-વિનિક્ષિપ્ત-ચતુર્મુખ, શિવાત્મજ ॥ ૩૯૭ ॥
 ગાઙ્ગેય, કાર્તિકેયાગ્નિ-ગર્ભ, લોકાર્તિનાશન ।
 શરકાનન-સઞ્જાત, સુબ્રહ્મણ્ય, જયેતિ ચ ॥ ૩૯૮ ॥
 શૂરસ્ત્વથ સ્વકં સૈન્યં ભસ્મીભૂતં વિલોકયન્ ।
 માયાં સસ્માર જનનીં સાપિ ચાગત્ય તદ્ધિતમ્ ॥ ૩૯૯ ॥
 પૃષ્ઠા સૈન્યં જીવયિતું સુધાધાનયનાય તમ્ ।
 પ્રબોધ્યાડગાત્રિજં સ્થાનં શૂરપદ્મોસ્તતો મુદા ॥ ૪૦૦ ॥
 ઇન્દ્રલોકરથં શીઘ્રં પ્રેષયિત્વા સુધાગિરિમ્ ।
 આનાથ્ય તેન સિંહાસ્ય-ભાનુકોપ-મુખાસુરાન્ ॥ ૪૦૧ ॥
 અજીવયત્તદા દેવાઃ વિષણ્ણાસ્તાનુમાસુતઃ ।
 સાન્ત્વયિત્વાડસુરીં સેનામવધીત્ ક્ષણમાત્રતઃ ॥ ૪૦૨ ॥
 મુક્ત્વા પાશુપતાસ્ત્રં તદ્-દૃષ્ટ્વા શૂરસ્તતસ્તતઃ ।
 ભૂમિઃ, મેઘઃ, સમુદ્રશ્ચ, વહ્નિઃ, વાત્યા, મહીધરઃ ॥ ૪૦૩ ॥

धृत्यादि रूपं स्वीयके तत्तत्प्रत्यक्षरद्वयः ।
 स्वकीयं विश्वरूपं य तस्मै दर्शयति स्म सः ॥ ४०४ ॥
 सर्वतःपाणिपादं य सर्वतोऽक्षिशिरोमुष्मत् ।
 सर्वतःश्रुतिमल्लोकं सर्वमावृत्य भाति यत् ॥ ४०५ ॥
 स दृष्ट्वा विश्वरूपं तदतिविस्मित-मानसः ।
 तद्भक्तत्वं यथा यैश्चत् तदा तदकुयद्विभुः ॥ ४०६ ॥
 ततश्चूतमलीरुद्धं स्वीकृत्याति-भयानकम् ।
 श्रीनलोकान् व्याप्य तिष्ठन्तं षण्मुष्मः प्रेक्ष्य विस्मितः ॥ ४०७ ॥
 प्राडिणोऽयं निजं शक्तिं साऽपि द्वेधा विदार्य तम् ।
 प्रागाद्भगवतो हस्तं डाडाकारस्तदा व्यभूत् ॥ ४०८ ॥
 अेकः कुक्कुटरूपेण शिभिर्गुणैश्च येततः ।
 भूत्वा स्कन्दस्य डेतुत्वं पावनत्वं य भेजतुः ॥ ४०९ ॥
 देवाश्च तुष्टुवुः सर्वे मोदमाना गुहं तदा ।
 शूरपत्नी तु तच्छ्रुत्वा नाम्ना या पद्मकोमला ॥ ४१० ॥
 विवेशाग्निं हिरण्यश्च दुःषितः शुक्लवाक्यतः ।
 और्ध्वदेलिक-कर्माणि पितुः कृत्वाऽयस्त्तपः ॥ ४११ ॥
 षण्मुष्मश्च सूरैः सार्धं डेमकूटपुरं ययौ ।
 धिति शूरस्य संडारं भक्त्या शृण्वन्ति ये नराः ॥ ४१२ ॥
 तेषां शत्रुजयः स्वार्थ-सिद्धिः सर्वाश्च सम्पदः ।
 रामोऽपि शूरसंडारं श्रुत्वाऽगस्त्य-मुपात्पुत्रा ॥ ४१३ ॥
 रावणं समरे डत्वा सीतां प्रत्यानयत्पुत्रीम् ।
 कथैवं युद्धकाण्डीया कथिता मुनिपुङ्गवाः ॥ ४१४ ॥
 शृण्वतां शत्रु-योराग्नि-विषभीति-विनाशिनी ।
 भडवश्च कथामेतां श्रुत्वाऽरीनजयन् पुत्रा ॥ ४१५ ॥
 ॐ जय जय स्कन्दपुराणे शङ्करसंडितायां युद्धकाण्डे स्कन्दसप्तशत्यां
 शूरसंडारः अष्टमोऽध्यायः ।
 सत्यास्सन्तु यजमानस्य कामाः ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાડગાય સાયુધાય સશક્તિકાય સપરિવારાય

સવાહનાય પચ્ચત્રિંશત્-મન્ત્રાત્મકાય સ્કન્દમૂર્તયે

તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃતદાડિમીકૃલ-

મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન નિખિલદેવ-ઋષિમુનિવર-

હૃદયધ્યાન-વિમલ-જલાવગાહન-હેલાતરળ-રુચિરનયનઃ

ભક્તાર્તિ-નિકૃન્તન-કલિત-શૂરસંહારમૂર્તિઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીશૂરસંહારમૂર્તે જય જય

જય ભક્તરક્ષણ જય જય

જય કુક્કુટધ્વજ જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય

નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૯ શ્રી દેવસેના-વિવાહઃ નવમોઽધ્યાયઃ ।

ૐ દેવસેનાન્યાસનાય નમઃ ।

ૐ દેવસેનાનીમૂર્તયે નમઃ ।

અભયમસિ-રથાડગચ્છાકુશં શક્તિશૂલં વરદકુલિશપાશં પદ્મદણ્ડૌ ગદાગ્ચ ।

દધતમુભયપક્ષ-દ્વાદશોદ્દામ-હસ્તૈઃ દ્વિદશ-કમલનેત્રં દેવસેનેશમીડે ॥

ૐ શ્રીં સૌં હ્રીં દેવસેનામૂર્તયે નમઃ ।

તતો ગુહો જયન્તાદીન્ વિબુધાન્ વીરબાહુના ।

મોચયિત્વા સ્તુતઃ સર્વૈઃ હેમકૂટપુરે સ્થિતઃ ॥ ૪૧૬ ॥

આદિશ્ચ સાગરં શૂરનગરીં પ્લાવયેતિ ચ ।

શ્રીસેન્તિનગરં પ્રાપ બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદિ-પૂજિતઃ ॥ ૪૧૭ ॥

તત્રોષિત્વા નિશાં પ્રાતઃ પ્રતિષ્ઠાય શિવં સ્વયમ્ ।

પૂજયિત્વા વિધાનેન પ્રતસ્થે પરપર્વતમ્ ॥ ૪૧૮ ॥

તત્રાદિશ્ચ શિવજ્ઞાનં પરાશરભુવાં સ્વયમ્ ।

ઇન્દ્રેણ પ્રાર્થિતઃ સ્વીયકન્યા-પાણિગ્રહં પ્રતિ ॥ ૪૧૯ ॥

अङ्गीकृत्य य तत्रैव कारयामास पत्तनम् ।
 निर्ममे विश्वकर्मा य पुरप्रासाद-गोपुरम् ॥ ४२० ॥
 मेरोर्गुडात आनीय पुत्रीं शय्या समं वृषा ।
 भ्रमाविषण्णु पुरस्कृत्य कृत्वा वैवाहिकोचितम् ॥ ४२१ ॥
 जामातरं भयूराधिरुढं तत्पुत्रवीथिषु ।
 प्रदक्षिणं कारयित्वा स्वगेहे द्वारि मण्डपे ॥ ४२२ ॥
 अवतार्य पुरन्ध्रीभिः कारयित्वाऽष्टमऽगलम् ।
 डोलाधिरुडणं माला-व्यत्ययं य विशेषतः ॥ ४२३ ॥
 कारयित्वा शुभे मञ्चे उपवेश्य शयीपतिः ।
 धारापूर्वमदात्मन्यां सुभ्रमाण्याय शोभनम् ॥ ४२४ ॥
 पार्वतीपरमेशौ य तस्मिन्नेव क्षणे मुदा ।
 तत्रागत्य सुतं प्रीत्या प्रतिनन्द्य स्नुषामपि ॥ ४२५ ॥
 भ्रमादिभिः स्तूयमानौ डैलासं ययतुर्गिरिम् ।
 गुडोऽपि लाजलोमादीन् कृत्वा सर्वान् यथाविधि ॥ ४२६ ॥
 प्रवेशलोमे भाययि दृश्यित्वा ध्रुवं स्वयम् ।
 अरुन्धतीञ्च यत्वारि दिनान्यौपासनं व्यधात् ॥ ४२७ ॥
 निर्वर्त्य शेषलोमं य गुहः प्राप्याभरावतीम् ।
 दग्धां तां नूतनां त्वष्ट्रा कारयित्वा शतकृतुम् ॥ ४२८ ॥
 सिंहासने स्थापयित्वा साकं शय्या सुतेन य ।
 पट्टाभिषेचनं तस्य कारयामास वेधसा ॥ ४२९ ॥
 भयूरमधिरुड्याथ प्राप्य डैलासपर्वतम् ।
 पितरौ प्रणिपत्याभ्यामाशीर्भिरभिनन्दितः ॥ ४३० ॥
 देवसेनासमेतः सन् गत्वा स्कन्दगिरिं प्रति ।
 सुभं न्यवात्सील्लोकानां योगक्षेम-विधायकः ॥ ४३१ ॥
 विवाहमित्थं स्कन्दस्य कल्याणं देवसेनया ।
 ये शृण्वन्ति नरास्ते स्युः पुत्रपौत्रादि-संयुताः ॥ ४३२ ॥
 ॐ जय जय स्कन्दपुराणे शङ्करसंछितायां देवकाण्डे स्कन्दसप्तशत्यां
 देवसेनाविवाहः नवमोऽध्यायः ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
 ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
 હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥
 ઔં સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
 સપરિવારાય સવાહનાય સમદશમન્ત્રાત્મકાય
 શ્રી દેવસેનાપતિમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-
 પુષ્પ-સઘૃત-કદળીફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
 અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન ભગવાન્
 અખણ્ડ-જગદણ્ડ-પુણ્ડરીક-વિકસનઃ સકલસુરાસુર-
 મિતરેતરાપેક્ષિત-સુધાવિતરણ-સમયસમાધિત-
 નિખિલજન-હૃદયરજ્જક-સકલપ્રપગ્ધ-
 પ્રત્યૂહ-રમ્ભા-મેનકાદિ-તિલોત્તમા-ઊર્વશીમુખ્ય-
 સુરયુવતીનાં કરતાળનાદ-સમય-સમેધિત-
 નટનપર-દરકુચ્ચિતચરણઃ શ્રી દેવસેનાપતિઃ પ્રીયતામ્ ।
 જય શ્રી દેવસેનાપતિમૂર્તે જય જય
 જય કલ્યાણપ્રદાયક જય જય
 જય ઇન્દ્રાણીમાઙ્ગળ્યરક્ષક જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૦ શ્રી વલ્લીવિવાહ દશમોઽધ્યાયઃ ।

ઔં વલ્લીકલ્યાણસુન્દરમૂર્તસનાય નમઃ ।
 ઔં વલ્લીકલ્યાણસુન્દરમૂર્તયે નમઃ ।
 હસ્તદ્વન્દ્વેઽક્ષમાલામભયમપિધૃતં કુણ્ડિકાશ્રોણિબદ્ધં
 સવ્યે વામે નિષણ્ણં સ્રુવધૃતવિધિના હૂયમાનેન યુક્તમ્ ।
 સર્વાલક્ષ્ણાર્યુક્તં જલકલશધૃતા વિષ્ણુણા ચારુણાભં
 વલ્લીકલ્યાણમૂર્તિં સકલસુરગણૈઃ સ્તૂયમાનં પ્રપદ્યે ॥
 ઔં વં સૌં હ્રીં વલ્લીકલ્યાણસુન્દરમૂર્તયે નમઃ ।
 અથ સૂતઃ પુનઃ પૃષ્ઠઃ નૈમિષીચૈસ્તપોધનૈઃ ।
 તિષ્ઠન્ સ્કન્દગિરૌ સ્કન્દઃ કિમકાર્ષીઢ્ઢદેતિ ચ ॥ ૪૩૩ ॥

सोऽपि प्रमोदभरित-मानसः पार्वतीसुतः ।
 व्यवल्लवलीं येन वैभवेनाल तां कथाम् ॥ ४३४ ॥
 काञ्चीपुत्री-परिसरे लवलीपर्वतो मलान् ।
 अस्ति तत्रिकटे कश्चित्पट्टणः शबरेशितुः ॥ ४३५ ॥
 व्याधराट् सोऽनपत्यस्तु पूजयन् षण्मुभं प्रभुम् ।
 प्रतोपवास-नियमैः पर्यतोषयद्वलम् ॥ ४३६ ॥
 तस्याद्रेर्निकटे कश्चिच्छिवयोगी तपोऽयत् ।
 यः कण्वशापतो विषगुर्भर्त्यभावमुपागतः ॥ ४३७ ॥
 तत्समीपं गता लक्ष्मीर्बिभ्रती हरिणीतनुम् ।
 तां दृष्ट्वा मोहितो विप्रः तया साकमरीरभत् ॥ ४३८ ॥
 ततः सा गर्भिणी भूत्वा सुषुवे कन्यकां शुभाम् ।
 विजातीयां सुतां दृष्ट्वा ऽपलायत मृगोऽन्यतः ॥ ४३९ ॥
 विजने रुदतीं कन्यां वीक्ष्य व्याधपतिर्वने ।
 आदाय दोष्यामाद्या मूर्ध्नि भार्याकरे ददौ ॥ ४४० ॥
 साऽपि तां पोषयामास निधिं लब्ध्वेव निर्धनः ।
 लवली-मूलजातत्वाद्गल्लीत्याभ्यां गता य सा ॥ ४४१ ॥
 पुपोष यन्द्रलेप्थेव कलावृद्धिं दिने दिने ।
 वयसि द्वादशे प्राप्ते व्याधराजो न्ययोजयत् ॥ ४४२ ॥
 प्रियङ्गु-पालनार्थं तां सप्तीभिः सल कानने ।
 भगवान् षण्मुभश्चापि गत्वा श्रीपूर्णापर्वतम् ॥ ४४३ ॥
 तामुद्रोढुमना आसीन्नारदोऽप्याययौ तदा ।
 तेनावेदितवृत्तान्तो लवलीनिकटं गुहः ॥ ४४४ ॥
 गत्वा तया समवदत् व्याधेशश्चाययौ तदा ।
 अटित्यसन-वृक्षोऽयमासीद्-व्याधा विलोक्य तम् ॥ ४४५ ॥
 छेत्तुमारेभिरे व्याधराजस्त्वालातिशीतलः ।
 अेष वृक्षो लवल्या मे वर्ततां तापलारकः ॥ ४४६ ॥
 छित्युक्त्वा गतवत्स्वेषु पुनः स्कन्दोऽतिसुन्दरम् ।
 तरुणं वेषमास्थाय लवली-सङ्गकामुकः ॥ ४४७ ॥

તથા સાકં સમલપત્ તદાડગાદ્-વ્યાધરાટ્ પુનઃ ।
 ગુહોડપિ જરહો ભૂત્વા દણ્ડી પલિતમૂર્ધજઃ ॥ ૪૪૮ ॥
 રુદ્રાક્ષ-વિલસદ્ભ્રાત્રઃ પ્રાદાદ્-વ્યાધાય ભસ્મ ચ ।
 વ્યાધસ્તુષ્ટમના વલ્લ્યા રક્ષાર્થં તં તદન્તિકે ॥ ૪૪૯ ॥
 અવસ્થાપ્ય ગતઃ સ્વામી ક્ષુધં તસ્યૈ ન્યવેદયત્ ।
 સાડપિ પ્રૈયડ્ગવં પિષ્ટે મધુ પક્વફલानિ ચ ॥ ૪૫૦ ॥
 અદાત્ પિપાસુના તેન જલે પૃષ્ઠે જલાશયમ્ ।
 અદર્શયદશક્તેન પ્રાર્થિતા ચ નિનાય તમ્ ॥ ૪૫૧ ॥
 પીત્વા તત્રોદકં વૃદ્ધઃ તદીયમધરામૃતમ્ ।
 ચક્રમે સા પ્રત્યષેધત્ તદા હેરમ્ભમસ્મરત્ ॥ ૪૫૨ ॥
 સોડપિ દ્વિપો મહાન્ ભૂત્વા લવલ્યાઃ પદવીં શ્રિતઃ ।
 સા ચ ભીતા સમાશ્ચિષ્યદ્રુદ્ધં સોડપિ નિજા તનુમ્ ॥ ૪૫૩ ॥
 ગૃહીત્વા રમયામાસ તાં ગન્યર્વવિવાહતઃ ।
 ગણેશેડન્તર્હિતે તાવપ્યાશ્રમં જગ્મતુર્મુદા ॥ ૪૫૪ ॥
 વ્યાધાશ્ચ જ્ઞાતવૃત્તાન્તાઃ કુધા યોદ્ધું સમાગતાઃ ।
 ગુહોડપિ કુક્કુટં સ્મૃત્વા તેન તાન્ સમઘાતયત્ ॥ ૪૫૫ ॥
 લવલ્યા પ્રાર્થિતશ્ચાથ ગુહસ્તાનુદજીવયત્ ।
 અથ વ્યાધપતિઃ સ્કન્દમુદ્રોદ્ધું વિધિના સુતામ્ ॥ ૪૫૬ ॥
 પ્રાર્થયામાસ દેવોડપિ પાર્વતીપરમેશ્વરૌ ।
 સ્મૃત્વા દેવાન્મુનીદ્રાંશ્ચ સમસ્તૈર્વિભવૈઃ સહ ॥ ૪૫૭ ॥
 શુભે મુહુર્તે વ્યાધેન વિષ્ણવંશેન શ્રિયા સહ ।
 ધારાપૂર્વં પ્રદત્તાં તામુદુવાહ યથોચિતમ્ ॥ ૪૫૮ ॥
 માડ્ગલ્ય-તન્તુનાનેન મમ જીવન-હેતુના ।
 કણ્ઠે બધ્નામિ સુભગે લવલીતિ મનું જપન્ ॥ ૪૫૯ ॥
 કણ્ઠે બબન્ધ માડ્ગલ્યસૂત્રં તસ્યાસ્તદા વિધિઃ ।
 કારયિત્વા સપદદીં લાજહોમાઘકારયત્ ॥ ૪૬૦ ॥
 દિવ્યદુન્દુભયો નેદુઃ પુષ્પવૃષ્ટિર્મહત્યભૂત્ ।

ઋગ્યજુઃસામમન્ત્રૈશ્ચ ઋષયઃ પ્રોચુરાશિષઃ ॥ ૪૬૧ ॥

જગત્પ્રમુદિતં સર્વં સ્કન્દસ્તુ સ્કન્દપર્વતમ્ ।

ગત્વા દ્વાભ્યાં ચ કાન્તાભ્યાં સહ રેમે મુદાન્વિતઃ ॥ ૪૬૨ ॥

ઇદીતં લવલીદેવ્યાઃ વિવાહ-ચરિતં શુભમ્ ।

યે શૃણ્વન્તિ નરાસ્તેષાં ભૂયાસુસ્સર્વસમ્પદઃ ॥ ૪૬૩ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં દેવકાણ્ડે સ્કન્દસમશત્યાં

વલ્લીવિવાહઃ દશમોઽધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય

સપરિવારાય સવાહનાય એકત્રિંશત્-મન્ત્રાત્મકાય

શ્રીવલ્લીકલ્યાણ-સુન્દરમૂર્તયે

તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃત-

કદળીફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમઙ્ગળ-હોમેન ભગવાન્

કદળીક્રમુક-વિતાન-ધ્વજપતાકાતોરણ-નાનાવિધ

દીપમાલ્યચ્છન્નાલકૃત-મણ્ડપે, હારકેયૂરરત્ન-

કુણ્ડલાભરણ-વિચિત્રવસ્ત્ર-પુષ્પમાલાદિભિરલકૃતઃ

શ્રીવલ્લીકલ્યાણસુન્દરઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીવલ્લીકાન્તસ્મરણં જય જય

જય ભક્તપરિપાલન જય જય

જય કલ્યાણસુન્દર જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય

નમઃ પાર્વતીપતયે હરહર મહાદેવ ॥

૨.૧૧ શ્રીત્યાગરાજમહિમા એકાદશોઽધ્યાયઃ ।

ૐ હાં હૌં ત્યાગરાજાસનાય નમઃ ।

ૐ હાં હૌં ત્યાગરાજમૂર્તયે નમઃ ।

દક્ષાલમ્બિત-વામનિદ્રિત-પદં કૃષ્ણં મૃગંચ્યાભયં

ટકુંશ્રાદ્ધતં વરઞ્ચ કટકં બિભ્રાણકં વામકે ।
 વામાલમ્બિત-નિદ્રિતાન્યપદયા દેવ્યા યુતં મધ્યતઃ ।
 સ્કન્દેનાબ્જ-કરદ્વયેન સહિતં સોમાગુહ્યેશં ભજે ॥
 ઔં હાં હૌં ત્યાગરાજાય નમઃ ।
 લવલીં દેવસેનાં ચ પર્યણૈષીધદા ગુહઃ ।
 મુચુકુન્દશ્ચ રાજર્ષિરાસીત્સન્નિહિતસ્તદા ॥ ૪૬૪ ॥
 ઇતિ તસ્ય પ્રસન્નગેન ઋષયઃ શૌનકાદયઃ ।
 સૂતં પપ્રચ્છુરેતસ્ય વૃત્તાન્તં ભક્તિભાવિતાઃ ॥ ૪૬૫ ॥
 સોડપિ નત્વા ગુરું સૂતઃ સમ્પ્રહૃષ્ટ-તનૂરુહઃ ।
 મુચુકુન્દસ્ય વૃત્તાન્તં સર્વં વક્તું પ્રયત્નમે ॥ ૪૬૬ ॥
 પુરા કદાચિત્કૈલાસે પાર્વત્યૈ પરમેશ્વરઃ ।
 કથા ઉપદિશન્નાસ્ત તદા બિલ્વોપરિસ્થિતઃ ॥ ૪૬૭ ॥
 વાનરો બિલ્વપત્રાણિ વ્યાકિરચ્છકુરોપરિ ।
 તં દૃષ્ટ્વા શકુરસ્તસ્મૈ વ્યતરચ્ચકવર્તિતામ્ ॥ ૪૬૮ ॥
 પશ્ચાદ્ગણપતિત્વં ચ તથૈવ સ રવેઃ કુલે ।
 સમ્ભૂય દેવરાજસ્ય સાહ્યં કૃત્વા સહસ્રશઃ ॥ ૪૬૯ ॥
 તેન પ્રત્યુપકારાર્થં પ્રાર્થિતસ્તેન પૂજિતમ્ ।
 દેવં વન્ને સ તુ પ્રાહ વિષ્ણોઃ સ ઇતિ સોડપ્યથ ॥ ૪૭૦ ॥
 વિષ્ણુ ગત્વા તદીયાં ચ લબ્ધ્વાડનુજ્ઞાં પુનર્દિવમ્ ।
 શકં ગત્વા પ્રાર્થયત સ તુ વઞ્ચયિતું નૃપમ્ ॥ ૪૭૧ ॥
 મૂર્તીઃ પઞ્ચ વિનિર્માય તેષ્વેકા ગૃહ્યતામિતિ ।
 અવોચન્મુચુકુન્દસ્તુ સોમાસ્કન્દસ્ય પૂર્ણયા ॥ ૪૭૨ ॥
 કૃપયા પ્રાપ્ય સત્યાં તાં મૂર્તિં તાં કમલાલયે ।
 પ્રતિષ્ઠાપ્ય વિશેષેણ પૂજયામાસ ભક્તિતઃ ॥ ૪૭૩ ॥
 સૈવ ત્યાગેશ ઇતિ ખલ્વધુના પૂજયતે જનૈઃ ।
 સકૃદ્દર્શન-માત્રેણ મુક્તિદા વિષ્ણુપૂજિતા ॥ ૪૭૪ ॥
 પુરા વિષ્ણુર્વિના શક્તિં શિવં સમ્પૂજ્ય તદ્વશાત્ ।
 પુત્રં દગ્ધં વિદિત્વાડથ તદોષવિનિવૃત્તયે ॥ ૪૭૫ ॥

સોમાસ્કન્દ સ્વહૃદયે વિનિવેશ્ય સ્વપન્ શનૈઃ ।
 સ્વકીયોચ્છ્વાસ-નિઃશ્વાસૈરાન્દોલયતિ તં સદા ॥ ૪૭૬ ॥
 કદાચિજિજ્ઞાષાવે તાં હિ દત્વા દભ્રસભાં ગતઃ ।
 શિશ્યે તં ચ મહેન્દ્રોડપિ ચિરં સમ્પૂજ્ય ભૂભૂતે ॥ ૪૭૭ ॥
 મુચુકુન્દાય વિષ્ણુવાજ્ઞામવલમ્બ્ય દદાવિતિ ।
 સ એષ ભગવદ્ભક્તઃ શિવપાર્ષદતાં ગતઃ ॥ ૪૭૮ ॥
 સન્નિદધૌ વિવાહેડપિ ષણ્મુખસ્યેત્યવર્ણયત્ ।
 દેવકાણ્ડકથા સેયં શૃણ્વતાં મડ્ગલપ્રદા ॥ ૪૭૯ ॥
 ઔ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં દેવકાણ્ડે સ્કન્દસમશત્યાં
 શ્રીત્યાગરાજમહિમા એકાદશોડધ્યાયઃ ।
 સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
 ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
 હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥
 ઔ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
 સપરિવારાય સવાહનાય ષોડશ-મન્ત્રાત્મકાય
 શ્રીત્યાગરાજમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-
 પુષ્પ-સદૃત-ભિલ્વફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
 અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન ભગવાન્ શરદભ્ર-શુભ્રઃ
 પુરન્દર-બૃન્દારક-બૃન્દવન્દિતઃ જટામકુટ-કોટિતટ-
 ઘટિત-કિશોરચન્દ્ર-ચન્દ્રિકા-સમુન્મૂલિત-શોકસન્તાપઃ
 સમસ્ત-ભુવનસન્તાનઃ શ્રીત્યાગરાજઃ પ્રીયતામ્ ।
 જય શ્રી ત્યાગરાજમૂર્તે જય જય
 જય સોમાસ્કન્દેશ્વર જય જય
 જય રાજાધિરાજ જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૨ દક્ષચરિતઃ દ્વાદશોડધ્યાયઃ ।

ઔ હાં હૌં હ્રીં પાર્વતીશાસનાય નમઃ ।

ૐ હાં હ્રીં પાર્વતીશમૂર્તયે નમઃ ।

શાન્તં પદ્માસનસ્થં શશિધરમકુટં પઞ્ચવક્ત્રં ત્રિનેત્રં
શૂલં વજ્રઞ્ચ બડ્ગં પરશુમભયદં સવ્યભાગે વહન્તમ્ ॥

નાગં પાશઞ્ચ ઘણ્ટાં પ્રણયહુતવહં ચાક્રુશં વામભાગે ।
નાનાલકુાર-યુક્તં સ્ફટિકમણિનિભં પાર્વતીશં નમામિ ॥

ૐ હાં હ્રીં પાર્વતીશાય નમઃ ।

અથ સૂતઃ પુનઃ પૃષ્ઠઃ મુનિભિઃ શૈનકાદિભિઃ ।
દક્ષસ્ય ચરિતં વક્તું સર્વમારભતાડઠિતઃ ॥ ૪૮૦ ॥

સત્યલોકે પુરા બ્રહ્મા પુત્રૈર્દશભિરન્વિતઃ ।
તસ્થૌ તદા સુતો જયેષ્ઠઃ દક્ષઃ પ્રપચ્છ પદ્મજમ્ ॥ ૪૮૧ ॥

ત્રિમૂર્તિષૂત્તમઃ કો વેત્યથ બ્રહ્મા જગાદ તમ્ ।
શિવ એવોત્તમ ઇતિ સપ્રમાણં સયુક્તિકમ્ ॥ ૪૮૨ ॥

તદાકણ્યાડથ દક્ષોડપિ સમ્પ્રાપ્નો માનસં સરઃ ।
તત્તીરે તપ આતિષ્ઠત્ શિવે વિન્યસ્તમાનસઃ ॥ ૪૮૩ ॥

બહુવર્ષેષ્વતીતેષુ પ્રસન્નાદૃષવાહનાત્ ।
પુત્રાન્ બહુશ્ચ દુહિતૃઃ શિવશ્ચશુરતામપિ ॥ ૪૮૪ ॥

લેભેડથ વેદવલ્યાખ્યાં મુનિપુત્રીમુદ્રાહ્ય ચ ।
તસ્યાં સહસ્ર-સઙ્ખ્યાકાન્ તનયાનપ્યજીજનત્ ॥ ૪૮૫ ॥

તાન્ સ્વસૃષ્ટિ-સહાયાર્થં પ્રાહિણોત્તપસે તદા ।
નારદસ્તત્ત્વમુદ્બોધ્ય તાત્ર્યવારયદીહિતાત્ ॥ ૪૮૬ ॥

પુનઃ સહસ્રમુત્પાદ્ય તેષ્વપ્યેવં ગતેષુ ચ ।
મુનિભ્યો દુહિતૃર્દત્વા તદ્વારા જગતો વિધિઃ ॥ ૪૮૭ ॥

સૃષ્ટિમિચ્છન્ તથા ચક્રે કન્યકાઃ સપ્તવિંશતિમ્ ।
ચન્દ્રાય પ્રદદૌ તાસ્તં કૃત્તિકા-માત્રરાગિણમ્ ॥ ૪૮૮ ॥

પિત્રે નિવેદયામાસુઃ સોપિ તં ક્ષયમેત્વિતિ ।
શશાપાચ શશી શમ્ભુમારરાધ સ્વમૂર્ધનિ ॥ ૪૮૯ ॥

અભિભ્રત્ તં શિવસ્તત્તુ શ્રુત્વા દક્ષઃ સ્વહેલનમ્ ।
મન્યમાનઃ દ્વિષન્ શમ્ભું નિન્દિતું ચ પ્રચક્રમે ॥ ૪૯૦ ॥

દક્ષાય વરદાનાચ્ચ જામાતા ભવિતું શિવઃ ।
 ગૌરીં પદ્મસરોમધ્યે શઙ્ખાકારા તપશ્ચર ॥ ૪૯૧ ॥
 ઇત્યાખ્યાત્ સા તથા દક્ષહસ્તં પ્રાપ્તા સ્મ તેન ચ ।
 વેદવલ્લ્યાઃ કરં નીતા પુત્રી દાક્ષાયણીત્યભૂત્ ॥ ૪૯૨ ॥
 અથ તાં દ્વાદશસમાં ચરન્તીં નિયમાન્ શિવઃ ।
 ભિક્ષુબ્રાહ્મણ-વેષેણ વપ્રે તદ્ભર્ત્સિતશ્ચ સઃ ॥ ૪૯૩ ॥
 સ્વકં રૂપં સમાલમ્બ્ય પાણૌ જગ્રાહ તાં સતીમ્ ।
 વિવાહસમયે ચાપિ શિવઃ કલ્યાણમણ્ડપાત્ ॥ ૪૯૪ ॥
 અન્તર્હિતસ્તદા દક્ષઃ કોઘં દ્વિગુણમાહરત્ ।
 નિનિન્દ ચ શિવં ભૂયઃ સ તુ દાક્ષાયણીં રહઃ ॥ ૪૯૫ ॥
 ગૃહીત્વા પ્રાપ્ય કૈલાસં તથા સાકમરીરમત્ ।
 દક્ષસ્તુ મુનિવાક્યેન સાન્ત્વયિષ્યન્ શિવં યથૌ ॥ ૪૯૬ ॥
 કૈલાસં નન્દિના રુદ્રઃ કુદ્ધેન ચ વિમાનિતઃ ।
 પરાવૃત્ય કતું કચ્ચિત્ આજહાર તદધ્વરે ॥ ૪૯૭ ॥
 શિવપ્રતિનિધિર્નન્દી સદસ્યૈર્બહુમાનિતઃ ।
 તદ્ દૃષ્ટ્વા રુષિતો દક્ષઃ નિનિન્દ બહુધા શિવમ્ ॥ ૪૯૮ ॥
 નન્દિકેશસ્તદા તત્ર વર્તમાનાન્ દિવૌકસઃ ।
 શમ્વા જગામ કૈલાસં દક્ષસ્તુ કતુલોપતઃ ॥ ૪૯૯ ॥
 દૃષ્ટ્વા વિહવ્યાન્વિબુધાન્ અરુદ્રં યજ્ઞમાહરત્ ।
 તત્રાગતેષુ મુનિષુ દધીચિઃ પુરતસ્તદા ॥ ૫૦૦ ॥
 ન્યષેધદ્-રુદ્રહીનસ્ય યજ્ઞસ્યારમ્ભમાત્મવિત્ ।
 દક્ષોઽપિ તદ્ગતાન્ દોષાન્ ઉપન્યાસ્યદ્-બહૂન્ ભ્રમાત્ ॥ ૫૦૧ ॥
 દધીચિરપિ સર્વાસ્તાન્ ગુણાનુજ્ઞવા સહેતુકમ્ ।
 નિર્યયૌ યજ્ઞશાલાતઃ તત્ર કિચ્ચિદિહોચ્યતે ॥ ૫૦૨ ॥
 દક્ષઃ -
 યદિ શમ્ભુર્મહેશાનઃ કથમેષ દિગમ્બરઃ ।
 દધીચિઃ -
 ઋષિપત્ની-મોહનાર્થ દિગ્વાસસ્ત્વં ગૃહીતવાન્ ॥ ૫૦૩ ॥

કથં બિભર્તિ શૂલં સઃ સાત્વિકૈરતિગર્હિતમ્ ।
 પ્રલયે સર્વસંહાર-કૃતિચિહ્નમવેહિ તત્ ॥ ૫૦૪ ॥
 કપાલં વા કથં ધત્તે શિષ્ટૈરતિ-વિગર્હિતમ્ ।
 ભૈરવઃ સન્ બ્રહ્મશીર્ષમચ્છિન્નત્ તત્પ્રસિદ્ધયે ॥ ૫૦૫ ॥
 મુક્તલજ્જઃ કથં વીઘ્યાં ભિક્ષામટતિ દુર્મતિઃ ।
 વૈરાગ્ય બોધનાર્થં તત્લોકાનાં દક્ષ બુધ્યતામ્ ॥ ૫૦૬ ॥
 કર્કશં વ્યાઘ્રચર્માપિ કથં ધત્તેડતિમૂઢધીઃ ।
 અભિચારાગતં વ્યાઘ્રં હત્વા તદગ્નિનં દધૌ ॥ ૫૦૭ ॥
 પિનાકં વા કથં મન્દો બિભર્ત્યજગવં ધનુઃ ।
 શ્રુતિસિદ્ધં ધનુરિદં શૃણુ દક્ષ વિશેષવત્ ॥ ૫૦૮ ॥
 મૃગગ્ચ પરશું ઘોરં પાણ્યોર્ધત્તે કુતો વૃથા ।
 અભિચારાગતૌ તૌ હિ વશીકૃત્ય દધૌ સ્વયમ્ ॥ ૫૦૯ ॥
 આશીવિષૈઃ કુતો ઘોરૈઃ સર્પૈર્વૈષ્ટિતવિગ્રહઃ ।
 દારુકાવન-નિર્ચાતાન્ નિજગ્રાહ દયાનિધિઃ ॥ ૫૧૦ ॥
 ભૂતસેનાભિરનિશં ભીષણાભિઃ કુતો વૃતઃ ।
 ભક્ત-શત્રુવિનાશાય ભૂતૈરટતિ ભૂતકૃત્ ॥ ૫૧૧ ॥
 મૂર્ખાં કથં મુણ્ડમાલાં બિભર્તિ વિશદાં શિવઃ ।
 બહૂનાં દુહિણાનાં હિ સંહાર-જ્ઞાપનાય તત્ ॥ ૫૧૨ ॥
 ધત્તે ડમરુકં ચાપિ કિં મહારાવ-ભીષણમ્ ।
 પ્રલયે સ્વસ્ય શેષિત્વં ધોષયંસ્તન્નિનાદતઃ ॥ ૫૧૩ ॥
 અપસ્મારમધઃ કૃત્વા પાદસ્થાસ્તે કથં સદા ।
 અસુરં સર્વલોકાનાં ભીકરં હિ તથાડકરોત્ ॥ ૫૧૪ ॥
 ધૃત્વા કરતલે વહ્નિં કુતો નૃત્યતિ ભીષણમ્ ।
 અભિચારે પ્રયુક્તોડગ્નિઃ સોયં કરતલે ધૃતઃ ॥ ૫૧૫ ॥
 નિષ્ઠુરં ગજચર્માપિ કુતો ધત્તેડતિરક્રુવત્ ।
 ગજાસુરં ઘાતયિત્વા દધૌ તચ્ચર્મ શકુરઃ ॥ ૫૧૬ ॥
 વારાહં દન્તમુત્પાટ્ય મુક્તલજ્જો બિભર્તિ કિમ્ ।
 ભઙ્ગાદાદિ-વરાહસ્ય તચ્ચિહ્નં સ બિભર્ત્યજઃ ॥ ૫૧૭ ॥

धीयते तेन घोरेण कमठास्थि कथं मुने ।
 उरेः कूर्मावतारस्य भङ्गादेतद्-दधात्प्रभुः ॥ ५१८ ॥
 अपिभत्कालकूटञ्च विषमुन्मत्तवत्कथम् ।
 समुद्रमथने भीतलोक-रक्षाणालेतवे ॥ ५१९ ॥
 तुन्दिलं वृषभं वृद्धं किमर्थमधिरोहति ।
 भीतं धर्मं पालयितुं तं स्ववालमकल्पयत् ॥ ५२० ॥
 मुण्डमालाभिरन्याभिर्वेष्टिताङ्गः कथं सदा ।
 भङ्गकल्प-ब्रह्मविष्णु-नाशसूयनमेव तत् ॥ ५२१ ॥
 अशुयीनि सदाऽस्थीनि धत्तेऽङ्गे पुष्पवत्कथम् ।
 छेदं य प्रलये स्वस्य शेषित्वस्यैव सूयकम् ॥ ५२२ ॥
 धत्ते यज्ञोपवीतं य शिरोरुडकृतं कथम् ।
 सर्वसंसार-कारित्वप्रथायै दक्ष विद्धि तत् ॥ ५२३ ॥
 शूलाग्र-प्रोतमनिशं प्रेतं कृत्वा कुतोऽटति ।
 कोटिशो विधिविष्णूनां मृत्तिसंसूयनाय तत् ॥ ५२४ ॥
 श्मशान-भस्मभिर्गात्रं उद्धूलयति किन्त्वसौ ।
 शुद्धभस्मावशेषित्वं जगतो बोधयत्यतः ॥ ५२५ ॥
 भडाटोपेन सततं ताण्डवं कुरुते कथम् ।
 आनन्दभरितः शम्भुरत एव प्रसिध्यति ॥ ५२६ ॥
 संछर्ता सर्वजगतां निष्ठुरश्च कथं मुने ।
 दुःभितस्यास्य जगतो विश्वमार्थमवेळि तत् ॥ ५२७ ॥
 कामान्धीकृतयक्षुः सन् शिरसा किं वळेत् स्त्रियम् ।
 भगीरथ-प्रार्थनया लोकक्षेमाय यावत् ॥ ५२८ ॥
 अपरां तु शरीरार्थे कथं वडति मन्दधीः ।
 शिवशक्ति-समाविष्टे सर्वे जगद्वितीरयन् ॥ ५२९ ॥
 स ईश्वरः कुटुम्बी य पुत्रवांश्च कथं मुने ।
 गजवक्त्राभ्य-दैत्यस्य नाशाय छि गजाननम् ॥ ५३० ॥
 शूरपद्मादि-दैत्यानां संछाराय षडाननम् ।

અજીજનત્ કાલકાલો મેરુધન્વા મહેશ્વરઃ ॥ ૫૩૧ ॥

તમોમયગુણઃ કેન સર્વેષામુપકારકઃ ।

નાસ્તિ સ્વતસ્તમસ્તત્ર કિન્તુ સાત્ત્વિકમેવ તત્ ॥ ૫૩૨ ॥

કથમેતાદૃશો વિપ્રૈઃ પરં બ્રહ્મેતિ કથ્યતે ।

ૐ તત્સદિતિ નિર્દેશઃ સર્વસ્તત્ર શ્રુતૌ કૃતઃ ॥ ૫૩૩ ॥

ઈશાનઃ સર્વવિદ્યાનાં ઈશ્વરઃ સર્વદેહિનામ્ ।

બ્રહ્મા યાધિપતિર્બ્રહ્મ બ્રહ્મણોઽધિપતિશ્ચ સઃ ॥ ૫૩૪ ॥

શિવો તત્પુરુષાયેતિ સન્મહસ્તે નમો નમઃ ।

ઇતિ ગૌરીપતિઃ સાક્ષાદ્-ગીયતે શ્રુતિમૌલિષુ ॥ ૫૩૫ ॥

ઇત્યુક્ત્વા તં ચ તત્રાન્યાન્ શાસ્ત્રા ભૂમિસુરાનપિ ।

દધીચિર્નિયયૌ દ્રષ્ટું શમ્ભુ કૈલાસપર્વતમ્ ॥ ૫૩૬ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શઙ્કરસંહિતાયાં દક્ષકાણ્ડે સ્કન્દસપ્તશત્યાં

દક્ષચરિતઃ દ્વાદશોદ્ધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડળં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય સપરિવારાય સવાહનાય

સપ્તપગ્થાશત્-મન્ત્રાત્મિકાય શ્રીપાર્વતીશાય તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-

પુષ્પ-સઘૃત-પનસફલ મહાહુતિ સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન ભગવાન્ વિધિમધુમથન-

શતમખનિખિલ-સુરવર-ભવકરણભરણઃ યન્ત્ર-

નિયન્ત્રિત-સ્વાન્ત-સહુલ્પ-ભૂતભવિષ્ય-વર્તમાન-

કાલત્રય-સમસ્તવસ્તુ-તત્ત્વવિષયઃ નિત્યનિર્મલ-

જ્ઞાનાત્મકઃ મન્ત્ર-પદવર્ણભુવન-તત્ત્વકલાત્મકઃ

શ્રીપાર્વતીશઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રી પાર્વતીપતે જય જય

જય પરમેશ્વર જય જય

જય સકલકાર્ય જય પ્રદે જય જય

નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૩ દક્ષયજ્ઞઃ ત્રયોદશોઽધ્યાયઃ ।

ૐ હાં વીરભદ્રાસનાય નમઃ ।

ૐ હાં વીરભદ્રમૂર્તયે નમઃ ।

નીલાભં રક્તવસ્ત્રં ભ્રુકુટિયુતમુખં જવાલકેશં ત્રિનેત્રમ્ ।

સવ્યે ખડ્ગગચ્ચ દણ્ડં ચ વિશિખપરશું વામભાગે કપાલમ્ ।

ખેટડ્ઘણ્ટાં વહન્તં મુસલમપિદધત્ કિઙ્કિણી-માલયાઢ્યમ્ ।

સિંહાખેટૈકવૃત્તિ સ્ફુરતુ મમ પુરો વીરભદ્ર-સ્વરૂપમ્ ।

ૐ ક્લીં ક્લીં વીરભદ્રાય નમઃ ।

ગતે મુનિવરે તસ્મિન્ દક્ષસ્યાસ્ય દુરાત્મનઃ ।

બલં વીર્યં ધૃતિઃ કીર્તિઃ નિર્યયુઃ સર્વસમ્પદઃ ॥ ૫૩૭ ॥

તથાપિ દૈવવશગઃ રુદ્રેણ રહિતં કૃતુમ્ ।

કર્તુમારભ્ય સર્વેષાં આહ્વાને પ્રૈષયદ્ભટાન્ ॥ ૫૩૮ ॥

ન શિવાય જનઃ કોપિ પ્રેષિતો નાપિ પત્રિકા ।

પ્રહિતા સ્વસ્ય જામાત્રે સર્વયજ્ઞભુજેઽપિ ચ ॥ ૫૩૯ ॥

દાક્ષાયણ્યસ્તુ સર્વાશ્ચ ભૂષિતા રમણૈઃ સહ ।

સમારુહ્ય વિમાનાનિ ગચ્છન્તિ શતશસ્તદા ॥ ૫૪૦ ॥

સતી વ્યજિજ્ઞાપચ્છમ્ભુ-નિકટે સ્વમનોરથમ્ ।

પિતુર્યજ્ઞમહં દ્રુષ્ટું ગન્તુમિચ્છામિ ભો ઇતિ ॥ ૫૪૧ ॥

નિષિદ્ધાઽપિ મહેશેન સ્ત્રીયાપલ્યાત્પિતુર્ગૃહમ્ ।

ગતા યતોઽધ્વરં ગચ્છેદનાહૂત ઇતિ સ્મૃતિઃ ॥ ૫૪૨ ॥

વિમાનિતા ચ દક્ષેણ માત્રા યદ્યપિ માનિતા ।

ન સત્કૃતા ચ ઋત્વિગ્મિઃ દક્ષભીત્યા ચ દૈવતૈઃ ॥ ૫૪૩ ॥

તદા રુદ્રો વીરભદ્રં પ્રેષયિત્વા ચ કાલિકામ્ ।

યજ્ઞં વિધ્વંસયામાસ મૃગો ભૂત્વા કૃતુસ્તદા ॥ ૫૪૪ ॥

યયૌ સ તમનુદ્રુત્ય હત્વા તત્રત્ય-નાકિનામ્ ।

અડ્ગચ્છેદં વિધાયાપિ યજમાનસ્ય વૈ શિરઃ ॥ ૫૪૫ ॥

ચિચ્છેદ વેદવલ્લ્યાશ્ચ કરં દન્તાંશ્ચ તિગ્મગોઃ ।

ભગસ્ય નેત્રે ભિભિદે નિષ્પિપેષ ચ શીતગુમ્ ॥ ૫૪૬ ॥

અલુગ્યચ્ય ભૃગોઃ શ્મશ્રુ ન્યકૃન્તચ્ય ચમસ્ય કમ્ ।

અખણ્ડચ્ય રસનાં હસ્તાંશ્ચૈવ હવિર્ભુજઃ ॥ ૫૪૭ ॥

એવં ધ્વસ્તે મખે દેવૈઃ પ્રાર્થિતઃ પરમેશ્વરઃ ।

યોજયિત્વાડજશિરસા યજમાનં પુનઃ ક્રતુમ્ ॥ ૫૪૮ ॥

સમાપથ્યાડથ તેનાપિ ચમકેન સ્તુતઃ શિવઃ ।

પ્રાજાપત્યં પદં તસ્મૈ દત્વા સ્વસ્થાનમાયયૌ ॥ ૫૪૯ ॥

દેવાશ્ચ શકુરે સ્તુત્વા પુનર્લબ્ધ્યાડગકાસ્તતઃ ।

સ્વં સ્વં સ્થાનં પ્રતિયયુઃ પુનસ્તત્પાપશેષતઃ ॥ ૫૫૦ ॥

શૂરેણ પીડિતા આસન્ ભૂયઃ સ્કન્દેન મોચિતાઃ ।

ઋષયશ્ચ તથા શામા નન્દિના વેદનિન્દિતે ॥ ૫૫૧ ॥

માર્ગેડભૂવન્ રતાઃ શમ્ભુ-ભસ્મ-રુદ્રાક્ષ-દૂષકાઃ ।

પુનરીશપ્રસાદેન મુક્તિમેષ્યન્તિ કાલતઃ ॥ ૫૫૨ ॥

ઇત્યેવં દક્ષકાણ્ડસ્ય કથા સમુપવર્ણિતા ।

શ્રુતા પાપહરી નૃણાં શિવભક્તિ-વિવર્દિની ॥ ૫૫૩ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં દક્ષકાણ્ડે સ્કન્દસમશત્યાં

દક્ષયજ્ઞાઃ ત્રયોદશોડધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાડગાય સાયુધાય સશક્તિકાય

સપરિવારાય સવાહનાય સમદશ-મન્ત્રાત્મકાય

શ્રીવીરભદ્રાય તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-

પુષ્પ-સઘૃત-કુષ્માણ્ડ-ખણ્ડ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન ભગવાન્ દૂષણદૂષિત-

જન્મમરણ-જરાભય-વિતરણ-વરસાહસઃ શિક્ષારૂક્ષ-

સ્વભાવઃ કરકમલ-કલ્લોલોલ્લસિત-કપાલશૂલાયુધઃ

ત્રિભુવન-ભયકુર-કરાળવદનઃ પાપિજન-દુર્જન-

તર્જનપટુ-ગર્જનભીષણઃ વીરભદ્રઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રી વીરભદ્ર જય જય
 જય શત્રુમર્દન જય જય
 જય દુષ્ટનિગ્રહ જય જય
 જય શિષ્ટપરિપાલન જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૪ ઉપદેશકાણ્ડેકૈલાસવર્ણના ચતુર્થશોડધ્યાયઃ ।

ૐ હાં યોગગુર્વાસનાય નમઃ ।
 ૐ હાં યોગગુરુમૂર્તયે નમઃ ।
 કૈલાસાદ્રિ-નિભં શાશાન્કુ-ધવળં સ્ફૂર્જજ્જટામણિતં
 નાસાલોકન-તત્પરં ત્રિનયનં વીરાસને સંસ્થિતમ્ ।
 મુદ્રા-ટકુ-કુરડ્ગ-જાનુવિલસત્-પાણિં પ્રસન્નાનનં
 કટ્યાસક્ત-ભુજ્ડગમં મુનિવર-ધ્યેયં ગુરું ભાવયે ॥
 ૐ હાં યોગગુરવે નમઃ ।
 અથોપદેશ-કાણ્ડીયકથા-સડ્ગ્રહમારભે ।
 વૈદિકો નિખિલો ધર્મો યત્ર વિસ્પષ્ટમુચ્યતે ॥ ૫૫૪ ॥
 અથ તં સૂતમામન્ય શૌનકાદ્યા મુનીશ્વરાઃ ।
 પપ્રચ્છુઃ કિલ કૈલાસઃ કીદૃગિત્યથ સોડવદત્ ॥ ૫૫૫ ॥
 પ્રાકારૈઃ સમભિશ્ચૈવ પરીતો રત્નગોપુરૈઃ ।
 ધાર્મિકૈર્મુનિભિર્બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદિભિરુપાસિતઃ ॥ ૫૫૬ ॥
 અન્નદાઃ પ્રથમે સન્તિ દ્વિતીયે શિવપૂજકાઃ ।
 તૃતીયે શિવકૈઠ્ઠ્યપરાસ્સન્તિ ચતુર્થકે ॥ ૫૫૭ ॥
 સોમવારવ્રતપરાઃ પ્રદોષવ્રતિનસ્તતઃ ।
 પચ્ચમે ત્વથ ષષ્ઠે ચે શિવરાત્રિવ્રતં દધુઃ ॥ ૫૫૮ ॥
 પ્રાકારૈઃ સમમે તત્ર પચ્ચાક્ષર-પરાયણાઃ ।
 તતોડન્તરે શિવજ્ઞાનપરૈર્વેદાન્તનિષ્ઠિતૈઃ ॥ ૫૫૯ ॥
 સદાશિવેન સતતં સર્વમડ્ગલયા સહ ।
 અધિષ્ઠિતઃ પાપિનાં તુ દુરારોહઃ શિવદ્વિષામ્ ॥ ૫૬૦ ॥

સુલભો ભસ્મરુદ્રાક્ષ-ધારિણાં શિવયાજિનામ્ ।
શિવપુણ્યકૃતાં શૈવવ્રતાનુષ્ઠાયિનામપિ ॥ ૫૬૧ ॥

શિવભક્તાન્ન-દાતૃણાં શ્રીપગ્ચાક્ષર-જાપિનામ્ ।
ઉમા-વિદ્યેશ-ષટ્કુત્ર-વ્રતાનુષ્ઠાનશાલિનામ્ ॥ ૫૬૨ ॥

ઇત્યાકર્ણાય મુનિભિઃ શિવપુણ્યાનિ કીર્તય ।
ઇતિ સમ્પ્રાર્થિતઃ સૂતઃ ક્રમાદ્રક્તું પ્રચક્રમે ॥ ૫૬૩ ॥

ભર્ત્સનાત્સર્વપાપાનાં સ્મારણાચ્ચ શિવસ્ય ચત્ ।
ભસ્મેતિ ખલુ વિખ્યાતં ભુક્તિમુક્તિ-ફલપ્રદમ્ ॥ ૫૬૪ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં ઉપદેશકાણે સ્કન્દસમશત્યાં
કૈલાસવર્ણના ચતુર્દશોઽધ્યાયઃ ।
સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
હિરણ્યકુણ્ડલ વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
સપરિવારાય સવાહનાય ઐકાદશ-મન્ત્રાત્મકાય
શ્રીયોગગુરુમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃત
ચૂતફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
અનેન દિવ્યમઙ્ગળ-હોમેન ભગવાન્નેરુમન્દર-
નિષદ-ગન્ધમાદન-હિમાચલાચલરત્ન-નવરત્ન-નિકર-ધગદ્ગિતશૃંગ-
કૈલાસ-શિખરઃ દિક્ષાલ-મૌળિ-
પાળિ-મલ્લિકામન્દાર-કુસુમ-મકરન્દ-સાન્દ્ર-
સુન્દર-ચરણારવિન્દઃ પુસ્તકાક્ષમાલા-વહ્નિ-
ચિન્મુદ્રહસ્તઃ વાણીશ-ભૂમીશ-અમરેશ-પ્રમુખ-
નિખિલ-મુનિવર-ધ્યાનોપાસન-વેદાન્ત-સિદ્ધાન્ત-
-ઉપદેશ-શ્રીગુરુમૂર્તિઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રીજ્ઞાનમૂર્તે જય જય

જય જ્ઞાનદાયક જય જય

જય ચિત્સ્વરૂપ જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય

नमः पार्वतीपतये हर हर महादेव ॥

२.१५ उपदेशकारेण भस्मधारण-प्रभावः पञ्चदशोऽध्यायः ।

ॐ कामेश्वरासनाय नमः ।

ॐ कामेश्वरमूर्तये नमः ।

भस्मोद्धूणित-विग्रहं शशिधरं वेणीजटा-मण्डितं

टङ्कुं कृष्णमृगं दधानमभयं वीरासने संस्थितम् ।

अङ्कु सव्यतलेऽपरं करतलं विन्यस्य योगेश्वरं

व्याघ्र-त्वग्गसनं ललाटजट्टशा दग्ध-स्मरेशं भजे ॥

ॐ कामेश्वराय नमः ।

तद्भस्मोद्धूलनं तादृक् त्रिपुण्ड्रं च न लङ्घयेत् ।

श्रुत्वा विधीयते यस्मात् तत्त्यागी पतितो भवेत् ॥ ५६५ ॥

किञ्चाज्ञानस्य विच्छित्तिः ज्ञानादेव न यान्यथा ।

तत्ज्ञानसाधनं भस्म-धारणं मुण्डके श्रुतम् ॥ ५६६ ॥

शिवदत्तं भस्म धृत्वा विष्णुः शक्तिमवाप्य य ।

जगत्सृष्ट्वा पालयति जागरुकोऽधुनापि हि ॥ ५६७ ॥

द्रविडेषु द्विजः कश्चित् सर्वाशी कुत्सिताशयः ।

सर्वस्त्रीनिरतः पापी मृतः शर्ङ्गाटके क्वचित् ॥ ५६८ ॥

सारमेयास्तदाऽऽगत्य जग्धुं तस्य कलेवरम् । ६ ?

भस्मस्पृष्टपदं न्यस्यन् तदानीं तत्प्रभावतः ॥ ५६९ ॥

सर्वपाप-विनिर्मुक्तः कैलासमगमद्-द्विजः ।

किमुतालो बुद्धिपूर्वं विरजा-भस्मधारिणः ॥ ५७० ॥

तथा वङ्गे नृपः कश्चित् दानशौण्डः सदा द्विजान् ।

आलूय तेभ्यो दानानि विततार तदा द्विजः ॥ ५७१ ॥

विदर्भादागतः कश्चिद्-दृष्ट्वा क्वालं महीपतेः ।

भस्मशून्यं जगादैनं भस्मधारण-पूर्वकम् ॥ ५७२ ॥

दानानि देहि राजेन्द्र तद्विना निष्कलं यतः ।

कर्मेत्यथ महीपस्तु तमनादृत्य गर्वतः ॥ ५७३ ॥

દાનાન્યદાત્તતો નાતિચિરેણૈવ સ શત્રુભિઃ ।
 પરાજિતો ભ્રષ્ટરાજ્યઃ વ્યાધિભિઃ પરિપીડિતઃ ॥ ૫૭૪ ॥
 અટન્સ ભાર્યયા સાકં વૈદર્ભદ્વિજમેત્ય ચ ।
 ધૃત્વા ભસ્મ પુના રાજ્યં પ્રાપ્યાન્તે શઙ્કરં યયૌ ॥ ૫૭૫ ॥
 ઐં જય જય સ્કન્દપુરાણે શઙ્કરસંહિતાયાં ઉપદેશકાણે સ્કન્દસમશત્યાં
 ભસ્મધારણ-પ્રભાવઃ પચ્ચદશોઽધ્યાયઃ ।
 સત્યાસસન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
 ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
 હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥
 ઐં સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
 સપરિવારાય સવાહનાય એકાદશ-મન્ત્રાત્મકાય
 શ્રીયોગગુરુમૂર્તયે તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-
 સઘૃત-દ્રાક્ષાફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ॥
 અનેન દિવ્યમડ્ગલ-હોમેન ભગવાન્ સ્વસ્તિ-સમસ્ત
 વિસ્તીર્ણ-ભુવનરક્ષા-દક્ષવિચક્ષણઃ દાક્ષાયણીકર-
 પલ્લવાકલિત-ગલ-લક્ષિત-ગીર્વાણરાજ-મણિમયિતઃ
 ભસ્મોદ્ધૂલિત-ત્રિપુણ્ડ્ર-વિભૂષિતઃ શ્રીકામેશ્વરઃ પ્રીયતામ્ ।
 જય શ્રી કામેશ્વર જય જય
 જય ભસ્મોદ્ધૂલિત જય જય
 જય ઐશ્વર્યપ્રદ જય જય
 જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
 નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૬ ઉપદેશકાણે રુદ્રાક્ષમહિમ્ન ષોડશોઽધ્યાયઃ ।

ઐં હાં દક્ષિણામૂર્ત્યાસનાય નમઃ ।
 ઐં હાં દક્ષિણામૂર્તિ-મૂર્તયે નમઃ ।
 શીતાગં વહ્નિહસ્તં દ્વિજપતિસહિતં ભસ્મનોદ્ધૂલિતાઙ્ગં
 રુદ્રાક્ષોલ્લાસિપીઠં હુતવહનયનં મૂર્ધ્નિ ગઙ્ગાં દધાનમ્ ।
 ઐં કારં મૂલમન્ત્રં મુનિવરસહિતં વેદસારં શિવાખ્યં
 વન્દે કૈલાસનાથં સુરવરવિનુતં દક્ષિણામૂર્તિમીશમ્ ॥

ॐ नमो दक्षिणामूर्तये श्रद्धां मेधां मज्जं प्रयच्छ स्वाहा
 अथ रुद्राक्ष-माहात्म्यं वर्णयन् रोमदर्षणः ।
 प्रथमं तत् समुद्भूतिं तत्सङ्ख्या-नियमानपि ॥ ५७६ ॥
 सङ्ख्यं धारयेद्वा बाह्वोः षोडश षोडश ।
 ओकं शिखायां करयोः द्वादश द्वादश द्रयोः ॥ ५७७ ॥
 द्वात्रिंशत्कण्ठदेशे तु प्रत्येकं कर्णयोश्च षट् ।
 धारयेद्यस्तु रुद्राक्षान् रुद्रवत्पूजयते हि सः ॥ ५७८ ॥
 धृत्युक्त्वा वर्णभेदेन धारणं तत्कृत्वा तथा ।
 प्रोच्य तत्र कथा वह्निरब्रवीत्तां ब्रवीम्यहम् ॥ ५७९ ॥
 नन्दिग्रामे पुरा काचिद्धारयोषा शिवाम्रिता ।
 स्वयं रुद्राक्षभरणा स्वकीयौ कपिमर्कटौ ॥ ५८० ॥
 विभूषयन्ती रुद्राक्षैः कीडयन्ती बभूव ह ।
 प्रयाता सा य कैलासं तौ य जन्मान्तरे क्वचित् ॥ ५८१ ॥
 देशे राजा य मन्त्री य भूत्वा रुद्राक्षधारिणौ ।
 कमेण शिवसारूप्यं गतौ तद्वैभवेन हि ॥ ५८२ ॥
 पुरा पुष्करदेशेऽभूत्सौम्यनामा महीपतिः ।
 तस्य भार्या वसुमती रुपयौवनशालिनी ॥ ५८३ ॥
 तथापि वेश्यानिरत आसीन्नरपतिस्तदा ।
 दुःष्मिता राजपत्नी तां दृष्ट्वा भार्या पुरोधसः ॥ ५८४ ॥
 रुद्राक्षमेकं तत्कण्ठे धारयामास तद्दिने ।
 राजा स्वभवनादन्यद्रेढं प्रति ययौ नहि ॥ ५८५ ॥
 रममाणः स्वगेहिन्या शुद्धान्तेऽभूद्यदा तदा ।
 शत्रुरुद्धां पुरीं श्रुत्वा पुनश्चिन्तापरोऽभवत् ॥ ५८६ ॥
 तथा राज्ञी तस्य कण्ठे रुद्राक्षं तदधारयत् ।
 तन्महिम्ना तदा सर्वान् विद्राव्य स्वरिपूतृषः ॥ ५८७ ॥
 सुभं भुक्त्वा चिरं राज्यं अन्ते कैलासमाप य ।
 अहो रुद्राक्षमहिमा मनोवायामगोचरः ॥ ५८८ ॥

રુદ્રાક્ષ-ધારણાત્કશ્ચિત્ માર્જરોપિ દિવં ગતઃ ।
 પુનરાગત્ય તત્રત્યં વૃત્તાન્તં ચાપ્યવર્ણયત્ ॥ ૫૮૯ ॥
 સિન્ધુદેશે દ્વિજઃ કશ્ચિત્સુપ્રતીપાહ્વયોઽભવત્ ।
 નિત્યાન્નદાન-નિરતઃ કિન્તુ રુદ્રાક્ષ-ધારિણામ્ ॥ ૫૯૦ ॥
 પ્રવેશો ભક્તશાલાયાં નાન્યસ્તત્ર વિશેદિતિ ।
 નિયમં કૃતવાનેવં કાલે ગચ્છતિ જાતુચિત્ ॥ ૫૯૧ ॥
 અરુદ્રાક્ષધરઃ કશ્ચિત્ યતિસ્તદ્ગેહમાગમત્ ।
 અસ્તુ નામ યતિર્વિષ્ણુતુલ્યો વા વિષ્ણુરેવ વા ॥ ૫૯૨ ॥
 રુદ્રાક્ષ-ધારણામૃતે ન મુક્તિમિહ સોઽર્હતિ ।
 ઇતીરિતસ્તસ્ય પુત્રૈસ્તર્જિતશ્ચ સ મસ્કરી ॥ ૫૯૩ ॥
 રાણે વિજ્ઞાપયામાસ રાજાધ્યાહૂય તાંશ્ચ તમ્ ।
 વ્યચારયન્-નીતિતત્ત્વં યતિરેવં તદાબ્રવીત્ ॥ ૫૯૪ ॥
 યતિશ્ચ બ્રહ્મચારી ચ પક્વાન્ન-સ્વામિનાવુભૌ ।
 તસ્મા અન્નમદત્વાયં તસ્કરો દાણ્ડમર્હતિ ॥ ૫૯૫ ॥
 સુપ્રતીપસ્તદોવાચ પ્રણિપત્ય સભાસદઃ ।
 ન વેષેણ યતિર્ભૂયાત્ નારુદ્રાક્ષધરો યતિઃ ॥ ૫૯૬ ॥
 સશરીરો દિવં યાતું શક્યતે કિં ત્વયા દ્વિજ ।
 ઇતિ કુધ્ધેન યતિના પ્રોક્તઃ પ્રોવાચ તં દ્વિજઃ ॥ ૫૯૭ ॥
 રુદ્રાક્ષ-ભૃદ્ધિડાલોપિ સદેહો મે દિવં વ્રજેત્ ।
 ઇત્યુક્ત્વા સ્વગૃહાન્તઃસ્થં ઓતું રુદ્રાક્ષધારિણામ્ ॥ ૫૯૮ ॥
 પ્રૈષયત્ ત્રિદિવં સોઽપિ તત્રત્યૈર્બહુમાનિતઃ ।
 પુનરેત્ય કૃતાન્તસ્ય રુદ્રાક્ષાદ્ભીતિમબ્રવીત્ ॥ ૫૯૯ ॥
 તતો યતિઃ સ રુદ્રાક્ષં ધૃત્વા ભુક્ત્વા ચ તદ્ગૃહે ।
 ધ્યાયન્ સદાશિવં ચિત્તે શિવસાયુજ્યમા પ ચ ॥ ૬૦૦ ॥
 રુદ્રાક્ષવૈભવં શ્રુત્વા મુનયો રોમહર્ષણામ્ ।
 પચ્ચાક્ષરસ્ય માહાત્મ્યં પપ્રચ્છુઃ પ્રાહ સોઽપિ તત્ ॥ ૬૦૧ ॥
 ઐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં ઉપદેશકાણે સ્કન્દસમશત્યાં
 રુદ્રાક્ષમહિમા ષોડશોઽધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।

હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય સપરિવારાય

સવાહનાય ષર્ફિશતિ-મન્ત્રાત્મિકાય શ્રીદક્ષિણામૂર્તયે

તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-પુષ્પ-સઘૃત-પૂગીફલ-મહાહૃતિં

સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।

અનેન દિવ્યમડ્ગળ-હોમેન ભગવાન્ કનકશિખરિ-

નિપતદમર-સરિત્-સ્રોતસ્સગ્જાત-કનકમય-કોકનદ-

મૃણાળતન્તુ-સન્તાન-સમાનોપવીત-વિરાજમાનઃ

નિખિલચરાચર-વર્ગસર્ગનિપુણ-પ્રશસ્ત-

પ્રણવમુખ-ઋગ્યજુસ્સામાથર્ણવ-વેદશિવાગમ-શાસ્ત્રોપદેશઃ

પુરાણસ્મૃતિ-પ્રભૃતિ-ચતુષ્ષ્ટિકલા-સકલમન્ત્રોપદેશ-પ્રશસ્તઃ

પુસ્તકાક્ષમાલા-કમણ્ડલુ-વલ્લલાલકૃતઃ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિઃ પ્રીયતામ્ ।

જય શ્રી દક્ષિણામૂર્તે જય જય

જય રુદ્રમૂર્તે જય જય

જય જ્ઞાનપ્રદ જય જય

જય સકલવિદ્યાપ્રદ જય જય

જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય

નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૭ ઉપદેશકાણ્ડે પચ્ચાક્ષરમહિમા સમદશોડધ્યાયઃ ।

ૐ હાં હૌં સદાશિવાસનાય નમઃ ।

ૐ હાં હૌં સદાશિવમૂર્તયે નમઃ ।

ધ્યાયેન્નિરામયં દેવં જગત્સૃષ્ટ્યાદિ-કારણમ્ ।

નિર્ગુણં નિષ્કલં નિત્યં મનોવાચ્યામગોચરમ્ ॥

ગઙ્ગાધરં શશિધરં જટામકુટ-મણ્ડિતમ્ ।

શ્વેતભૂતિ-ત્રિપુણ્ડ્રેન લલાટેન વિરાજિતમ્ ॥

લોચન-ત્રયસમ્પન્નં સ્વર્ણ-કુણ્ડલમણ્ડિતમ્ ।

દિવ્યામ્બરં રત્નભૂષં રત્નસિંહાસન-સ્થિતમ્ ॥

સર્વાભીષ્ટ-પ્રદાતારં વટમૂલે-નિવાસિનમ્ ।
 સનાતનં સામ્બમૂર્તિં પરમાત્માનમવ્યયમ્ ॥
 ઐં હાં હૌં સામ્બસદાશિવાય નમઃ ।
 ઈષત્તદીય-માહાત્મ્યમિહાપિ પ્રોચ્યતે સ્પુટમ્ ।
 પગ્ચાક્ષરઃ પરો મન્ત્રઃ પગ્ચપાતકનાશનઃ ॥ ૬૦૨ ॥
 સદ્ગુરોરુપદેશેન લબ્ધ્વા તં નિયતો જપેત્ ।
 તજ્જપસ્ય પ્રભાવેન બહવઃ સિદ્ધિમાગતાઃ ॥ ૬૦૩ ॥
 કાશીરાજસ્ય દુહિતા પગ્ચાક્ષરપરાડભવત્ ।
 તદ્ભર્તા તદભાવેન નાશકનોત્કીડિતું તથા ॥ ૬૦૪ ॥
 તતો ગુરોઃ સ તલ્લબ્ધ્વા તથા સાકમરીરમત્ ।
 કાકરૂપેણ તદ્દેહાન્નિરગુઃ પાપરાશયઃ ॥ ૬૦૫ ॥
 શુદ્ધસત્વો બહૂન્ ભોગાન્ ભુક્તવેહ નરદુર્લભાન્ ।
 અન્તે શિવસ્ય સાયુજ્યં પ્રપેદે ભાર્યયા સહ ॥ ૬૦૬ ॥
 એવં બાડવદેશે ચ દ્વાવાસ્તાં સોદરૌ દ્વિજૌ ।
 તયોરન્યતરઃ પ્રાપ્તઃ સન્ધ્યાસં યતિવાક્યતઃ ॥ ૬૦૭ ॥
 અન્યોડપિ તત્પ્રપિત્સુઃ સ્વપિત્રા ન્યાયેન વારિતઃ ।
 પગ્ચાક્ષરં મન્ત્રરાજં લબ્ધ્વા તજ્જપ-વૈભવાત્ ॥ ૬૦૮ ॥
 મહિમાનં યતીનામપ્યત્યક્રામત્સ જાતુચિત્ ।
 ન્યક્ષ્ત્રતો યતિના ભ્રાત્રા તત્પ્રભાવમદર્શયત્ ॥ ૬૦૯ ॥
 અન્યેષ્યેવં હિ બહવઃ મહાપાતક-દૂષિતાઃ ।
 પતિતાશ્ચાભિશસ્તાશ્ચ મુક્તાસ્તન્મન્ત્રજાપતઃ ॥ ૬૧૦ ॥
 ઇતિ પગ્ચાક્ષરી-મન્ત્રજપ-વૈભવમંશતઃ ।
 વર્ણિતં શિવનામ્નાં ચ માહાત્મ્યં વાણ્યતેડધુના ॥ ૬૧૧ ॥
 જ્ઞાનતોડજ્ઞાનતો વાપિ શિવનામાતિપાવનમ્ ।
 ઉચ્ચરન્તીહ ચે મર્ત્યાઃ નાસ્તિ તેષામઘં ધ્રુવમ્ ॥ ૬૧૨ ॥
 કશ્ચિદ્વિજકુલે જાતઃ મધેવિક્રય-જીવનઃ ।
 મૃતિકાલે સ્વપુત્રસ્ય નિકટે સ્વમુદીરયન્ ॥ ૬૧૩ ॥
 ઉત્તમર્ણાધિમર્ણત્વં કેનચિદ્ધાર્યતે શિવમ્ ।

ઇતિ બ્રુવન્ જહૌ પ્રાણાન્ તચ્છિવ-સ્મૃતિમાત્રતઃ ॥ ૬૧૪ ॥

ધ્વસ્તપાપઃ શિવગણૈઃ કૈલાસં દ્રાગનીયત ।

તથૈવ કશ્ચન વ્યાધઃ પ્રહરાહર- સંહર ॥ ૬૧૫ ॥

ઇતિ બ્રુવન્નન્તકાલે પ્રતિપેદે હરાન્તિકમ્ ।

ધર્મરાજોઽપિ શર્વેણ શિક્ષિતસ્તત્ર નેઙ્ગતે ॥ ૬૧૬ ॥

કશ્ચિત્સકુરજાતીયઃ શકુરેતિ પૃથગ્જનૈઃ ।

આહૂતસ્તેન તે સર્વેઽધ્યારોહન્ શિવં પદમ્ ॥ ૬૧૭ ॥

ઇતિ નામ્નાં પ્રભાવો વો વર્ણિતોઽથ મુનીશ્વરાઃ ।

શિવવ્રતાનાં માહાત્મ્યં વાર્ણ્યતે ચિત્તશુદ્ધિદમ્ ॥ ૬૧૮ ॥

તદીય-વ્રતમાહાત્મ્યં શૃણ્વતાં પાપમોચનમ્ ।

મર્ત્યઃ સન્ યદનુષ્ઠાનાત્સુખં શિવપદં વ્રજેત્ ॥ ૬૧૯ ॥

સોમવાર-વ્રતં ચોમામહેશાન-વ્રતં તથા ।

પ્રદોષ-વ્રતમન્યઞ્ચ કેદાર-વ્રતમુત્તમમ્ ॥ ૬૨૦ ॥

એવં ગૌર્યાઃ ષણ્મુખસ્ય દન્તિવક્રસ્ય નન્દિનઃ ।

ભૈરવસ્ય વ્રતં વાઽપિ કૃત્વા સિદ્ધિમવાપ્નુયાત્ ॥ ૬૨૧ ॥

શુક્રવાર-વ્રતંશ્ચૈવ પૂર્ણિમા-વ્રતમેવ ચ ।

નવરાત્ર-વ્રતંશ્ચૈવ ગૌર્યા મુખ્યાન્યમૂનિ હિ ॥ ૬૨૨ ॥

ષષ્ઠી-વ્રતં કૃત્તિકર્ક્ષ-વ્રતં કુજદિન-વ્રતમ્ ।

ષણ્મુખસ્ય વ્રતાન્યેવં બહૂનિ શ્રેયસે નૃણામ્ ॥ ૬૨૩ ॥

ચતુર્થી-વ્રતમન્યઞ્ચ શુક્રવાર-વ્રતં તથા ।

એકદન્ત-પ્રીતિકરં સર્વસમ્પત્કરં શુભમ્ ॥ ૬૨૪ ॥

નન્દિનસ્તુ પ્રદોષેષુ પૂજનં વ્રતમુત્તમમ્ ।

તેન વન્ધ્યા સુતં વિન્દેત્સૌમાઙ્ગલ્યં સતી ચિરમ્ ॥ ૬૨૫ ॥

કાર્તિકે ભાનુવારે તુ ભૈરવ-વ્રતમુત્તમમ્ ।

સર્વરોગ-પ્રશમનં સકૃચ્ચીર્ણમપીષ્ટદમ્ ॥ ૬૨૬ ॥

શૂલવ્રતં તથા પુણ્યં વૃષભ-વ્રતમેવ ચ ।

અનુષ્ઠિતં સર્વકામ-સિદ્ધિદં બહુભિઃ પુરા ॥ ૬૨૭ ॥

મુનિભિર્વિબુધૈર્મર્ત્યૈઃ અનુષ્ઠિતમિદમ્પરૈઃ ।

બહુધા શ્રૂયતે વિપ્રાઃ લબ્ધં ચ પરમં પદમ્ ॥ ૬૨૮ ॥

એવં વ્રતાનિ વિપ્રેન્દ્રા વર્ણિતાન્યથ કીર્ત્યંતે ।

શિવપુણ્યસ્ય માહાત્મ્યં ચત્કૃતં ખલુ મુક્તિદમ્ ॥ ૬૨૯ ॥

શિવલિંગસ્ય ગૌર્યાદિમૂર્તીનાં ચ મુનીશ્વરાઃ ।

નિર્માણં સ્વાર્ણ-રજત-તામ્ર-દારુ-શિલાદિભિઃ ॥ ૬૩૦ ॥

તત્પ્રતિષ્ઠા તથા તેષાં કલ્પમિરાયતનસ્ય ચ ।

વસ્ત્ર-સ્રગ્ભૂષણૈશ્ચાપિ પૂજનં સતિ વૈભવે ॥ ૬૩૧ ॥

દીપાનાં સ્થાપનં તત્ર ગવાં ચ પ્રતિપાદનમ્ ।

ક્ષેત્રારામ-તટાકાદિ નિર્માણં વિભવોચિતમ્ ॥ ૬૩૨ ॥

રથવાહન-નિર્માણં ઉત્સવસ્ય પ્રકલ્પનમ્ ।

જીર્ણલયોદ્ધારણં ચ પ્રાદક્ષિણ્યં નમસ્કૃતિઃ ॥ ૬૩૩ ॥

શિવાર્ચકાય ગેહાદિદાનં સોપસ્કરં દ્વિજાઃ ।

દાનં ચ શિવભક્તેભ્યો વસ્ત્રાદીનાં વિશેષતઃ ॥ ૬૩૪ ॥

વાચનં ચ પુરાણાનાં વાચકાય યથાર્હતઃ ।

વસ્ત્રાલકુરણાદીનાં દાનં તસ્ય નમસ્કૃતિઃ ॥ ૬૩૫ ॥

શિવભક્ત-જનાનાં ચ પ્રત્યુત્થાનં નમસ્ક્રિયા ।

તત્કાર્યપ્રતિબન્ધશ્ચ તત્સાહ્યગ્ચ યથોચિતમ્ ॥ ૬૩૬ ॥

એતાનિ શિવપુણ્યાનિ ચે કુર્વન્તિ નરોત્તમાઃ ।

ભુક્ત્વા તે વિપુલાન્ ભોગાન્ પુત્રપૌત્રાદિ-સંયુતાઃ ॥ ૬૩૭ ॥

કાગ્ચનેન વિમાનેન શિવલોકમવાપ્ય ચ ।

કલ્પકોટિ-સહસ્રાણિ મોદન્તે શિવસન્નિધૌ ॥ ૬૩૮ ॥

અત્ર ચોદાહરન્તીમાન્ ઇતિહાસાન્ પુરાતનાન્ ।

શૃણુધ્વમૃષયઃ સર્વે શિવપુણ્યકૃતાં શુભાન્ ॥ ૬૩૯ ॥

દેવેષુ દૈત્યેષુ મુનીશ્વરેષુ મર્ત્યેષુ વિપ્રેષુ ચ ભૂમિપેષુ ।

વૈશ્યેષુ શૂદ્રેષ્વપિ સકુરેષુ સન્ત્યેવ નારીષ્વપિ શમ્ભુભક્તાઃ ॥ ૬૪૦ ॥

તેષાં બાહ્યાનિ ચિહ્નાનિ દશ સન્તિ મુનીશ્વરાઃ ।

ત્રીણ્યાન્તરાણિ ચોક્તાનિ ત્રયોદશ ભવન્તિ હિ ॥ ૬૪૧ ॥

प्रथमं भस्मरुद्राक्ष-धारणं समुदीरितम् ।
 गुरुसेवा द्वितीया स्यात् तृतीया च शिवस्तुतिः ॥ ६४२ ॥
 नामोच्चारणमीशस्य यत्तुर्थं परिपठ्यते ।
 पञ्चमं देवदेवस्य पूजनं ब्राह्मणोत्तमाः ॥ ६४३ ॥
 शिवाल्यस्य पुण्यस्य दर्शनं षष्ठमीरितम् ।
 तथा शिवपुराणानां श्रवणं सप्तमं विदुः ॥ ६४४ ॥
 शिवभक्त-नमस्कारमष्टमं कथयन्ति हि ।
 नवमं शिवभक्तोभ्यो दानमन्नस्य यक्षते ॥ ६४५ ॥
 तेभ्यो वस्त्रादिदानं स्यात् दशमं गुरवे तथा ।
 अवे बाह्यानि चिह्नानि कथितानि दश द्विजाः ॥ ६४६ ॥
 अथान्तराणि कथ्यन्ते मानसाः प्रथमो जपः ।
 द्वितीया मानसी पूजा साक्षात्कृतिरथापरा ॥ ६४७ ॥
 वाग्गद्गदाङ्ग-कम्पश्च रोमलघोऽश्रुपातनम् ।
 येषां ते शिवभक्तास्तान् प्राणमन् पूजयन्नपि ॥ ६४८ ॥
 भुक्तवेले विपुलान् भोगान् दृढाङ्गः पुत्रपौत्रवान् ।
 अभुत्र ब्रह्मविषयवादि-प्रत्युदातः शिवान्तिकम् ॥ ६४९ ॥
 प्रपद्य सन्निधौ शम्भोः स्थित्वा प्राप्य सङ्गपताम् ।
 अन्ते य शिवसायुज्यं लभेत ब्राह्मणोत्तमाः ॥ ६५० ॥
 ऐतद्गौर्यै शिवेनोक्तं नान्यस्तद्भक्तुमर्हति ।
 अथापि किञ्चित् वक्ष्येऽलं शृणुध्वं मुनिसत्तमाः ॥ ६५१ ॥
 कोसलाधिपतेः पुत्रश्चातस्रः कौशिकेन हि ।
 शप्ता अन्धत्वमापन्ना अरण्ये रमणैः सह ॥ ६५२ ॥
 कुम्भोद्भवेन मुनिना शिवधर्मोपदेशतः ।
 तथैव शिवपुण्यानि कुर्वाण आचिरेण य ॥ ६५३ ॥
 लब्धनेत्राश्चिरम्भोगान् अनुभूयैडिकानपि ।
 अन्ते प्रापुश्च कैलासं तथा कश्चन यूर्णिकम् ॥ ६५४ ॥
 शिष्टं शिवाल्यप्रान्ते पाषाणोऽवेपथ्यततः ।

જય મહાદેવ જય જય
જય ભક્તાનુગ્રહકારક જય જય
જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥

૨.૧૮ ઉપદેશકાણ્ડ-મુક્તિફલપ્રદાન અષ્ટાદશોડધ્યાયઃ ।

ૐ હાં હૌં પરશિવાસનાય નમઃ ।
ૐ હાં હૌં પરશિવમૂર્તયે નમઃ ।
વિશ્વવ્યાપિનમાદિ-દેવમમલં નિત્યં પરં નિષ્કલં
નિત્યોદ્ભુદ્-વિશુદ્ધપત્ર-કમલે વ્યામાક્ષરૈર્મણિતમ્ ।
નિત્યાનન્દમનેક-પૂર્ણમનિશં નીવાર-શૂકોપમં
શબ્દબ્રહ્મમયં હૃદયમ્બુજપુટે નિત્યં સદાડલં ભજે ॥
ૐ હાં હૌં પરશિવાય નમઃ ।
અથ શૈવપુરાણાનાં શૃણુત શ્રવણે ફલમ્ ।
તદિયત્તા-પરિચ્છિત્યૈ નાલમીશોડપિ ભૂચુરાઃ ॥ ૬૬૨ ॥
યે શૈવાનિ પુરાણાનિ શૃણ્વન્તિ શ્રદ્ધયાડન્વિતઃ ।
પદં તેષાં વિનિર્દિષ્ટે શાઙ્ગરં વિમલાત્મનામ્ ॥ ૬૬૩ ॥
બહવઃ શામ્ભવીં ગાથાં શ્રુત્વા ભક્તિ-પુરઃસરમ્ ।
સ્ત્રિયઃ શૂદ્ધાશ્ચ પાપિષ્ઠા લેભિરે સદ્રતિં પરામ્ ॥ ૬૬૪ ॥
એવં વઃ કથિતઃ શમ્ભુપુણ્યં વિદધતાં શુભમ્ ।
વિપર્યયે ભવેદ્યથ્ય યથ્ય તદ્-દ્રોહિણાં ભવેત્ ॥ ૬૬૫ ॥
તદધ્યહ્નં પ્રવક્ષામિ હાનાર્થં મુનિપુરુષવાઃ ।
શિવાપરાધઃ સ્વલ્પોડપિ મહાનરક-પાતકૃત્ ॥ ૬૬૬ ॥
શિવાલયેષ્ટકા-ચૌર્યાત્ કાલસૂત્રે પતેન્નરઃ ।
તૈલં શિવસ્ય મુષ્ણંસ્તુ શૈરવે પીડ્યતે ચિરમ્ ॥ ૬૬૭ ॥
શિવાલય-પશૂન્ હૃત્વા કુમ્ભીપાકેષુ પથ્યતે ।
શિવક્ષેત્રાપહારેણ પાત્યતેડવીચિનારકે ॥ ૬૬૮ ॥
શિવનિન્દાપરા યે ચ ભસ્મરુદ્રાક્ષ-નિન્દકાઃ ।

આબ્રહ્મકલ્પં તેઽશ્નન્તિ નિરયાનેકવિંશતિમ્ ॥ ૬૬૯ ॥
 આરાધનં શિવસ્યાતઃ કર્તવ્યં ભૂતિમિચ્છતા ।
 ઇત્યુક્તે મુનયઃ સૂતં પુનઃ પપ્રચ્છુરાદરાત્ ॥ ૬૭૦ ॥
 કેષુ સ્થલેષુ દેવાશ્ચર્ચયશ્ચાપૂજયચ્છિવમ્ ।
 ઇતિ પૃષ્ઠોઽબ્રવીત્સૂતઃ કાશ્યાં કાઞ્ચ્યાં ચિદમ્બરે ॥ ૬૭૧ ॥
 વૃદ્ધાદ્રૌ શ્રીકાલહસ્તિ-શૈલે મધ્યાર્જુને તથા ।
 શ્વેતારણ્યે પઞ્ચનદે વલ્મીકેઽધ્યરુણાયલે ॥ ૬૭૨ ॥
 ગજારણ્યેઽથ હાલાસ્યે માતૃભૂતેશ્વરાયલે ।
 રામેશ્વરેઽપિ સમ્પૂજ્ય શિવં પ્રાપુઃ શુભાં ગતિમ્ ॥ ૬૭૩ ॥
 બ્રહ્મા વિષ્ણુશ્ચ શકશ્ચ ધ્રુવશ્ચોત્તાનપાદજઃ ।
 જમદગ્નિસુતો રામો માર્કણ્ડેયાદયસ્તથા ॥ ૬૭૪ ॥
 શિવલિઙ્ગં પ્રતિષ્ઠાપ્ય પૂજયન્તિ યુગે યુગે ।
 કેચિત્સ્વાયમ્ભુવં લિઙ્ગં પૂજયામાસુરાદરાત્ ॥ ૬૭૫ ॥
 લિઙ્ગસ્ય યસ્ય કસ્યાપિ પૂજનં પાપનાશનમ્ ।
 આર્ષં દૈવં તથા સ્વાયમ્ભુવમેષાં વિશિષ્યતે ॥ ૬૭૬ ॥
 ઇત્યુક્તવન્તં મુનયઃ સૂતમૂઘઃ કુતૂહલાત્ ।
 કથં નુ શૂરપદ્મોઽગાદૈત્યઃ સ્કન્દસ્ય વાહતામ્ ॥ ૬૭૭ ॥
 ધ્વજતાં ચ કૃતં પુણ્યં તેન કિં પૂર્વજન્મનિ ।
 ઇતિ તચ્છ્રોતુકામાનાં સંશયં છેત્તુમર્હસિ ॥ ૬૭૮ ॥
 ઇતિ પૃષ્ઠસ્તદા સૂતઃ તત્પૂર્વચરિતં જગૌ ।
 યેનાસુરત્વં ષડ્વક્ત્ર-વાહનત્વઞ્ચ કેતુતા ॥ ૬૭૯ ॥
 પુરા વિષ્ણુમુખા દેવાઃ સ્વં સ્વં વાહં બહિઃસ્થલે ।
 નિધાયાન્તર્થયુઃ શમ્ભુદર્શનાય તથા ગુહઃ ॥ ૬૮૦ ॥
 તદીયસ્તામ્રચૂડશ્ચ મયૂરશ્ચેત્યુભૌ તદા ।
 મત્તાવયુધ્યતાં લોકાન્ ધ્વંસયન્તૌ તદા ગુહઃ ॥ ૬૮૧ ॥
 કુદ્ધસ્તાવશપદૈત્યભાવં યાસ્યથ ઇત્યુભૌ ।
 અનુનીતઃ પુનસ્તાભ્યાં મત્પાર્શ્વં પ્રાપ્સ્યથસ્તિવતિ ॥ ૬૮૨ ॥

અન્વગૃહ્ણાદ્ગુહસ્તસ્માત્ શૂરો દ્રેધા બભૂવ હિ ।
 ન કદાચિત્ સ્કન્દભક્તઃ દુર્ગતિં ગન્તુમર્હતિ ॥ ૬૮૩ ॥
 ઇતિ સર્વં વર્ણયિત્વા શિવજ્ઞાનં ચ મુક્તિદમ્ ।
 નાન્યો હિ વિદ્યતે પન્થાઃ અથનાયેત્યચીકથત્ ॥ ૬૮૪ ॥
 યદા ચર્મવદાકાશં વેષ્ટયિષ્યન્તિ માનવાઃ ।
 તદા શિવમવિજ્ઞાય દુઃખસ્યાન્તો ભવિષ્યતિ ॥ ૬૮૫ ॥
 નિષ્કામ-કર્મણા સત્ત્વ-શુદ્ધિર્ભવતિ દેહિનામ્ ।
 ભક્તિશ્ચ પરમેશાને દૃઢા સમ્પદ્યતે તતઃ ॥ ૬૮૬ ॥
 ગુરું પ્રપદ્ય વેદાન્ત-શ્રવણાન્મનનાદપિ ।
 નિદિધ્યાસનતશ્ચેશ-સાક્ષાત્કાર ઉદેતિ હિ ॥ ૬૮૭ ॥
 કિંચિજ્જ્ઞાત્વં સર્વવિત્ત્વમુભયં ચાપ્યુપાધિજમ્ ।
 યદોપાધિ-લયાલ્લીનં શુદ્ધાભેદસ્તદા સ્ફુરેત્ ॥ ૬૮૮ ॥
 ભિદ્યતે હૃદયગ્રન્થિશ્છિદ્યન્તે સર્વસંશયાઃ ।
 ક્ષીયન્તે ચાસ્ય કર્માણિ તસ્મિન્ દૃષ્ટે પરે શિવે ॥ ૬૮૯ ॥
 જ્ઞાનાગ્નિના ચ ભસ્મત્વં નીયતે કર્મ સચ્ચિતમ્ ।
 આગામિનાં ચ ન શ્લેષઃ જીવન્મુક્તસ્તદા ભવેત્ ॥ ૬૯૦ ॥
 પ્રારબ્ધસ્યાપિ ભાગેન ક્ષપણે તાવદેવ હિ ।
 અથ સમ્પત્સ્યતે બ્રહ્મ વિમુક્તશ્ચ વિમુચ્યતે ॥ ૬૯૧ ॥
 દણ્ડાદુપાસકાનાં ચ બ્રહ્મલોકે શતં સમાઃ ।
 વાસોઽથ બ્રહ્મણા સાર્ધં મુક્તિરાત્યન્તિકી ભવેત્ ॥ ૬૯૨ ॥
 એષૈવ કમમુક્તિઃ સ્યાત્ પગ્થાગ્ન્યાદિવિદાં પુનઃ ।
 પુનરાવૃત્તિરેવેહ શ્રૂયતે શ્રુતિમૌલિષુ ॥ ૬૯૩ ॥
 કર્મિણશ્ચન્દ્રલોકે સ્વમનુભૂય સુખં ફલમ્ ।
 ઘટીયન્ન્રવદાવૃત્તિં લભન્તે સુકૃતક્ષયે ॥ ૬૯૪ ॥
 જાયસ્વ ચ મિયસ્વેતિ પરે સ્થાનં પુનઃ પુનઃ ।
 પ્રયાતાઃ સુખદુઃખાબ્ધૌ મગ્ના દુષ્કૃતકર્મિણઃ ॥ ૬૯૫ ॥
 અતઃ પદામ્બુજં શમ્ભોર્ભજનીયં વિવેકિના ।
 ચદ્દાતિ સ્વભક્તાનાં કૈવલ્યં સર્વમડ્ગલમ્ ॥ ૬૯૬ ॥

ઇતિ સૂતઃ શૌનકાદિ-મુનિભ્યઃ પ્રોચ્ય તૈઃ સ્તુતઃ ।
પ્રત્યર્ચિતો વસ્ત્રગન્ધ-પુષ્પાદ્યૈર્માનિતો બહુ ॥ ૬૯૭ ॥

સદ્વૃત્તો ધન્યવાદૈશ્ચ શિવં હૃદિ વિચિન્તયન્ ।
ગૌરીઞ્ચ ષણ્મુખં ચૈવ યયૌ કૈલાસભૂધરમ્ ॥ ૬૯૮ ॥

કથોપદેશકાણ્ડીયા કથિતા ભક્તિદા નૃણામ્ ।
શિવજ્ઞાનઞ્ચ કૈવલ્યં ચા દદાત્યવિશેષતઃ ॥ ૬૯૯ ॥

ઇતિ શ્રીરઙ્ગનાથેન લઘ્વી શકુરસંહિતા ।
રચિતા શિવભક્તાનાં મુદે તુષ્યતુ શકુરઃ ॥ ૭૦૦ ॥

અધીતે ય ઇમાં ભક્ત્યા નિયતં સોમવાસરે ।
સર્વાન્ કામાનવાપ્યેહ શમ્ભોઃ સાયુજ્યમાપ્નુયાત્ ॥ ૭૦૧ ॥

ૐ જય જય સ્કન્દપુરાણે શકુરસંહિતાયાં ઉપદેશકાણ્ડે સ્કન્દસપ્તશત્યાં
મુક્તિ-ફલપ્રદાનઃ અષ્ટાદશોઽધ્યાયઃ ।

સત્યાસ્સન્તુ યજમાનસ્ય કામાઃ ।
શક્ત્યા વિભૂષિતકરાન્નવ-કુકુમાભાત્ ।
દિવ્યામ્બરાત્ શશિનિભામલ-વક્ત્રષટ્કાત્ ॥

વલ્લી-સુરેન્દ્રતનયાશ્રિત-પાર્શ્વ-યુગ્માત્ ।
સ્કન્દાત્પરં કિમપિ તત્ત્વમહં ન જાને ॥

ઉત્પત્તિ-શૂરસંહાર-લીલા-પરિણયાદિકમ્ ।
જિજ્ઞાસૂનાં પુરાણાદિ-પઠનાલસ-ચેતસામ્ ॥

સુખેન સ્કન્દ-ચરિતમનુસન્ધિત્સતાં કૃતે ।
રચિતા શાકુરી લઘ્વી સંહિતેશ-પદેઽર્પિતા ॥

ઉમાકોમળ-હસ્તાબ્જ-સમ્ભાવિત-લલાટકમ્ ।
હિરણ્યકુણ્ડલં વન્દે કુમારં પુષ્કરસ્રજમ્ ॥

ૐ સાં સાઙ્ગાય સાયુધાય સશક્તિકાય
સપરિવારાય સવાહનાય ચતુર્મન્ત્રાત્મિકાય
ભગવતે પરશિવાય તામ્બૂલ-કુકુમાક્ષત-
પુષ્પ-સઘૃત-પૂર્ણફલ-મહાહુતિં સમર્પયામિ નમઃસ્વાહા ।
અનેન દિવ્યમઙ્ગળ-હોમેન ભગવાન્ નિત્યોત્સવ-

નિત્યમ્ડુગલ-નિત્યકલ્યાણ-નિર્વિકાર-નિરાધાર-
નિરાકુલ-નિત્યનિષ્કલ-નિષ્પ્રાપ્ત્ય-નિત્યશુદ્ધ
નિરીશ્વર-નિર્મોહ-નિત્યમુક્તિપ્રદ-શ્રીપરબ્રહ્મ પરશિવઃ પ્રીયતામ્ ।
જય શ્રીપરમેશ્વર જય જય
જય પાર્વતીપતે જય જય
જય સ્કન્દમૂર્તે જય જય
જય સચ્ચિદાનન્દમૂર્તે જય જય
જય સકલકાર્ય-જયપ્રદે જય જય
નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ ॥
॥ ઇતિ સ્કન્દસમશતી સમ્પૂર્ણા ॥
॥ ઐ તત્સત્ બ્રહ્માર્પણમસ્તુ ॥

Proofread by Aruna Narayanan, Rajani Arjun Shankar

——
Shri Skanda Saptashati
pdf was typeset on June 6, 2025
——

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

